

**Комунальний вищий навчальний заклад
«Харківська академія неперервної освіти»**

***Результати регіонального
моніторингового дослідження
якості початкової освіти
у 2025 році***

**Харків
2026**

За загальною редакцією Л.Д. Покроєвої, ректора Харківської академії неперервної освіти, доктора філософії, заслуженого працівника України

Автори-упорядники:

І.В. Капустін, Т.М. Голтяй, С.С. Євтушенко, О.О. Мілаш, к. пед. н.

Результати регіонального моніторингового дослідження якості початкової освіти у 2025 році / І.В. Капустін, Т.М. Голтяй, С.С. Євтушенко, О.О. Мілаш; за заг. ред. Л.Д. Покроєвої. – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2026. – 90 с.

У виданні вміщено аналітичні матеріали за результатами регіонального моніторингового дослідження якості початкової освіти, що проводилося Комунальним вищим навчальним закладом «Харківська академія неперервної освіти» з 16 по 26 вересня 2025 року. Матеріали включають результати тестування та анкетування учнів 5-х класів з читання, математики, предметів природничої освітньої галузі, анкетування вчителів початкової школи, які в 2024/2025 н. р. навчали теперішніх п'ятикласників. Проаналізовано показники сформованості читацької, математичної компетентностей та компетентностей в галузі природничих наук учнів 5-х класів за результатами навчання в початковій школі, а також фактори, що на них впливають.

Матеріали рекомендовано директорам (консультантам) Центрів професійного розвитку педагогічних працівників, завідувачам (методистам) Центрів освітніх технологій, керівникам закладів загальної середньої освіти, їх заступникам з навчально-виховної роботи, учителям початкової школи для організації в закладах загальної середньої освіти роботи щодо подолання навчальних втрат і розривів.

Зміст

Вступ.....	4
Характеристика складу учасників дослідження.....	5
Розділ 1. Результати тестування учнів 5-х класів.....	7
І. Читання.....	7
ІІ. Математика.....	13
ІІІ. Предмети природничої освітньої галузі.....	16
<i>Висновки до розділу 1.....</i>	<i>22</i>
Розділ 2. Результати анкетування учнів 5-х класів.....	23
І. Читання.....	23
ІІ. Математика.....	32
ІІІ. Предмети природничої освітньої галузі.....	41
<i>Висновки до розділу 2.....</i>	<i>50</i>
Розділ 3. Результати анкетування вчителів початкових класів...	57
І. Читання.....	57
ІІ. Математика.....	66
ІІІ. Предмети природничої освітньої галузі.....	74
<i>Висновки до розділу 3.....</i>	<i>83</i>
Ключові висновки.....	87

ВСТУП

Комунальним навчальним закладом «Харківська академія неперервної освіти» з **16 по 26 вересня 2025 року** було проведено регіональне моніторингове дослідження якості початкової освіти.

Дослідження здійснювалося відповідно до регіонального освітнього проєкту «Моніторинг навчальних втрат і розривів у системі загальної середньої освіти Харківської області» та включало:

- **тестування** учнів 5-х класів з **читання, математики, предметів природничої освітньої галузі** та їх **анкетування**;
- **анкетування** вчителів початкової школи, які навчали цих учнів у 2024/2025 навчальному році.

Мета моніторингу полягала у виявленні тенденцій у *подоланні втрат і розривів* у розвитку **читацької, математичної** компетентностей та компетентностей у **галузі природничих наук** в учнів 5-х класів за результатами навчання в початковій школі.

Особливостями дослідження стали:

- спрямованість на вивчення рівня сформованості читацької, математичної компетентності та компетентностей у галузі природничих наук в учнів 5-х класів за результатами навчання у початковій школі;
- використання завдань міжнародних досліджень якості освіти PIRLS з **читання**, TIMSS з **математики, предметів природничої освітньої галузі**;
- проведення тестування учнів та анкетування респондентів за допомогою Google Форм.

У дослідженні взяли **понад 2,6 тис.** учнів 5-х класів та **185** учителів початкових класів із **134** закладів загальної середньої освіти.

За підсумками моніторингу підготовлено аналітичні матеріали, що містять результати:

- тестування та анкетування учнів 5-х класів;
- анкетування вчителів початкових класів, що в 2024/2025 н. р. навчали теперішніх п'ятикласників.

Для інтерпретації даних, отриманих під час анкетування вчителів та учнів, за методикою Державної служби якості освіти України було здійснено розрахунок **індексів**, що характеризували різні аспекти освітньої діяльності та фактори, які впливають на рівень сформованості в учнів **читацької, математичної компетентностей** та **компетентностей у галузі природничих наук**.

Під **індексом** в цьому дослідженні розуміється узагальнений показник, який обчислюється на основі групи запитань анкети, дозволяє кількісно оцінити складні явища та надає цілісне уявлення про певний аспект дослідження.

Запропоновані аналітичні матеріали структуровано за напрямками та галузями дослідження. Вони містять детальний аналіз показників сформованості

читацької, математичної компетентностей та компетентностей в галузі природничих наук учнів 5-х класів за результатами навчання в початковій школі, а також факторів, що на них впливають.

Рекомендуємо використати ці матеріали для розвитку відповідних ключових компетентностей учнів та планування в закладах загальної середньої освіти роботи, спрямованої на надолуження навчальних втрат і подолання розривів у навчанні.

Характеристика складу учасників дослідження

Учні 5-х класів

У дослідженні з *читання* взяли участь **2 689** учнів 5-х класів із **134** закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО), серед яких **934** учні з **33** ЗЗСО – міста Харкова. З *математики* та *предметів природничої освітньої галузі* тестування проходили **2 592** учні 5-х класів із **133** ЗЗСО, серед яких **818** учнів із **31** ЗЗСО – міста Харкова.

Серед учасників дослідження було **дещо більше хлопців, ніж дівчат** (рис. 1).

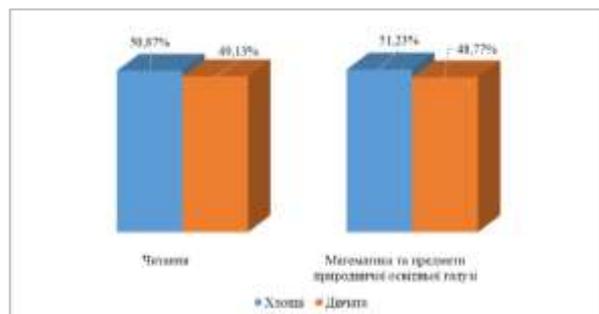

Рис. 1. Розподіл учнів 5-х класів за статтю

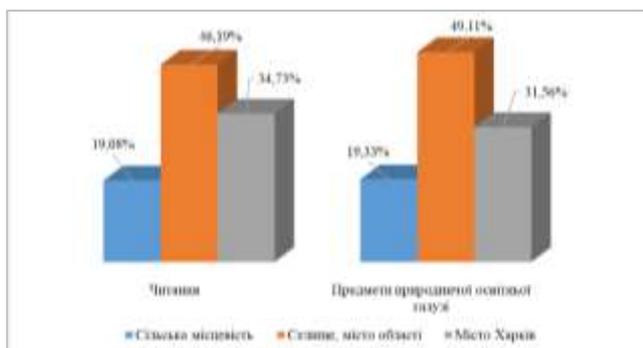

Рис. 2. Розподіл учнів 5-х класів за місцем розташування ЗЗСО

Вибірка учнів охоплює всі типи місцевості, а її гендерний склад є збалансованим із незначним переважанням хлопців. Найбільш залученими до моніторингу виявилися учні селищ та міст області, що зумовлено нижчою інтенсивністю участі п'ятикласників міста Харкова.

Учителі початкових класів

У дослідженні взяли участь **185** педагогів. Серед них – **близько 40 %** склали вчителі ЗЗСО *селищ, міст області*, **близько 30 %** – *міста Харкова* і стільки ж – *сільської місцевості* (рис. 3).

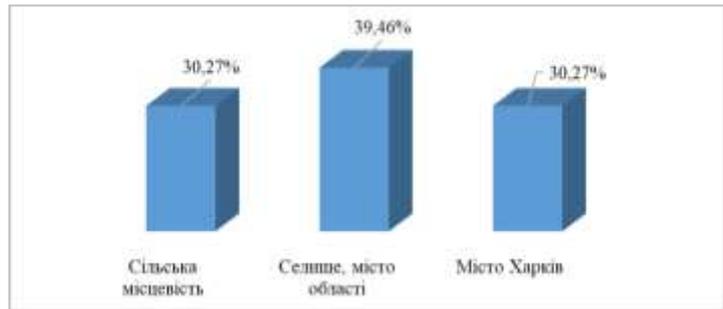
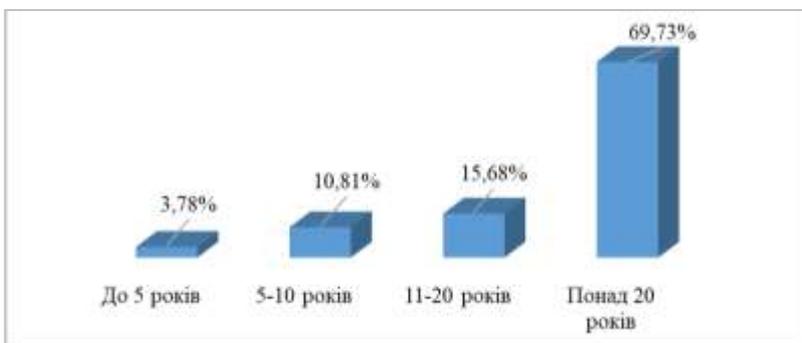

Рис. 3. Розподіл респондентів за місцем розташування ЗЗСО

Найбільша частка респондентів – досвідчені педагоги зі стажем роботи понад 20 років. При цьому **16 %** опитаних мають стаж роботи від 11 до 20 років, **кожен сьомий** – до 10 років (рис. 4).

Рис. 4. Розподіл респондентів за стажем роботи

Кожен другий учасник дослідження – учитель вищої кваліфікаційної категорії, **кожен четвертий** – першої, **кожен сьомий** – другої, а **кожен дев'ятий** – кваліфікаційної категорії «спеціаліст» (рис. 5).

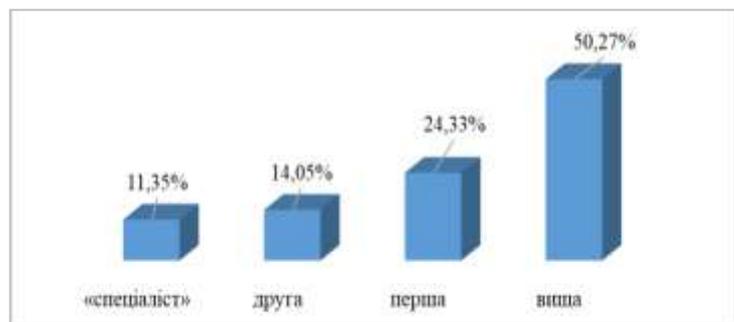

Рис. 5. Розподіл респондентів за кваліфікаційною категорією

Вибірка педагогів представлена вчителями ЗЗСО різних типів місцевості. Основу вибірки складають педагоги вищої кваліфікаційної категорії та значним професійним досвідом (понад 20 років), серед яких найбільшу частку становлять респонденти селищ та міст області.

Отже, вибірка учасників дослідження є репрезентативною та забезпечує валідність результатів. Отриманих під час моніторингу даних достатньо для ґрунтовного аналізу якості початкової освіти в регіоні.

Розділ 1. Результати тестування учнів 5-х класів

Мета тестування полягала у виявленні тенденцій у *подоланні втрат і розривів* у розвитку *читацької, математичної* компетентностей та компетентностей у *галузі природничих наук* в учнів 5-х класів за результатами навчання в початковій школі та визначення аспектів, що потребують посиленої уваги в подальшому навчанні.

Для тестування було використано завдання міжнародних досліджень якості освіти PIRLS з *читання*, а також TIMSS з *математики* та *предметів природничої освітньої галузі*.

Завдання для учнів 5-х класів мали такі *особливості*:

- відповідність індикаторам 2024 року;
- використання інформаційного тексту для читання;
- спрямованість на більш детальне вивчення умінь учнів формулювати висновки, інтерпретувати та узагальнювати інформацію, аналізувати та оцінювати зміст, мову й елементи тексту з *читання*; використовувати поняття, розв'язувати проблеми математичного змісту – з *математики*; планувати та проводити досліди – з *предметів природничої освітньої галузі*;
- наявність завдань відкритої форми з короткою відповіддю з *математики*, завдань відкритої форми з розгорнутою відповіддю за всіма індикаторами – з *предметів природничої освітньої галузі*;
- дослідження динаміки розвитку *компетентностей учнів в галузі природничих наук* за всіма індикаторами, а також умінь аналізувати, висувати гіпотези, оцінювати та обґрунтовувати – з *математики*.

I. Читання

Тест з *читання* складався з **11** завдань, із яких **6** – *закритої форми з вибором однієї відповіді*, а **5** – *відкритої форми з розгорнутою відповіддю*. Максимальна кількість балів за виконання всього тесту складала **12 балів**. Характеристика завдань подана в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Характеристика завдань з читання

№ завдання	Формат завдань	Індикатори	Кількість балів за виконання завдання	
1	З вибором однієї відповіді	Пошук інформації в тексті	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
2	Відкритої форми з розгорнутою відповіддю	Формулювання висновків	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1

3	З вибором однієї відповіді	Пошук інформації в тексті	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
4	З вибором однієї відповіді	Формулювання висновків	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
5	З вибором однієї відповіді	Формулювання висновків	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
6	Відкритої форми з розгорнутою відповіддю	Інтерпретація та узагальнення інформації	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
7	З вибором однієї відповіді	Пошук інформації в тексті	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
8	Відкритої форми з розгорнутою відповіддю	Аналіз і оцінка змісту, мови й елементів тексту	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Часткова відповідь	1
			Повна відповідь	2
9.1	Відкритої форми з розгорнутою відповіддю	Інтерпретація та узагальнення інформації	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
9.2	Відкритої форми з розгорнутою відповіддю	Інтерпретація та узагальнення інформації	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
10	З вибором однієї відповіді	Формулювання висновків	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
Разом				12

Результати виконання учнями 5-х класів завдань з читання

У 2025 році середній бал виконання учнями 5-х класів тесту з **читання** знизився на 1,15 бала порівняно з минулим роком і склав **7,93** (рис. 1.1).

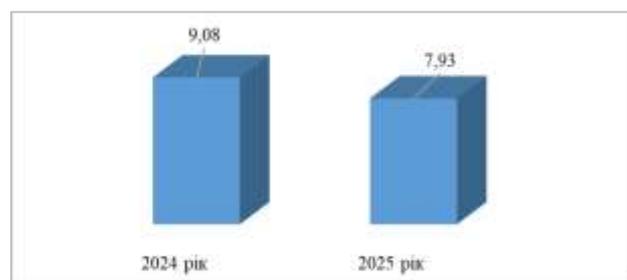
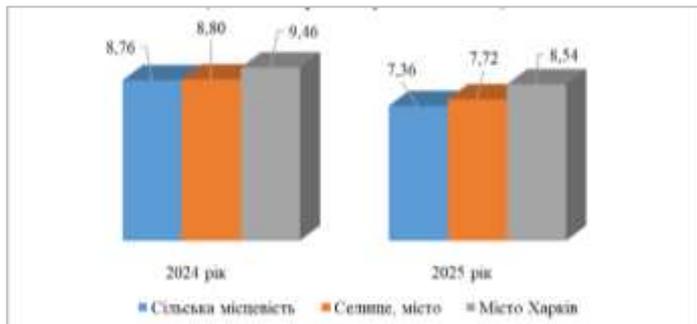

Рис. 1.1. Результати виконання учнями 5-х класів завдань з читання за середнім балом

Упродовж двох років **найкращі** результати тестування з **читання** показують учні **міста Харкова**, **найнижчі** – учні **сільської місцевості**.

Порівняно з минулим роком **найбільше** середній бал **знизився** у ЗЗСО **сільської місцевості (на 1,40 бала)**, **найменше** – у ЗЗСО **міста Харкова (на 0,92 бала)**. Разом із тим **поглибилися відмінності** у **результатах тестування учнів за місцем розташування закладу освіти** (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Результати виконання учнями 5-х класів завдань з читання за середнім балом (за місцем розташування ЗЗСО)

Порівняно з 2024 роком, результати тестування з **читання** **погіршилися**. Частка учасників, які отримали **10 балів і більше**, **знизилася**: у 2025 році це був **кожен третій** учень, тоді як у 2024 році – **більше половини**. **Збільшилася** частка учнів, як отримали **від 4 до 6 балів** (з **13%** до **20%**) – рис. 1.3.

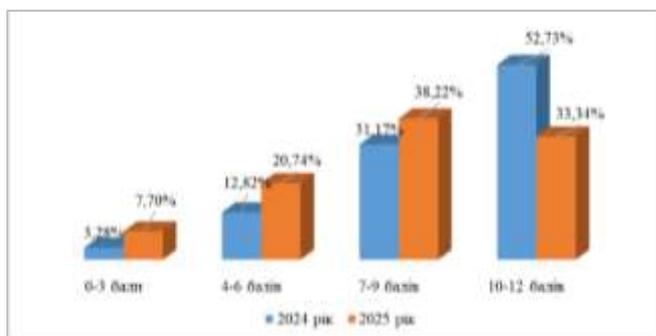

Рис. 1.3. Розподіл результатів виконання учнями 5-х класів завдань з читання за кількістю балів

Понад 40% п'ятикласників у ЗЗСО **міста Харкова** (близько **60%** у 2024 році) показали результат **10 балів і більше**. Разом із тим у ЗЗСО **сільської місцевості** **кожен десятий**, а в **селищах, містах області** – **кожен одинадцятий** отримав **від 0 до 3 балів** (рис. 1.4).

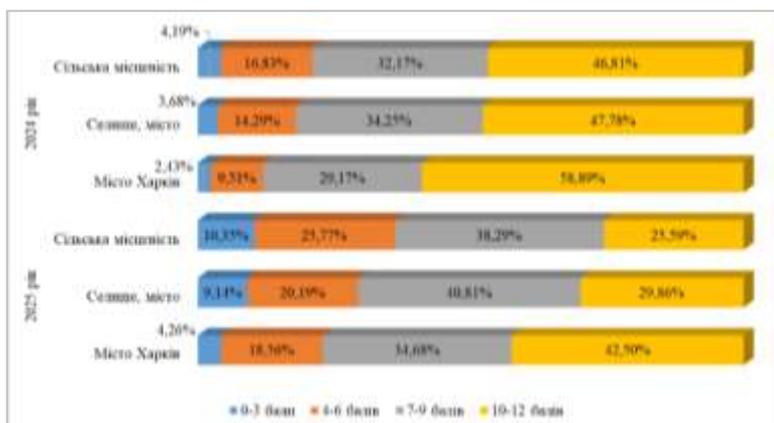
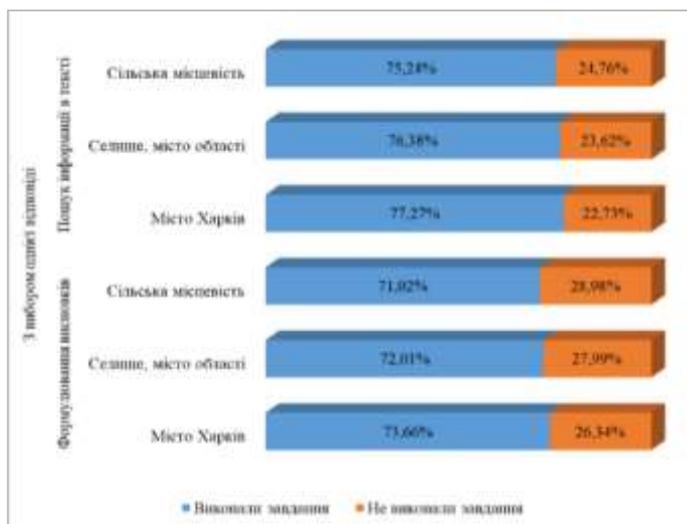
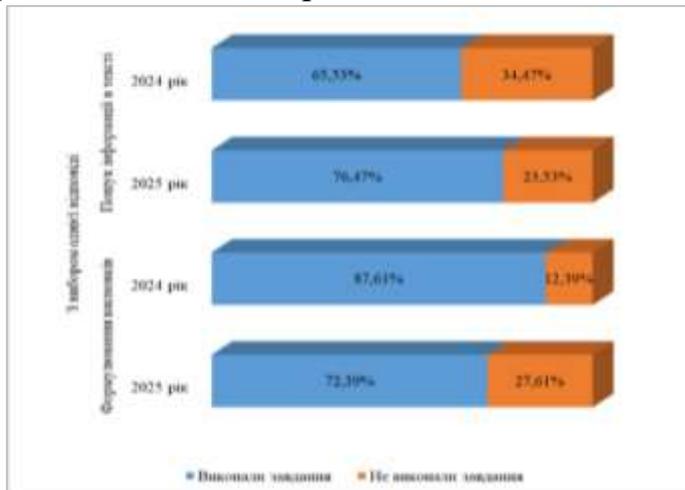

Рис. 1.4. Розподіл результатів виконання учнями 5-х класів завдань з читання за кількістю балів (за місцем розташування ЗЗСО)

У 2025 році порівняно з минулим покращилися результати виконання п'ятикласниками завдань на пошук інформації (з 66 % до 76 %), погіршилися – завдань на формулювання висновків (з 88 % до 72 %) – рис. 1.5.

Рис. 1.5. Результати виконання учнями 5-х класів завдань з вибором однієї відповіді з читання

Найкращі результати виконання завдань з вибором однієї відповіді як на пошук інформації (77 %), так і на формулювання висновків (74 %), показали учні міста Харкова, а **найнижчі** – учні сільської місцевості (відповідно 75 % і 71 %) – рис. 1.6.

Рис. 1.6. Результати виконання учнями 5-х класів завдань з вибором однієї відповіді з читання (за місцем розташування ЗЗСО)

Незначно знизилися показники виконання завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю на формулювання висновків (з 76 % до 74 %) – рис. 1.7.

Рис. 1.7. Результати виконання учнями 5-х класів завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю з читання

У 2025 році спостерігається **погіршення** результатів виконання учнями 5-х класів завдання *відкритої форми з розгорнутою відповіддю на аналіз і оцінку змісту, мови й елементів тексту*. Його повністю виконали близько 30 % п'ятикласників (**54 %** – у 2024 році), тоді як **понад 40 %** – узагалі не впоралися з ним (**22 %** – у 2024 році) – рис. 1.8.

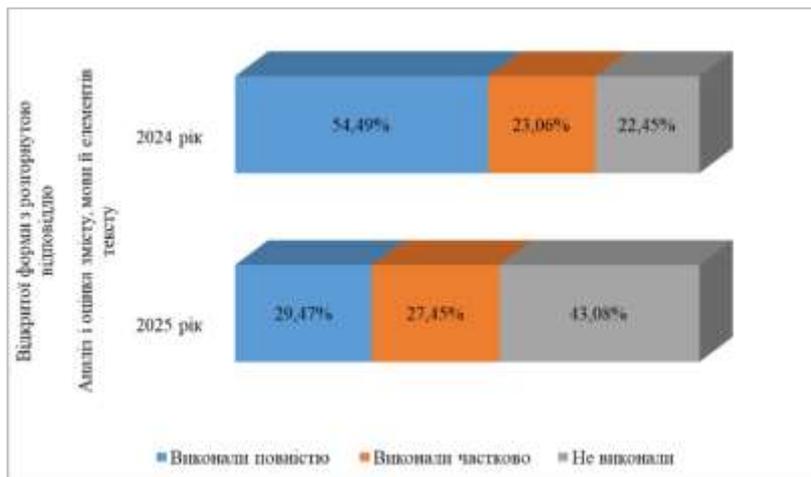

Рис. 1.8. Результати виконання учнями 5-х класів завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю з читання (продовження)

У 2025 році вперше до тестування було включено завдання *відкритої форми з розгорнутою відповіддю на інтерпретацію та узагальнення інформації*. З ним впоралися **дві третини** п'ятикласників (рис. 1.9).

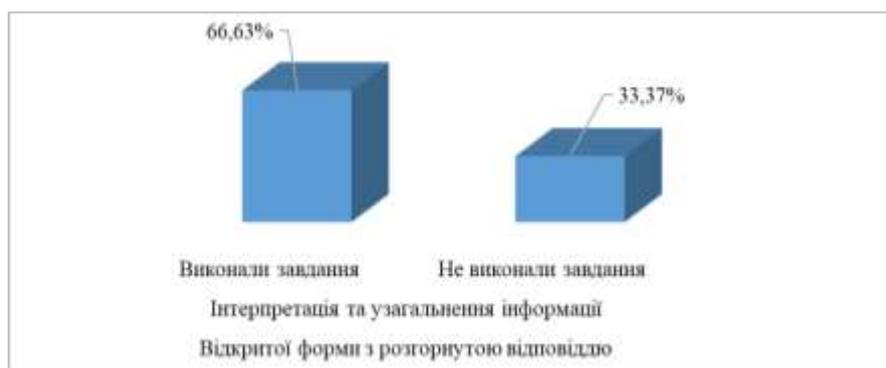

Рис. 1.9. Результати виконання учнями 5-х класів завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю з читання (продовження)

Учні ЗЗСО міста Харкова показали **найкращі** результати виконання завдань *відкритої форми з розгорнутою відповіддю на формулювання висновків* (**78 %**), на *інтерпретацію та узагальнення інформації* (**72 %**). Разом із тим **найгірше** впоралися із завданням на *формулювання висновків* учні *селищ, міст області* (**69 %**), а із завданням на *інтерпретацію та узагальнення інформації* – учні *сільської місцевості* (**61 %**) – рис. 1.10.

Рис. 1.10. Результати виконання учнями 5-х класів завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю з читання (за місцем розташування ЗЗСО)

Серед учнів міста Харкова **близько 40 % повністю виконали** завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю на аналіз і оцінку змісту, мови й елементів тексту. Проте серед учнів сільської місцевості **понад 50 %** узагалі не впоралися з ним (рис. 1.11).

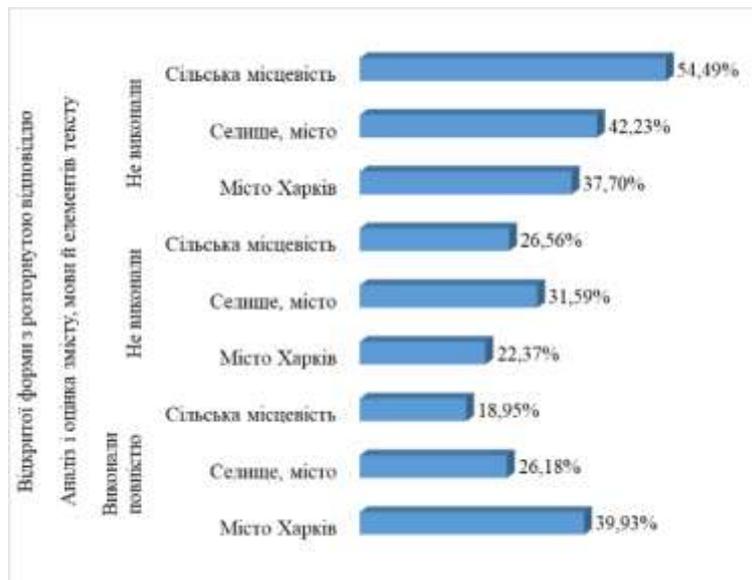

Рис. 1.11. Результати виконання учнями 5-х класів завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю з читання (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

II. Математика

Тест з *математики* складався з **8** завдань, із яких **5** – *закритої форми з вибором однієї відповіді*, **2** – *відкритої форми з короткою відповіддю*, а **1** – *відкритої форми з розгорнутою відповіддю*. Максимальна кількість балів за виконання всього тесту складала **8 балів**. Характеристика завдань подана в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Характеристика завдань з математики

№ завдання	Формат завдань	Індикатори	Кількість балів за виконання завдання	
			Не виконано (або неприйнятна відповідь)	Прийнятна відповідь
1	З короткою відповіддю	Використання понять	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
2	З вибором однієї відповіді	Знання процедур	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
3	З вибором однієї відповіді	Знання фактів	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
4	З вибором однієї відповіді	Використання понять	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
5	З вибором однієї відповіді	Аналіз, висування гіпотез	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
6	З вибором однієї відповіді	Аналіз, висування гіпотез	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
7	З короткою відповіддю	Розв'язування проблем математичного змісту	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
8	Відкритої форми з розгорнутою відповіддю	Оцінка та обґрунтування	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
Разом				8

Результати виконання учнями 5-х класів завдань з математики

У 2025 році середній бал виконання учнями 5-х класів тесту з *математики* підвищився на 0,04 бала порівняно з минулим роком і склав **5,62** (рис. 1.12).

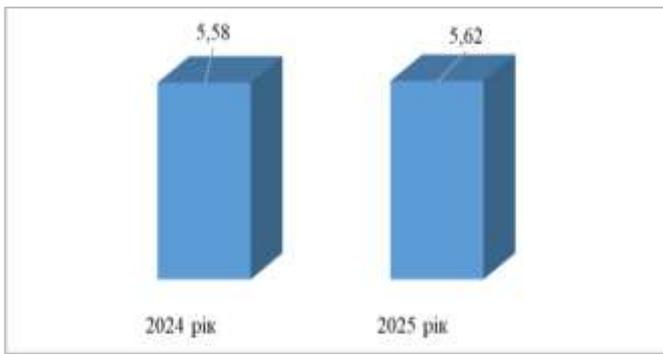

Рис. 1.12. Результати виконання учнями 5-х класів завдань з математики за середнім балом

У 2025 році **найкращі** результати тестування з **математики** показали учні **селищ та міст області**, а **найнижчі** – учні **сільської місцевості**. У 2024 році **найвищі** показники спостерігалися в ЗЗСО міста Харкова, а **найнижчі** – в учнів **селищ, міст області**.

Порівняно з минулим роком середній бал **підвищився** у ЗЗСО **селищ, міст області (на 0,50 бала)**, однак **знизився** у ЗЗСО **сільської місцевості та міста Харкова (на 0,12 бала)**. Разом із тим **зменшилися відмінності** у результатах тестування учнів **міста Харкова та селищ, міст області**, однак **посилилися** вони між учнями **селищ, міст області та сільської місцевості** (рис. 1.13).

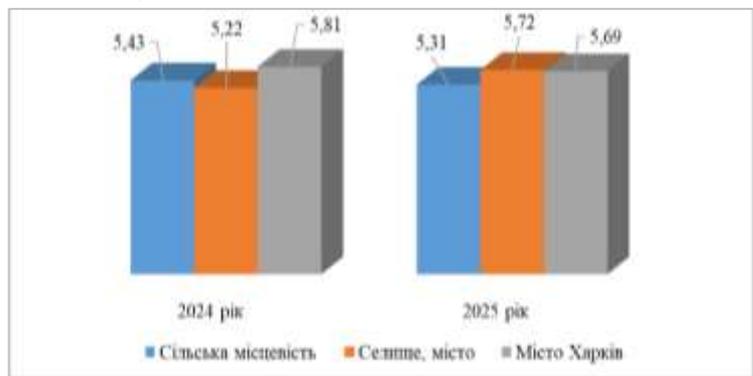

Рис. 1.13. Результати виконання учнями 5-х класів завдань з математики за середнім балом (за місцем розташування ЗЗСО)

У 2025 році **незначно знизилася** частка п'ятикласників, які отримали за результатами тестування з **математики 7-8 балів (з 42 % до 40 %)**. Разом із тим **зменшилася** частка учнів, які показали **низькі результати (0-2 бали): з 11 % до 8 %** (рис. 1.14).

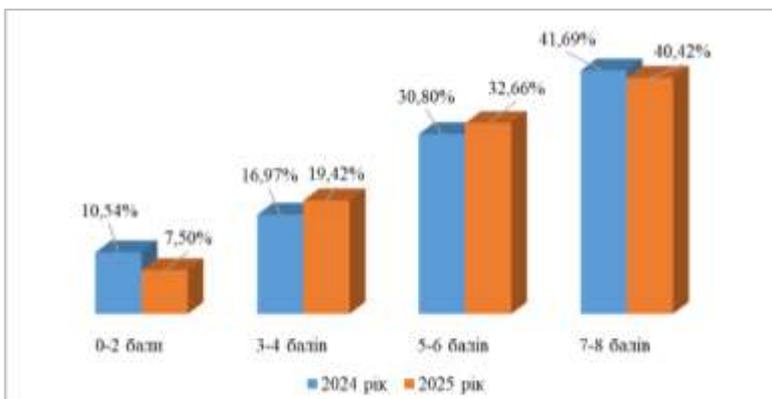

Рис. 1.14. Розподіл результатів виконання учнями 5-х класів завдань з математики за кількістю балів

У 2025 році частка п'ятикласників, які показали високі результати (7-8 балів), у ЗЗСО селищ та міст області збільшилася (з 37 % до 43 %), а в ЗЗСО міста Харкова зменшилася (з 46 % до 41 %).

Проте у ЗЗСО сільської місцевості кожен десятий учень отримав від 0 до 2 балів, що нижче за відповідний показник у селищах та містах області у 2024 році (15 %) – рис. 1.15.

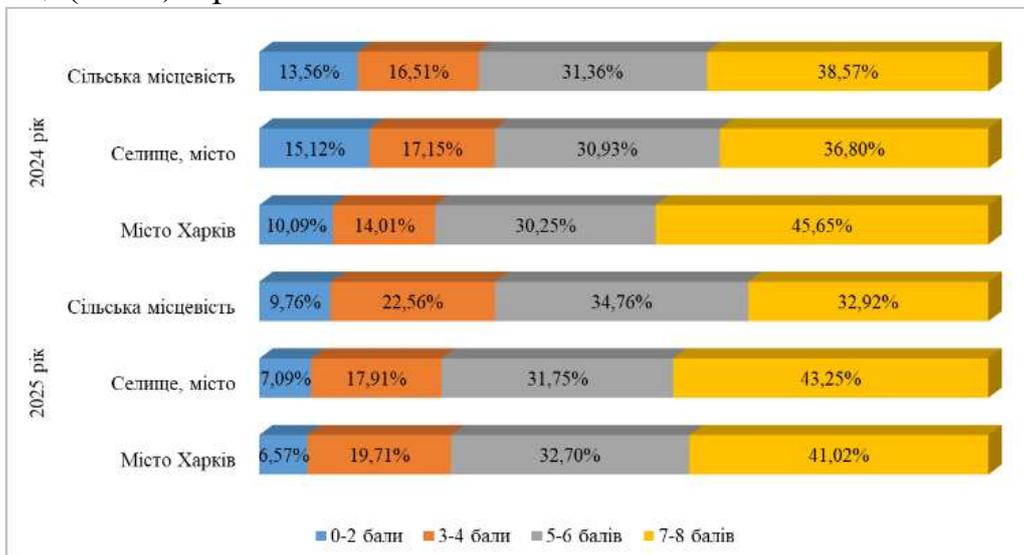

Рис. 1.15. Розподіл результатів виконання учнями 5-х класів завдань з математики за кількістю балів (за місцем розташування ЗЗСО)

У 2025 році серед завдань з вибором однієї відповіді учні 5-х класів найкраще виконали завдання на знання фактів (93 %), тоді як у 2024 році – завдання на знання процедур (81 %).

Знизилися результати виконання п'ятикласниками завдань на аналіз та висування гіпотез (з 73 % до 70 %).

Упродовж двох років найскладнішими залишаються завдання на використання понять, із якими не впоралася третина учнів (рис. 1.16).

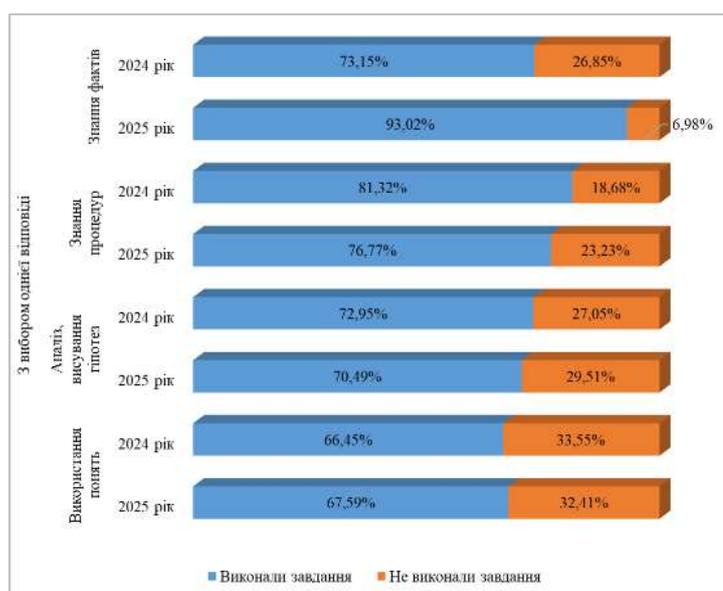
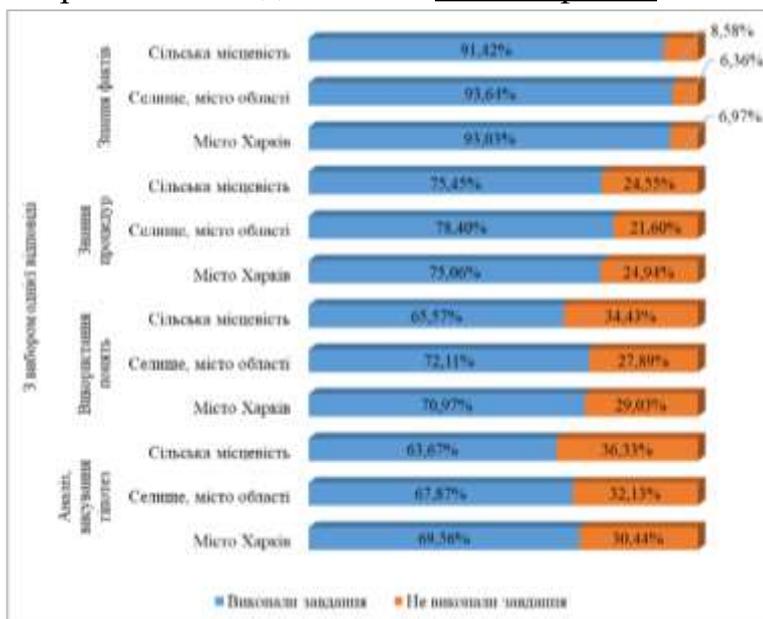

Рис. 1.16. Результати виконання учнями 5-х класів завдань з вибором однієї відповіді з математики

Незалежно від місця розташування ЗЗСО понад 90 % п'ятикласників впоралися із завданням на знання фактів.

Учні ЗЗСО селищ, міст області продемонстрували **найкращі** показники у знанні процедур (78 %), використанні понять (72 %), а учні ЗЗСО міста Харкова – в аналізі й висуванні гіпотез (70 %) – рис. 1.17.

Рис. 1.17. Результати виконання учнями 5-х класів завдань з вибором однієї відповіді з математики (за місцем розташування ЗЗСО)

У 2025 році учні 5-х класів уперше виконували завдання з **математики** з короткою відповіддю. Зокрема, серед цих завдань п'ятикласники показали **найвищі** результати із використання понять (59 %), **найнижчі** – із розв'язування проблем математичного змісту (54 %) – рис. 1.18.

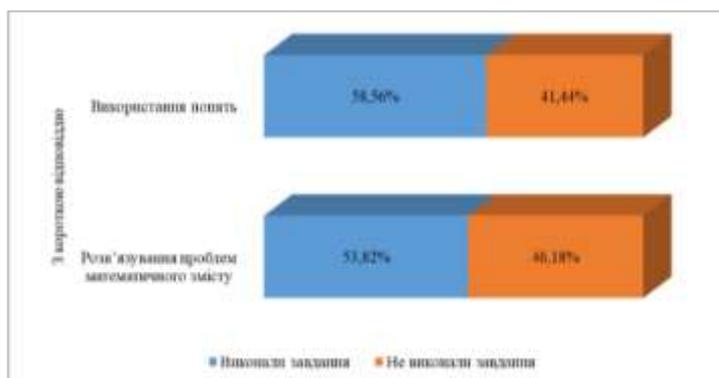
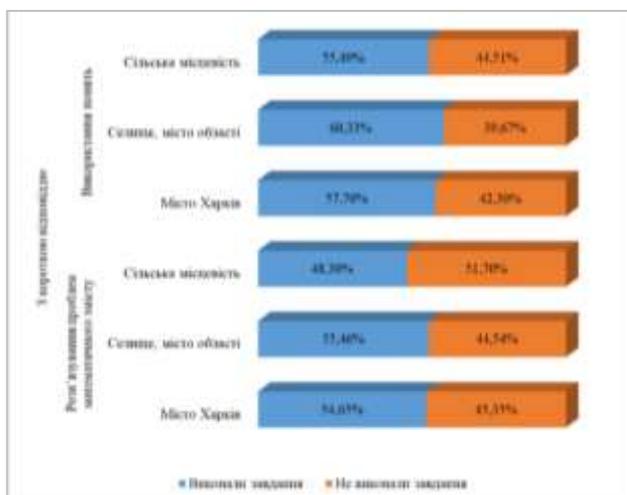

Рис. 1.18. Результати виконання учнями 5-х класів завдань з короткою відповіддю з математики

Найкращі результати виконання завдань з короткою відповіддю показали учні селищ, міст області: із завданнями на використання понять впоралися **60 %**, а із завданнями на розв'язування проблем математичного змісту – **55 %** (рис. 1.19).

Рис. 1.19. Результати виконання учнями 5-х класів завдань з короткою відповіддю з математики (за місцем розташування ЗЗСО)

Порівняно з 2024 роком **покращилися** показники виконання завдань *відкритої форми з розгорнутою відповіддю* на оцінку та обґрунтування (з **37 %** до **59 %**) – рис. 1.20.

Рис. 1.20. Результати виконання учнями 5-х класів завдань *відкритої форми з розгорнутою відповіддю з математики*

Найкращі результати виконання завдань *відкритої форми з розгорнутою відповіддю* на оцінку та обґрунтування показали учні міста Харкова (**65 %**), **найнижчі** – учні сільської місцевості (**53 %**) – рис. 1.21.

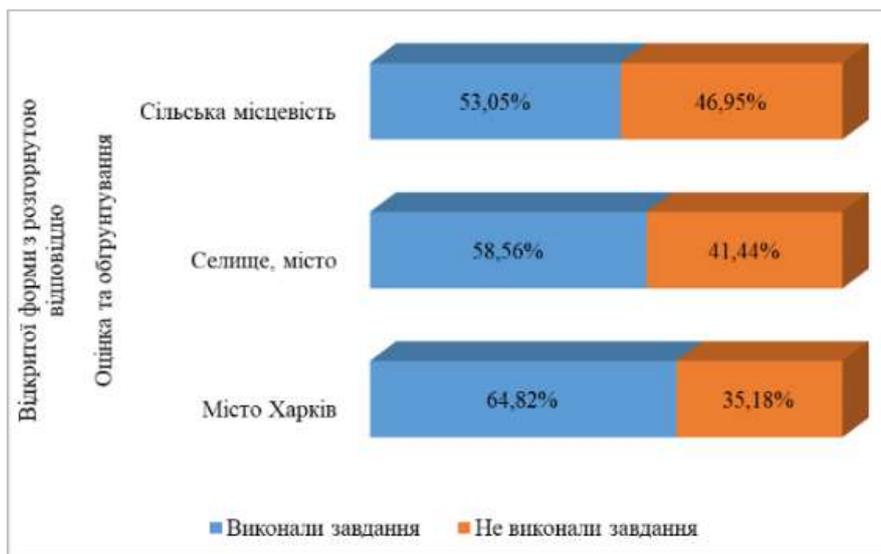

Рис. 1.21. Результати виконання учнями 5-х класів завдань *відкритої форми з розгорнутою відповіддю з математики* (за місцем розташування ЗЗСО)

III. Предмети природничої освітньої галузі

Тест з *предметів природничої освітньої галузі* складався з **8** завдань, із яких **5** – закритої форми з вибором однієї відповіді, а **3** – відкритої форми з розгорнутою відповіддю. Максимальна кількість балів за виконання всього тесту складала **8 балів**. Характеристика завдань подана в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Характеристика завдань з предметів природничої освітньої галузі

№ завдання	Формат завдань	Індикатори	Кількість балів за виконання завдання	
			Не виконано (або неприйнятна відповідь)	Прийнятна відповідь
1	З вибором однієї відповіді	Знання фактів, концептуальних положень	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
2	З вибором однієї відповіді	Знання фактів, концептуальних положень	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
3	Відкритої форми з розгорнутою відповіддю	Знання фактів, концептуальних положень	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
4	З вибором однієї відповіді	Узагальнення, формулювання висновків	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
5	З вибором однієї відповіді	Узагальнення, формулювання висновків	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
6	Відкритої форми з розгорнутою відповіддю	Узагальнення, формулювання висновків	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
7.1	Відкритої форми з розгорнутою відповіддю	Планування та проведення дослідів	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
7.2	З вибором однієї відповіді	Планування та проведення дослідів	Не виконано (або неприйнятна відповідь)	0
			Прийнятна відповідь	1
Разом				8

Результати виконання учнями 5-х класів завдань з предметів природничої освітньої галузі

У 2025 році середній бал виконання учнями 5-х класів тесту з *предметів природничої освітньої галузі* підвищився на **0,43 бала** порівняно з минулим роком і склав **5,80** (рис. 1.22).

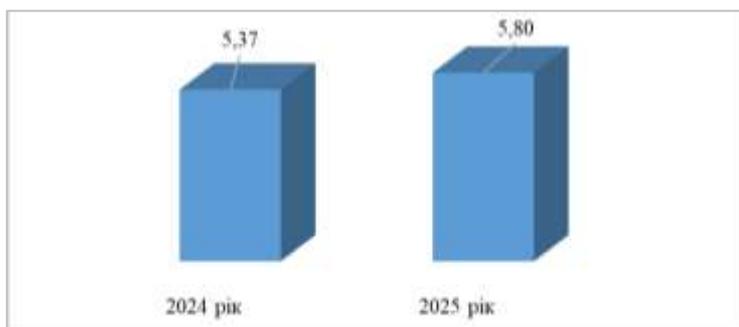
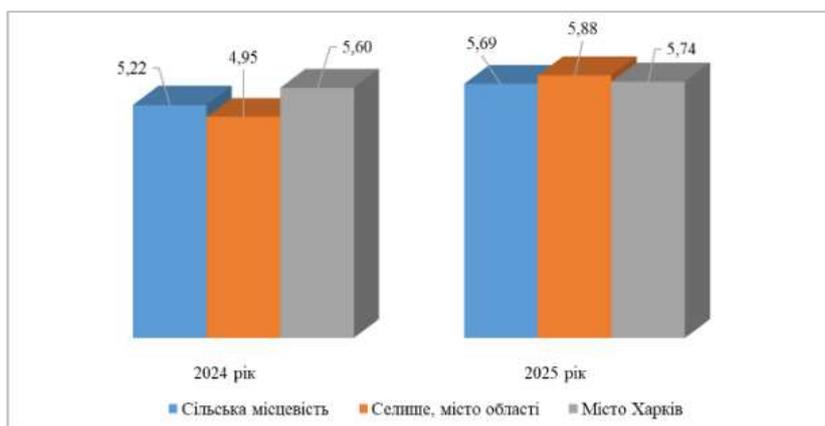

Рис. 1.22. Результати виконання учнями 5-х класів завдань з предметів природничої освітньої галузі за середнім балом

У 2025 році **найкращі** результати тестування з **предметів природничої освітньої галузі** показали учні **селищ та міст області**, а **найнижчі** – учні **сільської місцевості**. У 2024 році **найвищі** показники спостерігалися в ЗЗСО міста Харкова, а **найнижчі** – в учнів селищ, міст області.

Порівняно з минулим роком спостерігається **найбільше** зростання середнього бала у ЗЗСО **селищ, міст області (на 0,93 бала)**, **найменше** – у ЗЗСО міста Харкова (**на 0,14 бала**). При цьому зменшилися відмінності у результатах тестування учнів за місцем розташування закладу освіти (рис. 1.23).

Рис. 1.23. Результати виконання учнями 5-х класів завдань з предметів природничої освітньої галузі за середнім балом (за місцем розташування ЗЗСО)

У 2025 році **суттєво збільшилася** частка п'ятикласників, які отримали за результатами тестування з **предметів природничої галузі 7-8 балів** (з **32 % до 43 %**). Водночас **зменшилася** частка учнів, які показали результати **від 4 і менше балів**: з **30 % до 22 %** (рис. 1.24).

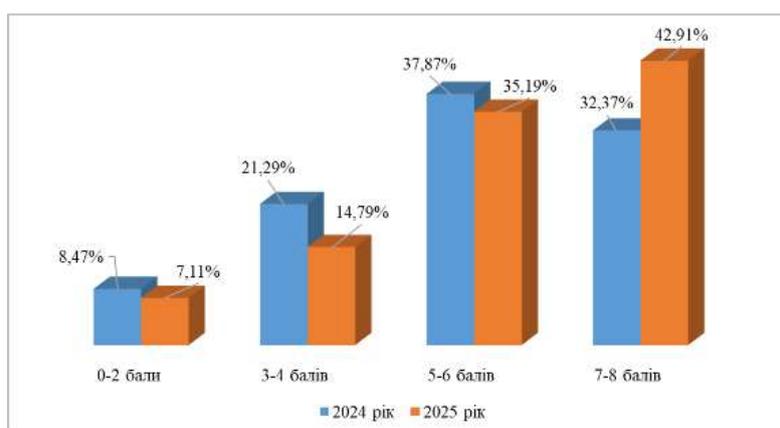

Рис. 1.24. Розподіл результатів виконання учнями 5-х класів завдань з предметів природничої освітньої галузі за кількістю балів

Упродовж двох років **найбільша** частка учнів, які демонструють високі результати (7-8 балів), спостерігається у ЗЗСО міста Харкова. Порівняно з 2024 роком вона **зросла** (з **38 %** до **44 %**). **Збільшилася** частка таких учнів у *селищах і містах області* (з **26 %** до **43 %**), а також у *сільській місцевості* (з **28 %** до **42 %**). Проте у ЗЗСО *сільської місцевості* **кожен десятий** учень отримав 0-2 бали, що **вище** за відповідний показник у 2024 році (**кожен одинадцятий**) – рис. 1.25.

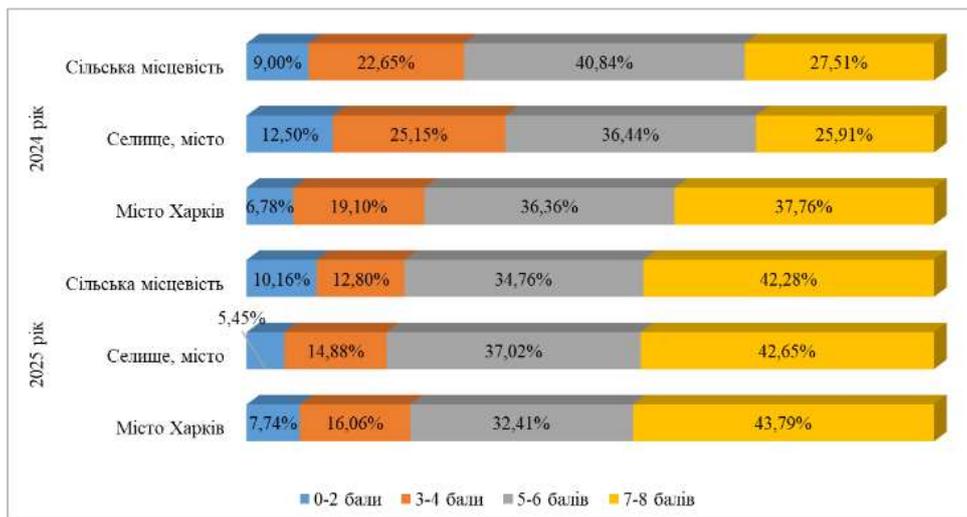

Рис. 1.25. Розподіл результатів виконання учнями 5-х класів завдань з предметів природничої освітньої галузі за кількістю балів (за місцем розташування ЗЗСО)

У 2025 році **незначно знизилися** результати виконання учнями 5-х класів завдань з вибором однієї відповіді на знання фактів, концептуальних положень (з **82 %** до **80 %**) та узагальнення, формулювання висновків (з **75 %** до **74 %**), тоді як **покращилися** з планування та проведення дослідів (з **56 %** до **67 %**) – рис. 1.26.

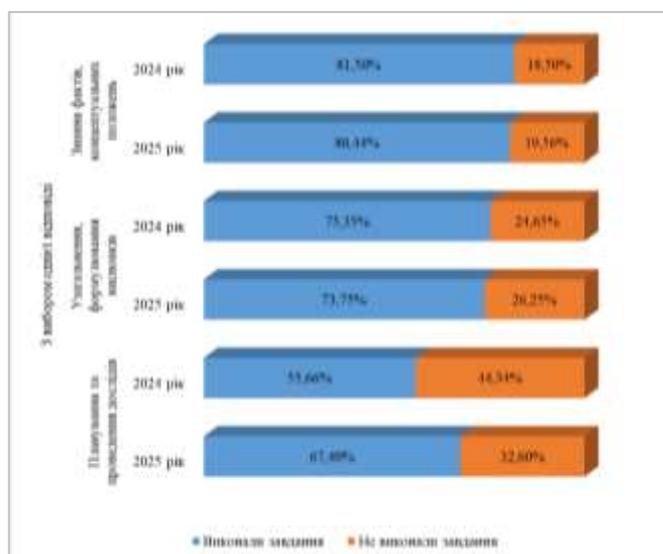

Рис. 1.26. Результати виконання учнями 5-х класів завдань з вибором однієї відповіді з предметів природничої освітньої галузі

Учні міста Харкова **найкраще** виконали завдання на знання фактів, концептуальних положень (83 %) та планування та проведення дослідів (69 %). Однак учні селищ, міст області показали **найкращі** результати з узагальнення, формулювання висновків (**понад 74 %**) – рис. 1.27.

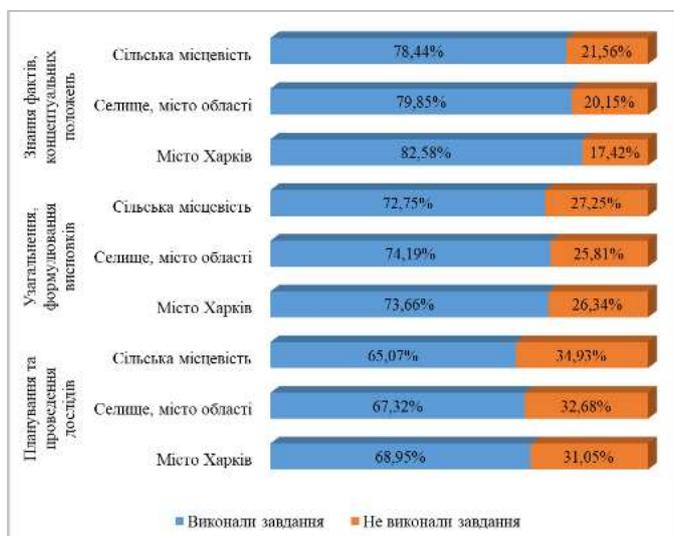
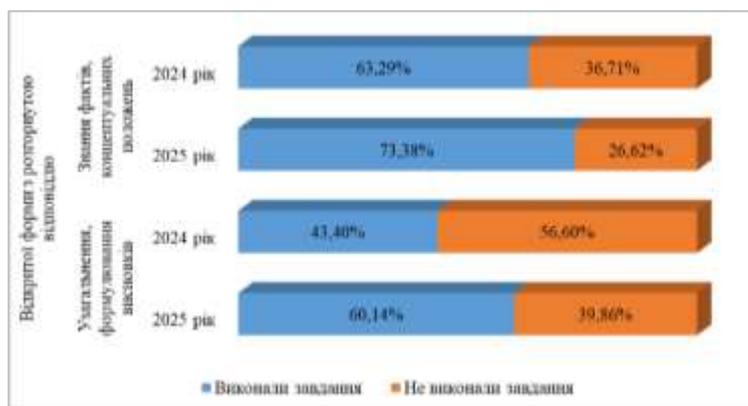

Рис. 1.27. Результати виконання учнями 5-х класів завдань з вибором однієї відповіді з предметів природничої освітньої галузі (за місцем розташування ЗЗСО)

Порівняно з 2024 роком **покращилися** результати виконання п'ятикласниками завдань відкритої форми з розгорнутою відповіддю на знання фактів, концептуальних положень (з 63 % до 73 %) та узагальнення та формулювання висновків (з 43 % до 60 %) – рис. 1.28.

Рис. 1.28. Результати виконання учнями 5-х класів завдань відкритої форми з розгорнутою відповіддю з предметів природничої освітньої галузі

Уперше в 2025 році в межах тестування з предметів природничої освітньої галузі серед завдань відкритої форми з розгорнутою відповіддю п'ятикласникам було запропоновано завдання на планування та проведення дослідів. Із ним впоралися **понад 60 %** учнів (рис. 1.29).

Рис. 1.29. Результати виконання учнями 5-х класів завдань відкритої форми з розгорнутою відповіддю з предметів природничої освітньої галузі (продовження)

Учні *селищ та міст області найкраще* виконали завдання *відкритої форми з розгорнутою відповіддю на знання концептуальних положень (76 %), узагальнення, формулювання висновків (62 %)*. Найнижчі результати виконання цих завдань показали учні *міста Харкова (69 % і 57 %)*. Вони також гірше впоралися із завданням на *планування та проведення дослідів (62 %)* – рис. 1.30.

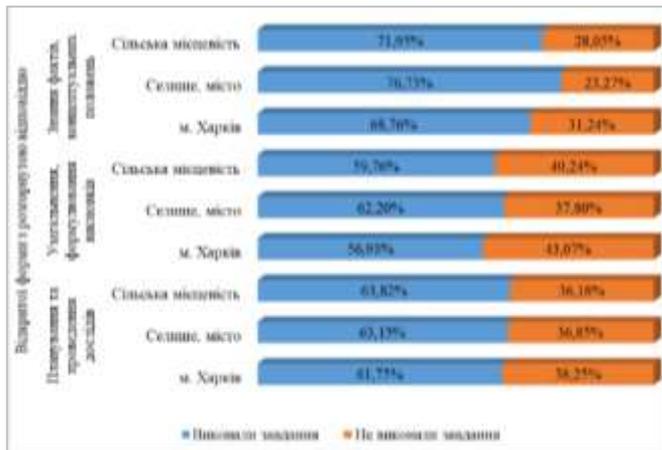

Рис. 1.30. Результати виконання учнями 5-х класів завдань відкритої форми з розгорнутою відповіддю з предметів природничої освітньої галузі (за місцем розташування ЗЗСО)

Висновки до розділу 1

1. Порівняно з минулим роком результати тестування з *математики* та *предметів природничої освітньої галузі покращилися*, тоді як з *читання знизилися*.

2. Погіршилися результати виконання учнями 5-х класів завдань, що передбачали:

- з *читання* – формулювання висновків, аналіз і оцінку змісту, мови й елементів тексту;
- з *математики* – знання процедур, висування гіпотез;
- з *предметів природничої освітньої галузі* – узагальнення, формулювання висновків.

3. Під час тестування **найбільші** труднощі в учнів 5-х класів виникали при роботі із завданнями що вимагали:

- з *читання* – аналізу і оцінку змісту, мови й елементів тексту;
- з *математики* – розв'язування проблем математичного змісту;
- з *предметів природничої освітньої галузі* – узагальнення, формулювання висновків.

Розділ 2. Результати анкетування учнів 5-х класів

Мета анкетування полягала у вивченні факторів, що впливають на рівень сформованості в учнів *читацької, математичної компетентностей* та *компетентностей у галузі природничих наук* за результатами навчання в початковій школі.

Для збору даних було використано інструментарій, розроблений на основі анкет міжнародних досліджень PIRLS, TIMSS. Спираючись на отримані дані, здійснено розрахунок **індексів** за такими напрямками:

- мотивація учнів до читання, вивчення математики та предметів природничої освітньої галузі;
- самооцінки учнями вправності у читанні, здібностей з математики та предметів природничої освітньої галузі;
- сприйняття учнями уроків літературного читання, математики та предметів природничої освітньої галузі.

Розрахунок індексів проводився за методикою, що використовується Державною службою якості освіти України для аналізу результатів загальнодержавних моніторингових досліджень.

І. Читання

Мотивація учнів до читання

Характеристика та розрахунок індексу

Індекс мотивації учнів до читання спрямований на вимірювання рівня їх ставлення до читання та обчислювався на основі тверджень, що стосувалися питання, як часто вони читають.

При цьому пропонувалися індикатори, що відповідали таким твердженням щодо читання:

- для розваги (I_1);
- твори, обрані учнями на власний розсуд (I_2);
- з метою пошуку речей (фактів), про які учні хочуть дізнатися (I_3).

За кожним індикатором респонденти обирали свій варіант відповіді за шкалою типу Лайкерта **від 3 до 0**:

- 3 – «кожен день або майже кожен день»;
- 2 – «один або два рази на тиждень»;
- 1 – «один або два рази на місяць»;
- 0 – «ніколи або майже ніколи».

Усі відповіді мали однакову вагомість, оскільки припускається, що всі вони характеризують ключові аспекти *ставлення учнів до читання*.

Мінімальне значення індексу – 0, максимальне – 9. Максимальне значення індексу вказує на більш високий рівень *мотивації учнів до читання*.

Формула для обчислення індексу:

$$I = I_1 + I_2 + I_3$$

$$I_1 = I_2 = I_3 = (3 \cdot N_3 + 2 \cdot N_2 + 1 \cdot N_1 + 0 \cdot N_0) / N, \text{ де}$$

N_0 – кількість респондентів, які відповіли: «ніколи або майже ніколи»;

N_1 – кількість респондентів, які відповіли: «один або два рази на місяць»;
 N_2 – кількість респондентів, які відповіли: «один або два рази на тиждень»;
 N_3 – кількість респондентів, які відповіли: «кожен день або майже кожен день»;
 N – загальна кількість респондентів.

Результати дослідження

У 2025 році *індекс мотивації учнів до читання збільшився на 0,12 і склав 5,86* (рис. 2.1).

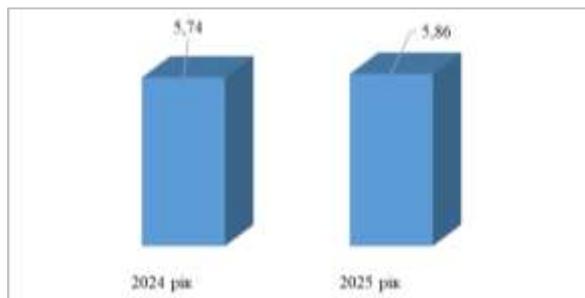
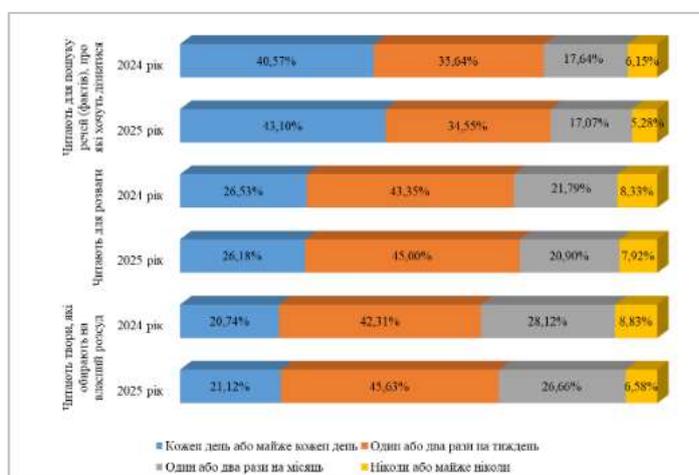

Рис. 2.1. Індекс мотивації учнів до читання

Як і в минулому році, **понад 40 %** п'ятикласників визнали, що кожен або майже кожен день читають для пошуку речей (фактів), про які хочуть дізнатися. При цьому **рідше** учні віддають перевагу читанню для розваги (кожен четвертий) та читанню творів, які обирають на власний розсуд (кожен п'ятий) – рис. 2.2.

Рис. 2.2. Як часто учні 5-х класів читають

Найвищий *індекс мотивації учнів до читання (5,88)* виявлено серед п'ятикласників *селищ та міст області*. Показник, вищий за середній, зафіксовано в учнів *сільської місцевості*. **Найнижче** його значення (**5,85**) було серед учнів *міста Харкова* (рис. 2.3).

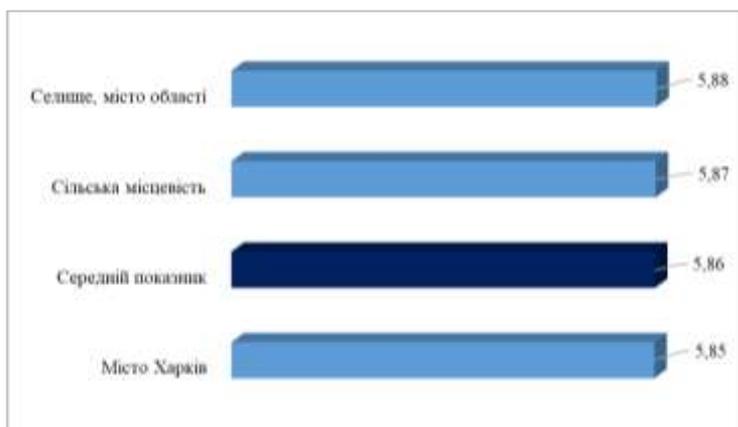

Рис. 2.3. Індекс мотивації учнів до читання (за місцем розташування ЗЗСО)

Учні ЗЗСО *сільської місцевості та міста Харкова частіше*, ніж їхні однолітки в *селищах та містах області*, віддають перевагу читанню для пошуку речей (фактів), про які хочуть дізнатися (45 % – кожен або майже кожен день). При цьому в *місті Харкові* учні **активніше** читають для розваги (28 %), а в *сільській місцевості* – обирають твори на власний розсуд (22 %) – рис. 2.4.

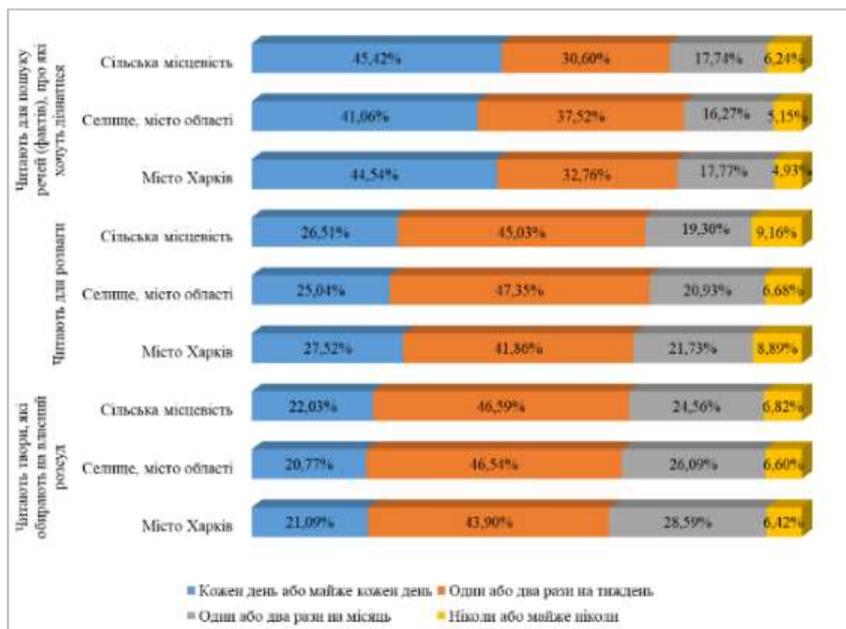

Рис. 2.4. Як часто учні 5-х класів читають (за місцем розташування ЗЗСО)

Самооцінка учнями вправності в читанні

Характеристика та розрахунок індексу

Індекс самооцінки учнями вправності в читанні спрямований на вимірювання рівня їх упевненості як читачів та обчислювався на основі тверджень, що стосувалися питання, наскільки добре вони читають. При цьому пропонувалися індикатори, що відповідали таким твердженням:

- зазвичай з читанням усе гаразд (I_1);
- якщо книжка цікава, байдуже, наскільки вона складна для читання (I_2);
- читання дається легко (I_3);
- учитель/вчителька вважає учня/ученицю вправним читачем/читачкою (I_4);
- важко читати оповідання зі складними словами (I_5);
- читання дається важче, ніж багатьом однокласникам (I_6);
- читання дається важче, ніж інші предмети (I_7).

За індикаторами $I_1 - I_4$ респонденти обирали свій варіант відповіді за шкалою Лайкерта від 3 до 0:

- 3 – «повністю згоден/-на»;
- 2 – «швидше згоден/-на»;
- 1 – «швидше не згоден/-на»;

0 – «зовсім не згоден/-на».

Обчислення індикаторів $I_5 - I_7$ здійснювалося за оберненою шкалою:

0 – «повністю згоден/-на»;

1 – «швидше згоден/-на»;

2 – «швидше не згоден/-на»;

3 – «зовсім не згоден/-на».

Усі відповіді мали однакову вагомість, оскільки припускається, що всі вони характеризують ключові аспекти *вправності учнів у читанні*.

Мінімальне значення індексу – 0, максимальне – 21. Максимальне значення індексу вказує на більш високий рівень *впевненості учнів як читачів*.

Формула для обчислення індексу:

$$I = I_1 + I_2 + I_3 + I_4 + I_5 + I_6 + I_7$$

$$I_1 = I_2 = I_3 = I_4 = (3 \cdot N_3 + 2 \cdot N_2 + 1 \cdot N_1 + 0 \cdot N_0) / N,$$

$$I_5 = I_6 = I_7 = (0 \cdot N_3 + 1 \cdot N_2 + 2 \cdot N_1 + 3 \cdot N_0) / N, \text{ де}$$

N_0 – кількість респондентів, які відповіли: «зовсім не згоден/-на»;

N_1 – кількість респондентів, які відповіли: «швидше не згоден/-на»;

N_2 – кількість респондентів, які відповіли: «швидше згоден/-на»;

N_3 – кількість респондентів, які відповіли: «повністю згоден/-на»;

N – загальна кількість респондентів.

Результати дослідження

У 2025 році *індекс самооцінки учнями вправності у читанні зменшився на 0,01 і склав 14,54* (рис. 2.5).

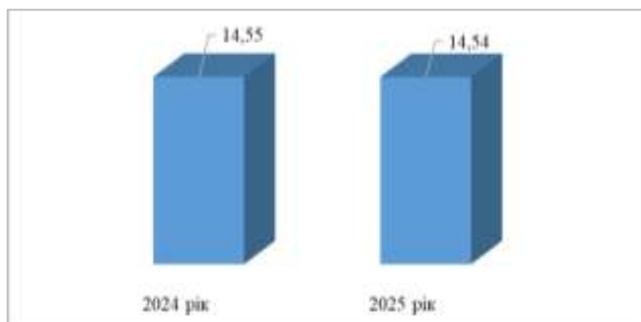
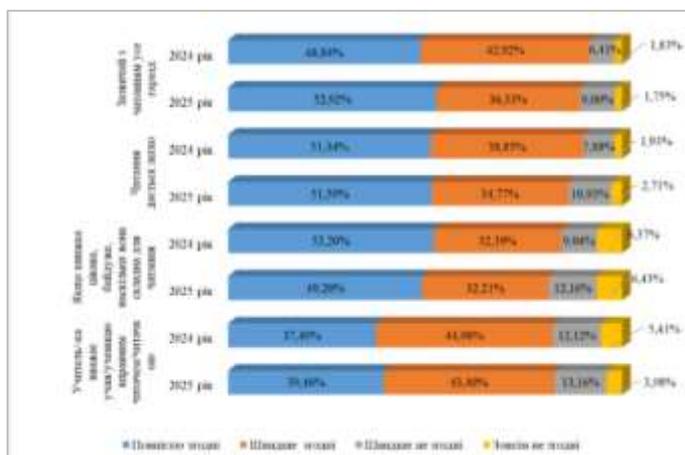

Рис. 2.5. Індекс самооцінки учнями вправності у читанні

Як і в минулому році, **82 %** п'ятикласників *повністю або швидше погодилися з твердженням, що вчитель/вчителька вважає їх вправними читачами*.

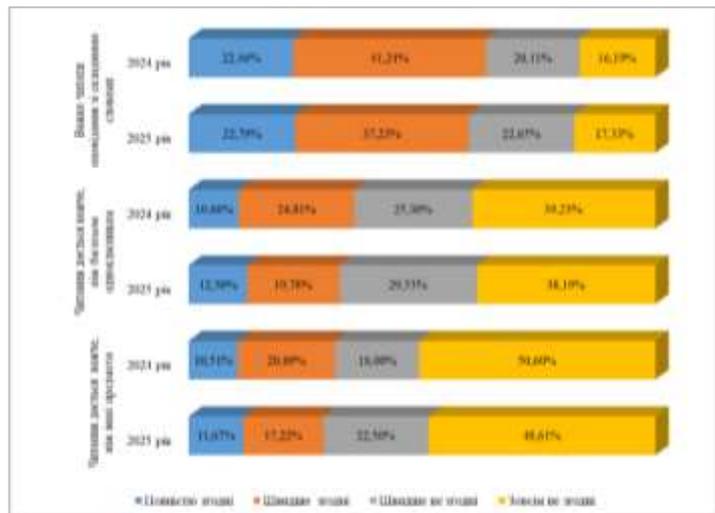
Порівняно з 2024 роком, **зменшилася** кількість учнів 5-х класів, які *повністю або швидше згодні з тим, що зазвичай із читанням у них усе гаразд (з 92 % до 89 %) та читання дається їм легко (з 90 % до 86 %)*.

Також **знизилася** кількість тих, хто *повністю або швидше погодився з тим, що їм байдуже, наскільки складна книжка для читання, якщо вона цікава (з 85 % до 81 %) – рис. 2.6.*

Рис. 2.6. Наскільки учні 5-х класів вправно читають

Зменшилася кількість п'ятикласників, які *повністю або швидше погодилися* з тим, що їм важко читати оповідання зі складними словами (з **64 %** до **60 %**), читання дається важче, ніж багатьом іншим однокласникам (з **35 %** до **32 %**) та важче, ніж інші предмети (з **31 %** до **29 %**) – рис. 2.7.

Рис. 2.7. Наскільки учні 5-х класів вправно читають (продовження)

Найвищий індекс самооцінки учнями вправності у читанні (**14,79**) виявлено серед п'ятикласників міста Харкова. Показник, нижчий за середній, зафіксовано в учнів сільської місцевості. **Найнижче** його значення (**14,14**) було серед учнів селищ та міст області (рис. 2.8).

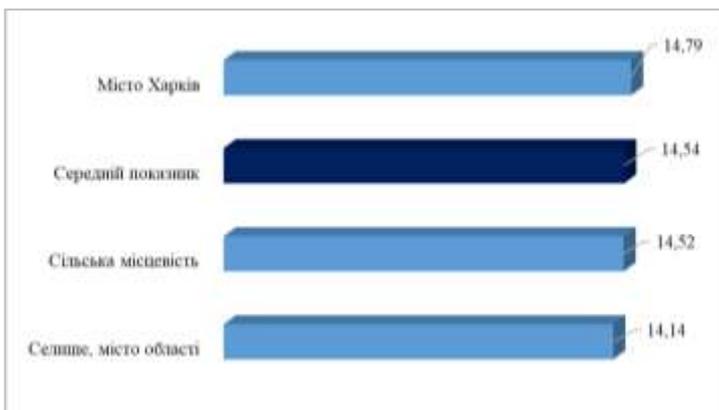
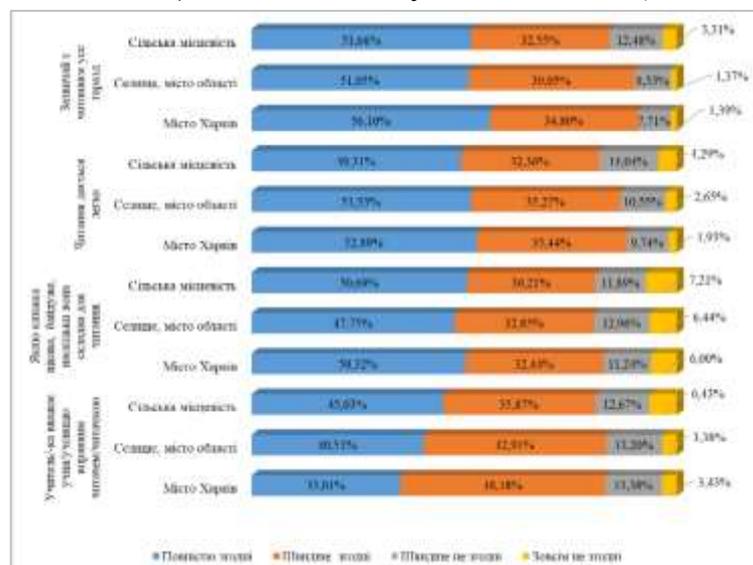

Рис. 2.8. Індекс самооцінки учнями вправності у читанні (за місцем розташування ЗЗСО)

У місті Харкові **найбільше** учнів погодилися або швидше погодилися з тим, що читання дається їм легко (**88 %**) та їм байдуже, наскільки складна книжка для читання, якщо вона цікава (**83 %**). Разом із тим у сільській місцевості найменше п'ятикласників *повністю або швидше згодні* з тим, що зазвичай з читанням у них усе гаразд (**84 %**) та вчитель/вчителька вважає їх вправними читачами (**81 %**) – рис. 2.9.

Рис. 2.9. Наскільки учні 5-х класів вправно читають (за місцем розташування ЗЗСО)

У сільській місцевості та місті Харкові **найбільша** частка п'ятикласників повністю або швидше погодилася з тим, що їм важко читати оповідання зі складними словами (близько **61 %**). Проте в місті Харкові **найменше** учнів повністю або швидше згодні з тим, що читання дається важче, ніж багатьом іншим однокласникам (**27 %**) та важче, ніж інші предмети (**25 %**) – рис. 2.10.

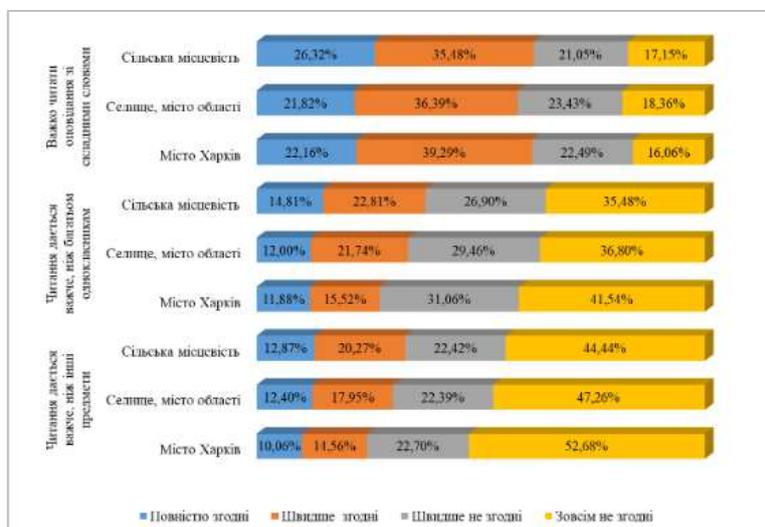

Рис. 2.10. Наскільки учні 5-х класів вправно читають (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

Сприйняття учнями уроків літературного читання

Характеристика та розрахунок індексу

Індекс сприйняття учнями уроків літературного читання спрямований на вимірювання таких аспектів, як задоволеність читанням, сприйняття складності, рівень зосередженості учнів, а також розуміння очікувань, та обчислювався на основі індикаторів, що відповідали таким твердженням:

- цікаво слухати вчителя/вчительку (I_1);
- легко розуміють вчителя/вчительку (I_2);
- надаються цікаві завдання (I_3);
- пропонуються цікаві твори (I_4);
- подобається те, що читають на уроках (I_5);
- знають, що очікує від них шкільний/-а учитель/учителька (I_6);
- думають про речі, які не стосуються уроку (I_7);
- важко зосередитися на уроках (I_8);
- твори, які пропонуються учням, складні (I_9).

За індикаторами $I_1 - I_6$ респонденти обирали свій варіант відповіді за шкалою Лайкерта від **3** до **0**:

- 3 – «повністю згоден/-на»;
- 2 – «швидше згоден/-на»;
- 1 – «швидше не згоден/-на»;
- 0 – «зовсім не згоден/-на».

Обчислення індикаторів $I_7 - I_9$ здійснювалося за оберненою шкалою:

- 0 – «повністю згоден/-на»;
- 1 – «швидше згоден/-на»;
- 2 – «швидше не згоден/-на»;
- 3 – «зовсім не згоден/-на».

Усі відповіді мали однакову вагомість, оскільки припускається, що всі вони характеризують ключові аспекти *сприйняття* учнями уроків літературного читання.

Мінімальне значення індексу – 0, максимальне – 27. Максимальне значення індексу вказує на більш високий рівень *сприйняття* учнями уроків літературного читання.

Формула для обчислення індексу:

$$I = I_1 + I_2 + I_3 + I_4 + I_5 + I_6 + I_7 + I_8 + I_9$$

$$I_1 = I_2 = I_3 = I_4 = I_5 = I_6 = (3 \cdot N_3 + 2 \cdot N_2 + 1 \cdot N_1 + 0 \cdot N_0) / N,$$

$$I_7 = I_8 = I_9 = (0 \cdot N_3 + 1 \cdot N_2 + 2 \cdot N_1 + 3 \cdot N_0) / N, \text{ де}$$

N_0 – кількість респондентів, які відповіли: «зовсім не згоден/-на»;

N_1 – кількість респондентів, які відповіли: «швидше не згоден/-на»;

N_2 – кількість респондентів, які відповіли: «швидше згоден/-на»;

N_3 – кількість респондентів, які відповіли: «повністю згоден/-на»;

N – загальна кількість респондентів.

Результати дослідження

У 2025 році індекс сприйняття учнями уроків літературного читання збільшився на 0,13 і склав 21,01 (рис. 2.11).

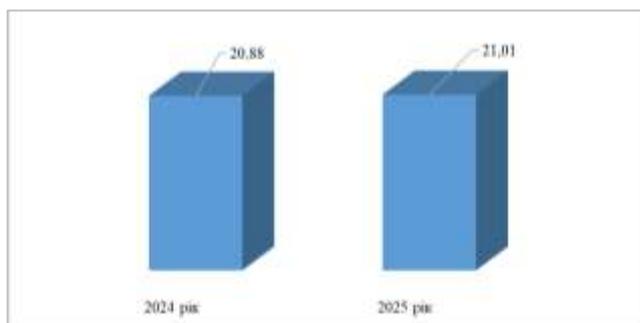

Рис. 2.11. Індекс сприйняття учнями уроків літературного читання

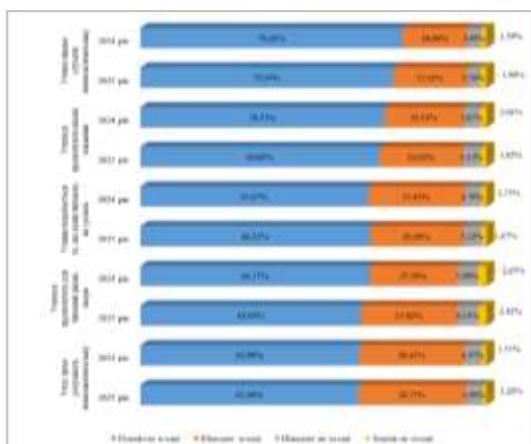

Рис. 2.12. Думки учнів 5-х класів щодо уроків літературного читання

Як і в минулому році, **94 %** учнів 5-х класів *погодилися або швидше погодилися* з тим, що на уроках *літературного читання* в початковій школі їм було цікаво слухати вчителя/вчительку, і вони легко його/її розуміли.

93 % п'ятикласникам подобалося те, що вони читали на уроках. Також **93 %** учнів зазначили, що їм пропонували цікаві завдання, а 91 % – цікаві твори (рис. 2.12).

Як і в 2024 році, **83 %** п'ятикласників *повністю або швидше погодилися* з тим, що на уроках **літературного читання** в початковій школі вони знали, чого очікував/очікувала від них учитель/вчителька. Проте **зменшилася** частка учнів, які *повністю або швидше згодні* з тим, що думали про речі, які не стосуються уроку (з **37 %** до **33 %**), їм важко зосередитися у процесі навчання (з **38 %** до **33 %**), а твори, які вчителі пропонують їм, складні (з **33 %** до **27 %**) – рис. 2.13.

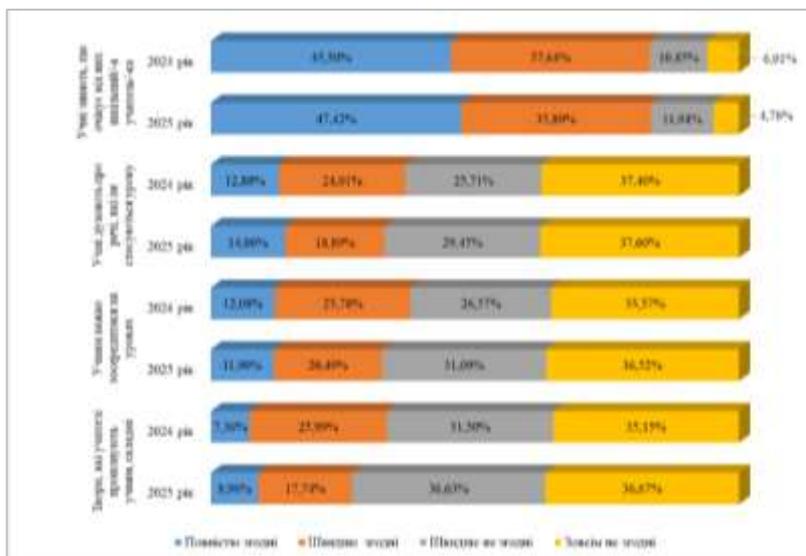
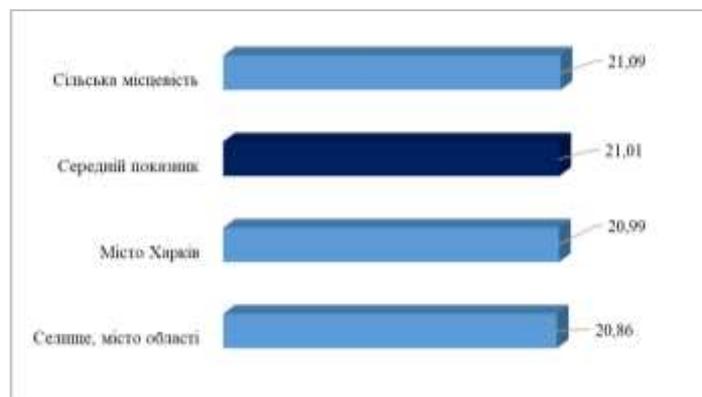

Рис. 2.13. Думки учнів 5-х класів щодо уроків літературного читання (продовження)

Найвищий індекс сприйняття учнями уроків літературного читання (**21,09**) виявлено серед п'ятикласників *сільської місцевості*. Показник, **нижчий за середній**, зафіксовано в учнів *міста Харкова*. **Найнижче** його значення (**20,86**) було серед учнів *селищ та міст області* (рис. 2.14).

Рис. 2.14. Індекс сприйняття учнями уроків літературного читання (за місцем розташування ЗЗСО)

У сільській місцевості найбільша частка п'ятикласників (три чверті) повністю погодилася з тим, що на уроках літературного читання в початковій школі їм було цікаво слухати вчителя/вчительку.

Разом із тим найменша частка учнів міста Харкова повністю згодна з тим, що на уроках учителі пропонували їм цікаві завдання (67%), їм подобалося те, що вони читали (63%), твори, які їм пропонували, були цікавими (62%), вони легко розуміли вчителя/вчительку (60%) – рис. 2.15.

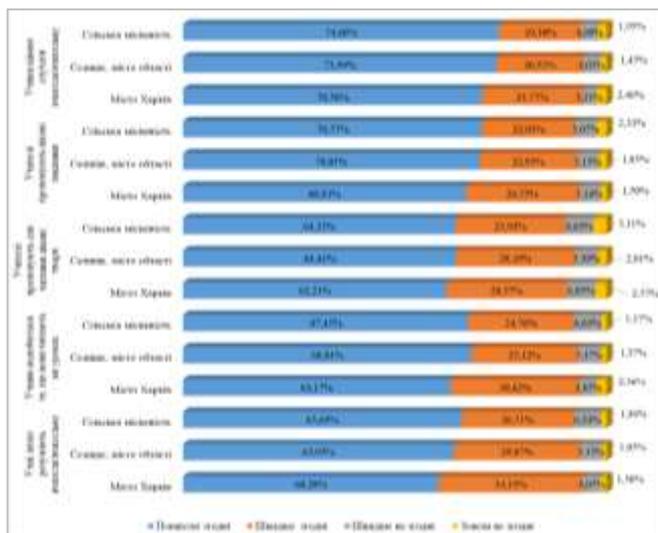

Рис. 2.15. Думки учнів 5-х класів щодо уроків літературного читання (за місцем розташування ЗЗСО)

У селищах, містах області та сільській місцевості половина учнів повністю погодилася з тим, що на уроках літературного читання в початковій школі вони знали, чого від них очікує шкільний учитель. Це більше, ніж у місті Харкові (43%). Однак у місті Харкові найменша частка п'ятикласників, які повністю або швидше згодні з тим, що їм важко зосередитися на уроках (29%), вони думають про речі, які не стосуються уроку (29%), а твори, які учителі їм пропонують, складні (22%) – рис. 2.16.

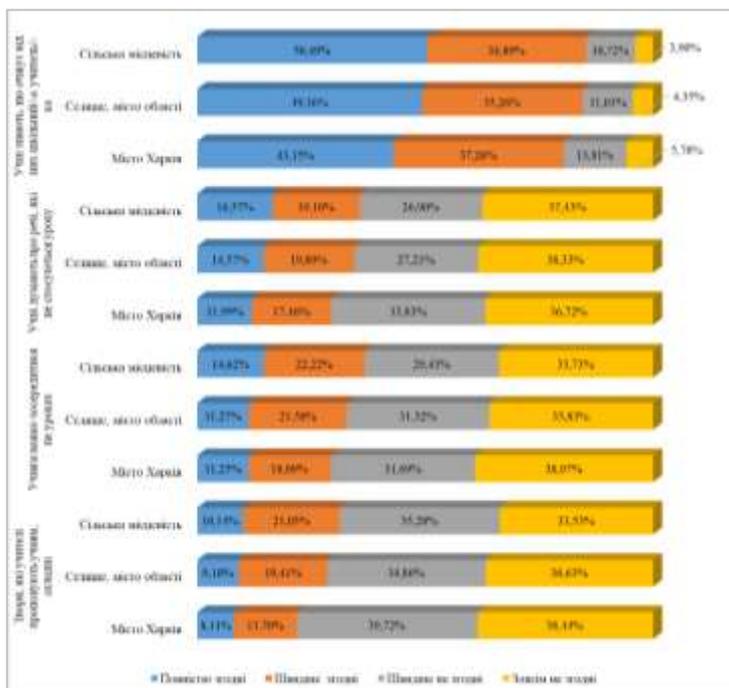

Рис. 2.16. Думки учнів 5-х класів щодо уроків літературного читання (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

II. Математика

Мотивація учнів до вивчення математики

Характеристика та розрахунок індексу

Індекс мотивації учнів до вивчення математики спрямований на вимірювання рівня їх ставлення до вивчення предмета та обчислювався на основі індикаторів, що відповідали таким твердженням:

- із задоволенням вивчають математику (I_1);
- дізнаються багато цікавого на уроках математики (I_2);
- подобається математика (I_3);
- важливо добре знати математику (I_4);
- вивчення математики вимагає важкої праці (I_5);
- не хотіли б вивчати математику (I_6);
- математика – нудний предмет (I_7).

За індикаторами $I_1 - I_5$ респонденти обирали свій варіант відповіді за шкалою Лайкерта від **3** до **0**:

- 3 – «повністю згоден/-на»;
- 2 – «швидше згоден/-на»;
- 1 – «швидше не згоден/-на»;
- 0 – «зовсім не згоден/-на».

Обчислення індикаторів $I_6 - I_7$ здійснювалося за оберненою шкалою:

- 0 – «повністю згоден/-на»;
- 1 – «швидше згоден/-на»;
- 2 – «швидше не згоден/-на»;
- 3 – «зовсім не згоден/-на».

Усі відповіді мали однакову вагомість, оскільки припускається, що всі вони характеризують ключові аспекти ставлення учнів до вивчення математики.

Мінімальне значення індексу – 0, максимальне – 21. Максимальне значення індексу вказує на більш високий рівень мотивації учнів до вивчення математики.

Формула для обчислення індексу:

$$I = I_1 + I_2 + I_3 + I_4 + I_5 + I_6 + I_7$$

$$I_1 = I_2 = I_3 = I_4 = I_5 = (3 \cdot N_3 + 2 \cdot N_2 + 1 \cdot N_1 + 0 \cdot N_0) / N,$$

$$I_6 = I_7 = (0 \cdot N_3 + 1 \cdot N_2 + 2 \cdot N_1 + 3 \cdot N_0) / N, \text{ де}$$

N_0 – кількість респондентів, які відповіли: «зовсім не згоден/-на»;

N_1 – кількість респондентів, які відповіли: «швидше не згоден/-на»;

N_2 – кількість респондентів, які відповіли: «швидше згоден/-на»;

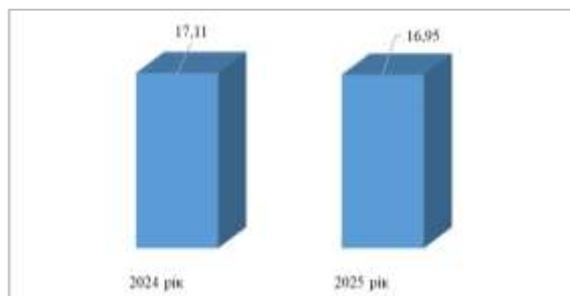
N_3 – кількість респондентів, які відповіли: «повністю згоден/-на»;

N – загальна кількість респондентів.

Результати дослідження

У 2025 році *індекс мотивації учнів до вивчення математики зменшився на 0,16 і склав 16,95* (рис. 2.17).

Рис. 2.17. Індекс мотивації учнів до вивчення математики

Як і в минулому році, **близько 70 %** п'ятикласників *повністю погодилися* з тим, що на уроках **математики** в початковій школі дізнаються багато цікавого, а **близько 60 %** зазначили, що їм подобається математика.

Порівняно з 2024 роком **збільшилася** частка тих, хто *повністю погодився*, що із задоволенням вивчає математику (з **57 %** до **60 %**). Однак **зменшилася** частка п'ятикласників, які вважають, що важливо добре знати математику (з **85 %** до **80 %**) – рис. 2.18.

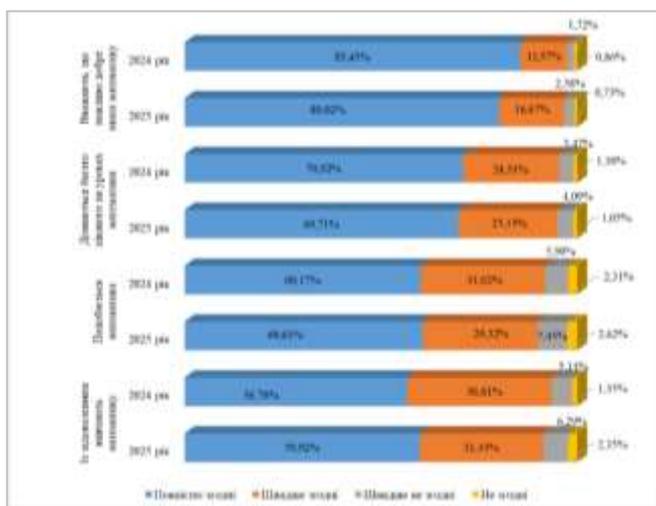
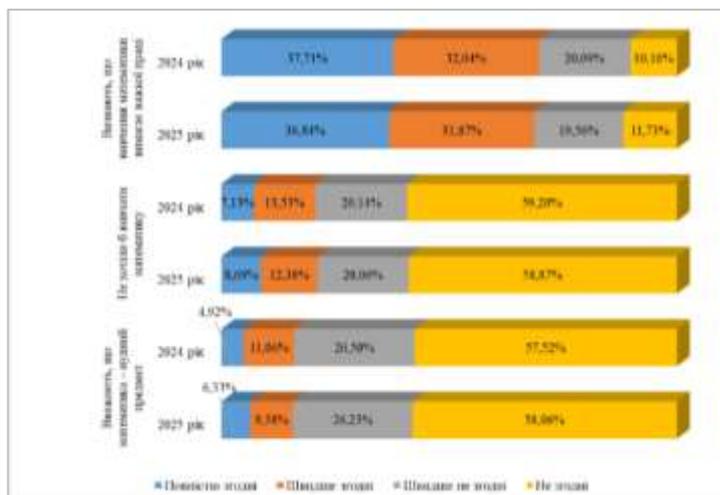

Рис. 2.18. Думки учнів 5-х класів щодо вивчення математики

Як і в 2024 році, **близько 37 %** п'ятикласників *повністю погодилися* з тим, що вивчення математики вимагає важкої праці. При цьому **21 %** учнів *повністю або швидше згодні* з твердженням, що не хотіли б вивчати математику взагалі, а **16 %** вважають математику нудним предметом (рис. 2.19).

Рис. 2.19. Думки учнів 5-х класів щодо вивчення математики (продовження)

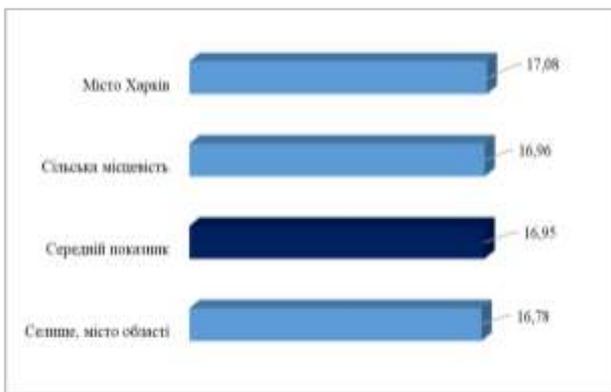

Рис. 2.20. Індекс мотивації учнів до вивчення математики (за місцем розташування ЗЗСО)

Незалежно від місця розташування ЗЗСО близько 60 % п'ятикласників повністю згодні, що із задоволенням вивчають математику. Однак у сільській місцевості найменша частка учнів, які повністю погодилися, що важливо добре знати математику (77 %). У місті Харкові найменше тих, хто зазначив, що на уроках математики дізнається багато цікавого (67 %) та йому/їй подобається математика (59 %) – рис. 2.21.

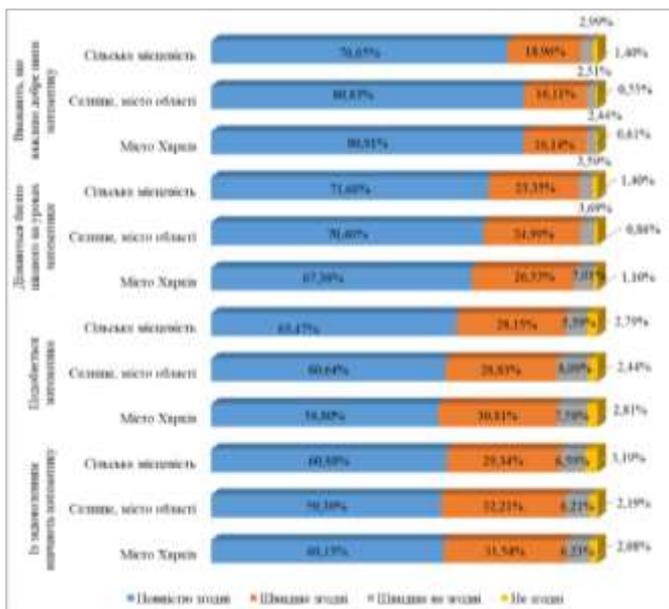
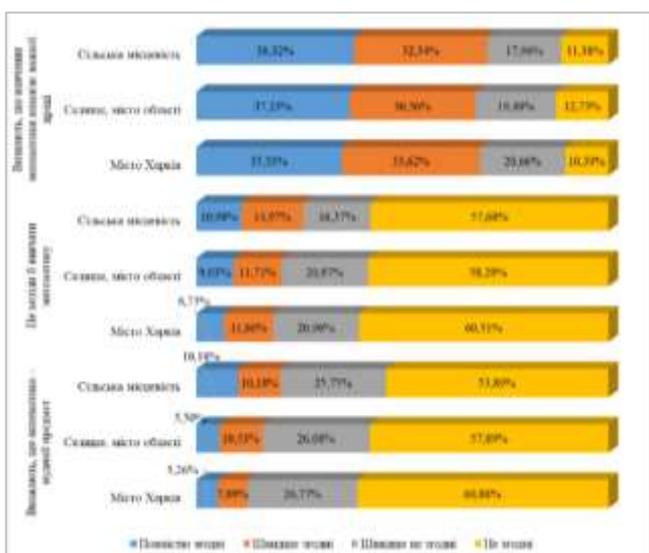

Рис. 2.21. Думки учнів 5-х класів щодо вивчення математики (за місцем розташування ЗЗСО)

У сільській місцевості близько 70 % п'ятикласників повністю або швидше погодилися з тим, що вивчення математики вимагає важкої праці. Також у сільських ЗЗСО кожен четвертий учень не хотів би вивчати математику, а кожен п'ятий вважає математику нудним предметом. У селищах, містах області та місті Харкові частка таких учнів менша (рис. 2.22).

Рис. 2.22. Думки учнів 5-х класів щодо вивчення математики (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

Самооцінка учнями здібностей з математики

Характеристика та розрахунок індексу

Індекс самооцінки учнями здібностей з математики спрямований на вимірювання рівня сприйняття ними своєї успішності, швидкості засвоєння матеріалу, здатності до розв'язання складних задач, а також наполегливості у вивченні математики. При цьому пропонувалися індикатори, що відповідали таким твердженням:

- мають якісні знання з математики (I_1);
- засвоюють математику швидко (I_2);
- чують від учителів, що добре знають математику (I_3);
- розв'язують задачі з математики, доки не отримають результат (I_4);
- з легкістю розв'язують складні задачі з математики (I_5);
- знання з математики не надто високі (I_6);
- математика дається важче, ніж багатьом однокласникам (I_7);
- математика дається важче, ніж інші предмети (I_8).

За індикаторами $I_1 - I_5$ респонденти обирали свій варіант відповіді за шкалою Лайкерта **від 3 до 0**:

- 3 – «повністю згоден/-на»;
- 2 – «швидше згоден/-на»;
- 1 – «швидше не згоден/-на»;
- 0 – «зовсім не згоден/-на».

Обчислення індикаторів $I_6 - I_8$ здійснювалося за оберненою шкалою:

- 0 – «повністю згоден/-на»;
- 1 – «швидше згоден/-на»;
- 2 – «швидше не згоден/-на»;
- 3 – «зовсім не згоден/-на».

Усі відповіді мали однакову вагомість, оскільки припускається, що всі вони характеризують ключові аспекти *здібностей учнів з математики*.

Мінімальне значення індексу – 0, максимальне – 24. Максимальне значення індексу вказує на більш високий рівень *самооцінки учнями здібностей учнів з математики*.

Формула для обчислення індексу:

$$I = I_1 + I_2 + I_3 + I_4 + I_5 + I_6 + I_7 + I_8$$

$$I_1 = I_2 = I_3 = I_4 = I_5 = (3 \cdot N_3 + 2 \cdot N_2 + 1 \cdot N_1 + 0 \cdot N_0) / N,$$

$$I_6 = I_7 = I_8 = (0 \cdot N_3 + 1 \cdot N_2 + 2 \cdot N_1 + 3 \cdot N_0) / N, \text{ де}$$

N_0 – кількість респондентів, які відповіли: «зовсім не згоден/-на»;

N_1 – кількість респондентів, які відповіли: «швидше не згоден/-на»;

N_2 – кількість респондентів, які відповіли: «швидше згоден/-на»;

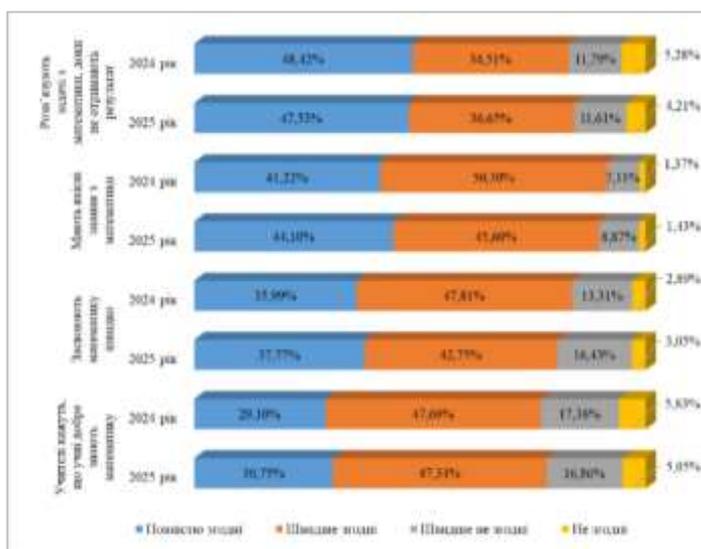
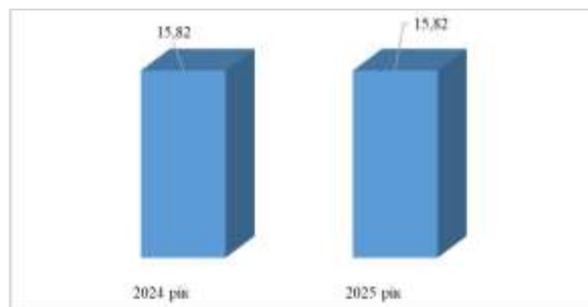
N_3 – кількість респондентів, які відповіли: «повністю згоден/-на»;

N – загальна кількість респондентів.

Результати дослідження

У 2025 році *індекс самооцінки* учнями *здібностей з математики* **не змінився** і склав **15,82** (рис. 2.23).

Рис. 2.23. Індекс самооцінки учнями *здібностей з математики*

У 2025 році **дещо збільшилася** кількість п'ятикласників, які **повністю або швидше погодилися** з тим, що на уроках **математики** в початковій школі **розв'язували задачі, доки не отримають результат** (з **83 % до 84 %**), а також тих, хто **чув від учителів, що вони добре знають математику** (з **77 % до 78 %**). Проте **зменшилася** частка учнів, які **зазначили, що мають якісні знання з математики** (з **92 % до 90 %**) та **засвоюють математику швидко** (з **84 % до 81 %**) – рис. 2.24.

Рис. 2.24. Думки учнів 5-х класів щодо *математики*

Порівняно з минулим роком **зменшилася** частка учнів 5-х класів, які **повністю або швидше погодилися** з тим, що на уроках **математики** в початковій школі **з легкістю розв'язували складні задачі** (з **68 % до 64 %**), **мали не надто високі знання з математики** (з **52 % до 50 %**), а також з тим, що **математика дається їм важче, ніж інші предмети** (з **36 % до 35 %**), і **важче, ніж багатьом однокласникам** (з **35 % до 34 %**) – рис. 2.25.

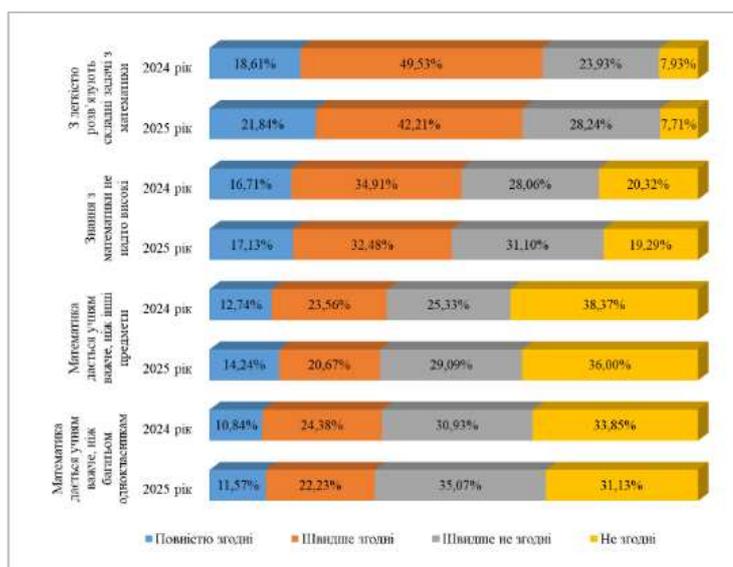

Рис. 2.25. Думки учнів 5-х класів щодо *математики* (продовження)

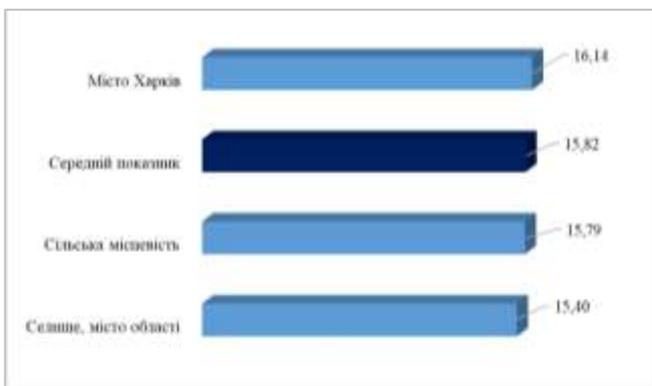
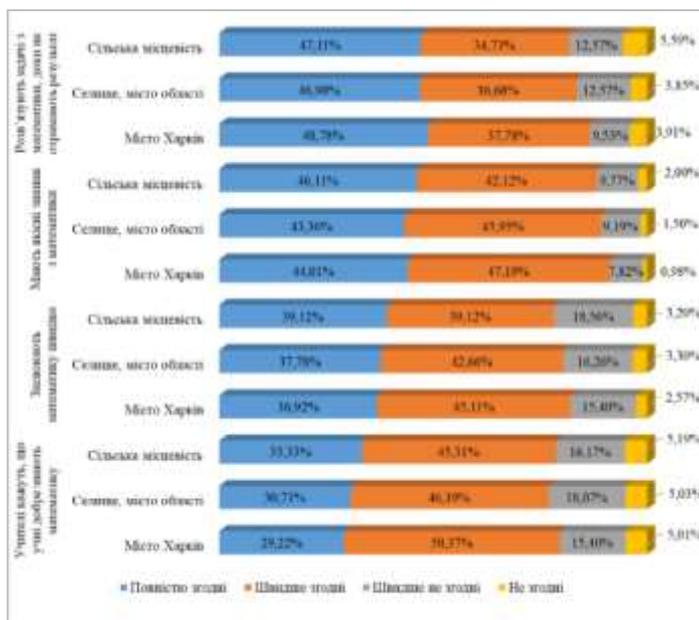

Рис. 2.26. Індекс самооцінки учнями здібностей з математики (за місцем розташування ЗЗСО)

Найвищий індекс самооцінки учнями здібностей з математики (**16,14**) виявлено серед п'ятикласників міста Харкова. Показник, **нижчий за середній**, зафіксовано в учнів сільської місцевості. **Найнижче** його значення (**15,40**) було серед учнів селищ та міст області (рис. 2.26).

У місті Харкові **більше** учнів повністю або швидше погодилися з тим, що **мають якісні знання з математики (91 %)**, **розв'язують математичні задачі, доки не отримають результат (87 %)**, **швидко засвоюють матеріал (82 %)** та **чують від учителів, що вони добре знають математику (80 %)** – рис. 2.27.

Рис. 2.27. Думки учнів 5-х класів щодо математики (за місцем розташування ЗЗСО)

У селищах, містах області та місті Харкові **більша** частка п'ятикласників **повністю або швидше згодні** з тим, що з **легкістю розв'язують складні задачі з математики (64 %)**. Проте у сільських ЗЗСО **більше** учнів погодилися або швидше погодилися з тим, що **їхні знання з математики не надто високі (57 %)**, **математика дається їм важче, ніж інші предмети (41 %)** та **важче, ніж багатьом однокласникам (39 %)** – рис. 2.28.

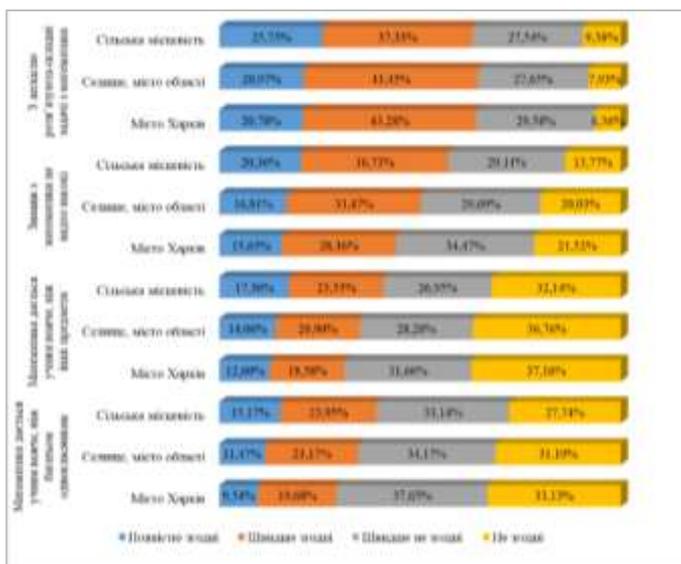

Рис. 2.28. Думки учнів 5-х класів щодо математики (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

Сприйняття учнями уроків математики

Характеристика та розрахунок індексу

Індекс сприйняття учнями уроків математики спрямований на вимірювання таких аспектів, як зрозумілості пояснень вчителя, актуальності завдань, рівень зацікавленості, зосередженості, а також розуміння очікувань, та обчислювався на основі індикаторів, що відповідали таким твердженням:

- цікаво слухати вчителя/вчительку (I_1);
- учителі пояснюють матеріал зрозуміло (I_2);
- пропонуються цікаві завдання (I_3);
- знають, що очікує від них учитель/вчителька (I_4);
- важко зосередитися на уроках (I_5);
- думають про речі, не пов'язані з уроком (I_6).

За індикаторами $I_1 - I_3$ респонденти обирали свій варіант відповіді за шкалою Лайкерта від **3** до **0**:

- 3 – «повністю згоден/-на»;
- 2 – «швидше згоден/-на»;
- 1 – «швидше не згоден/-на»;
- 0 – «зовсім не згоден/-на».

Обчислення індикаторів $I_4 - I_6$ здійснювалося за оберненою шкалою:

- 0 – «повністю згоден/-на»;
- 1 – «швидше згоден/-на»;
- 2 – «швидше не згоден/-на»;
- 3 – «зовсім не згоден/-на».

Усі відповіді мали однакову вагомість, оскільки припускається, що всі вони характеризують ключові аспекти *сприйняття учнями уроків математики*.

Мінімальне значення індексу – 0, максимальне – 18. Максимальне значення індексу вказує на більш високий рівень *сприйняття учнями уроків математики*.

Формула для обчислення індексу:

$$I = I_1 + I_2 + I_3 + I_4 + I_5 + I_6$$

$$I_1 = I_2 = I_3 = (3 \cdot N_3 + 2 \cdot N_2 + 1 \cdot N_1 + 0 \cdot N_0) / N,$$

$$I_4 = I_5 = I_6 = (0 \cdot N_3 + 1 \cdot N_2 + 2 \cdot N_1 + 3 \cdot N_0) / N, \text{ де}$$

N_0 – кількість респондентів, які відповіли: «зовсім не згоден/-на»;

N_1 – кількість респондентів, які відповіли: «швидше не згоден/-на»;

N_2 – кількість респондентів, які відповіли: «швидше згоден/-на»;

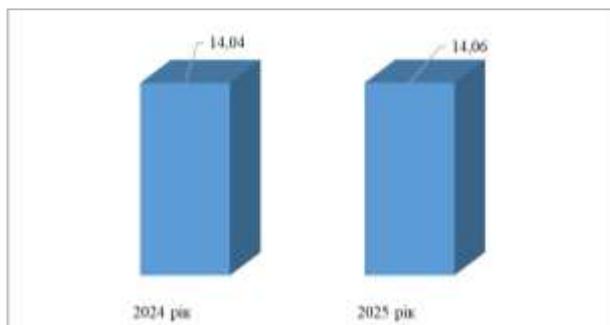
N_3 – кількість респондентів, які відповіли: «повністю згоден/-на»;

N – загальна кількість респондентів.

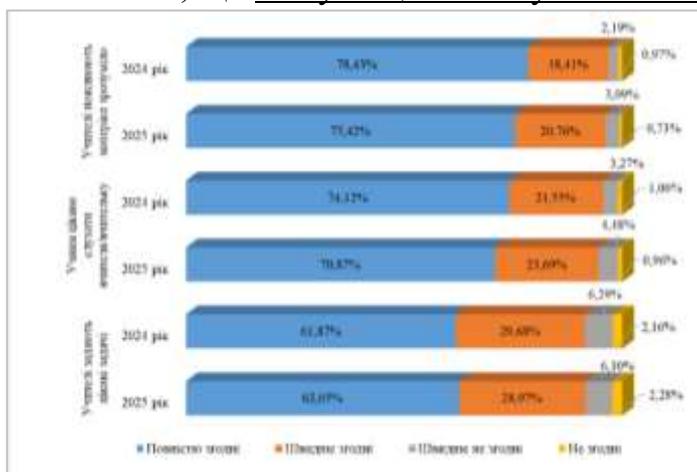
Результати дослідження

У 2025 році *індекс сприйняття* учнями уроків математики **збільшився на 0,02** і склав **14,06** (рис. 2.29).

Рис. 2.29. Індекс сприйняття учнями уроків математики

Порівняно з минулим роком зменшилася частка п'ятикласників, які *повністю погодилися* з тим, що на уроках **математики** в початковій школі вчителі зрозуміло пояснювали матеріал (з **78 %** до **75 %**), а також тих, хто вважав, що їм було цікаво слухати вчителя/вчительку (з **74 %** до **71 %**).

Як і в 2024 році, **близько 62 %** п'ятикласників *повністю погодилися*, що вчителі задавали їм цікаві задачі (рис. 2.30).

Рис. 2.30. Думки учнів 5-х класів щодо уроків математики

У 2025 році **зросла** кількість п'ятикласників, які *повністю погодилися* з тим, що знають, чого очікує від них учитель/вчителька (з **44 %** до **47 %**). Водночас **зменшилася** частка учнів 5-х класів, які *повністю або швидше згодні* з тим, що їм важко зосередитися на уроці (з **40 %** до **36 %**). Як і в минулому році, **27 %** п'ятикласників *повністю або швидше погодилися*, що думають про речі, не пов'язані з уроком (рис. 2.31).

Рис. 2.31. Думки учнів 5-х класів щодо уроків математики (продовження)

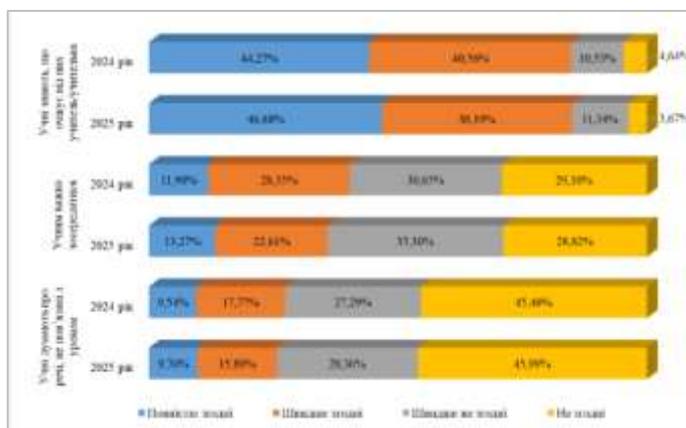

Рис. 2.32. Індекс сприйняття учнями уроків математики (за місцем розташування ЗЗСО)

Найвищий індекс сприйняття учнями уроків математики (**14,06**) виявлено серед п'ятикласників селищ та міст області. Показник, нижчий за середній, зафіксовано в учнів міста Харкова. **Найнижче** його значення (**13,81**) було серед учнів сільської місцевості (рис. 2.32).

У сільській місцевості **понад три чверті** учнів повністю погодилися з тим, що вчителі зрозуміло пояснюють матеріал. Також **три чверті** учнів зазначили, що їм цікаво слухати вчителя/вчительку, а **дві третини** вважають, що вчителі задають цікаві задачі. У селищах, містах області та місті Харкові таких учнів було **менше** (рис. 2.33).

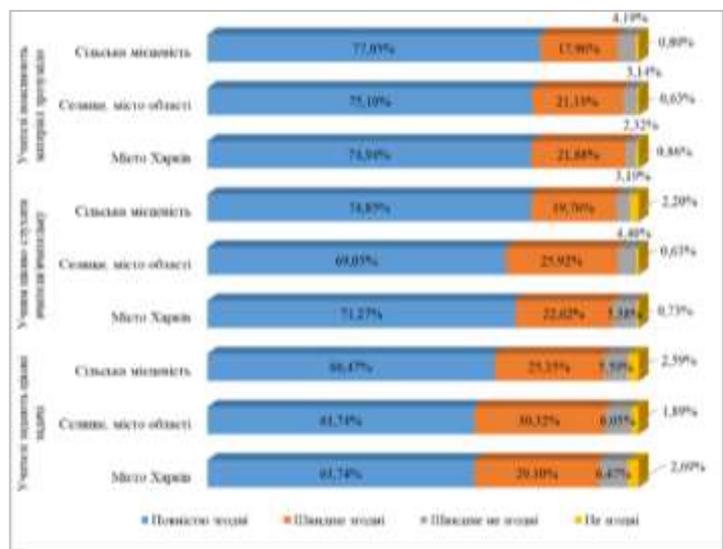

Рис. 2.33. Думки учнів 5-х класів щодо уроків математики (за місцем розташування ЗЗСО)

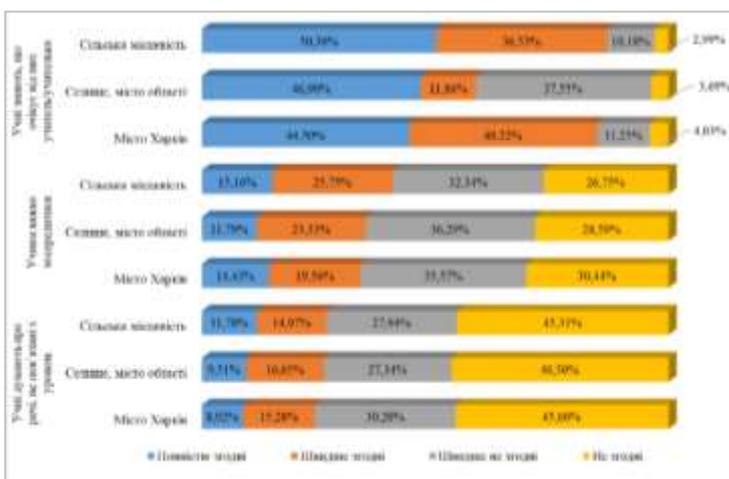

Рис. 2.34. Думки учнів 5-х класів щодо уроків математики (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

У сільській місцевості **більше** учнів повністю погодилися з тим, що знають, чого очікує від них учитель/вчителька. Також у сільських школах найбільше учнів, які повністю або швидше згодні з тим, що їм важко зосередитися (41 %). Разом із тим у місті Харкові **найменше** тих, хто думає про речі, не пов'язані з уроком (24 %) – рис. 2.34.

III. Предмети природничої освітньої галузі

Мотивація учнів до вивчення природничих наук

Характеристика та розрахунок індексу

Індекс мотивації учнів до вивчення предметів природничої освітньої галузі спрямований на вимірювання рівня їх задоволеності навчанням, усвідомлення важливості природничих наук та сприйняття необхідних зусиль для їх вивчення, та обчислювався на основі індикаторів, що відповідали таким твердженням:

- із задоволенням вивчають природничі науки (I_1);
- дізнаються багато цікавого на уроках, на яких вивчають природничі науки (I_2);
- подобаються природничі науки (I_3);
- читають книжки про явища природи у вільний час (I_4);
- вважають, що важливо добре знати природничі науки (I_5);
- вивчення природничих наук вимагає важкої праці (I_6);
- не хотіли б вивчати природничі науки (I_7);
- вивчати природничі науки – нудно (I_8).

За індикаторами $I_1 - I_6$ респонденти обирали свій варіант відповіді за шкалою Лайкерта від 3 до 0:

- 3 – «повністю згоден/-на»;
- 2 – «швидше згоден/-на»;
- 1 – «швидше не згоден/-на»;
- 0 – «зовсім не згоден/-на».

Обчислення індикаторів $I_7 - I_8$ здійснювалося за оберненою шкалою:

- 0 – «повністю згоден/-на»;
- 1 – «швидше згоден/-на»;
- 2 – «швидше не згоден/-на»;
- 3 – «зовсім не згоден/-на».

Усі відповіді мали однакову вагомість, оскільки припускається, що всі вони характеризують ключові аспекти ставлення учнів до вивчення предметів природничої освітньої галузі.

Мінімальне значення індексу – 0, максимальне – 24. Максимальне значення індексу вказує на більш високий рівень мотивації учнів до вивчення предметів природничої освітньої галузі.

Формула для обчислення індексу:

$$I = I_1 + I_2 + I_3 + I_4 + I_5 + I_6 + I_7 + I_8$$

$$I_1 = I_2 = I_3 = I_4 = I_5 = I_6 = (3 \cdot N_3 + 2 \cdot N_2 + 1 \cdot N_1 + 0 \cdot N_0) / N,$$

$$I_7 = I_8 = (0 \cdot N_3 + 1 \cdot N_2 + 2 \cdot N_1 + 3 \cdot N_0) / N, \text{ де}$$

N_0 – кількість респондентів, які відповіли: «зовсім не згоден/-на»;

N_1 – кількість респондентів, які відповіли: «швидше не згоден/-на»;

N_2 – кількість респондентів, які відповіли: «швидше згоден/-на»;

N_3 – кількість респондентів, які відповіли: «повністю згоден/-на»;

N – загальна кількість респондентів.

Результати дослідження

У 2025 році *індекс мотивації учнів до вивчення математики зменшився на 0,02 і склав 18,24* (рис. 2.35).

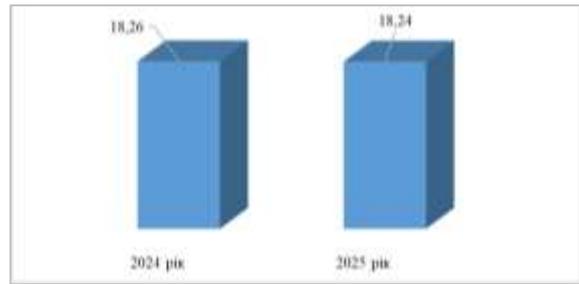
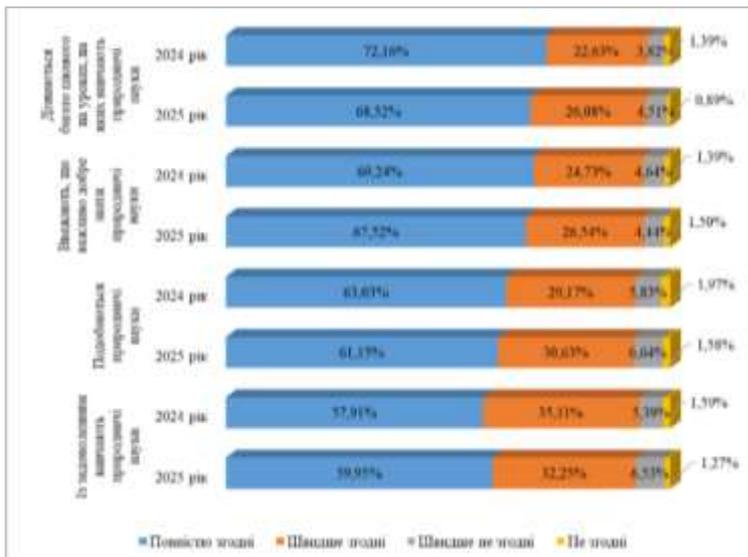

Рис. 2.35. Індекс мотивації учнів до вивчення предметів природничої освітньої галузі

У 2025 році **збільшився** відсоток учнів 5-х класів, які повністю погодилися з тим, що із задоволенням вивчають природничі науки (з **58 %** до **60 %**). Проте **зменшилася** частка тих, хто повністю згоден, що дізнається багато цікавого на уроках про природничі науки (з **72 %** до **69 %**), вважає, що важливо добре знати природничі науки (з **69 %** до **68 %**) та кому подобаються природничі науки (з **63 %** до **61 %**) – рис. 2.36.

Рис. 2.36. Думки учнів 5-х класів щодо вивчення предметів природничої освітньої галузі

Порівняно з минулим роком **збільшилася** частка учнів 5-х класів, які повністю або швидше погодилися з тим, що читають книжки про явища природи у вільний час (з **63 %** до **65 %**), визнають, що вивчення природничих наук вимагає важкої праці (з **53 %** до **55 %**).

Разом із тим **збільшилася** частка п'ятикласників, які повністю або швидше погодилися з тим, що не хотіли б вивчати природничі науки (з **18 %** до **20 %**). При цьому **19 %** (як і в минулому році) вважають, що вивчати природничі науки – нудно (рис. 2.37).

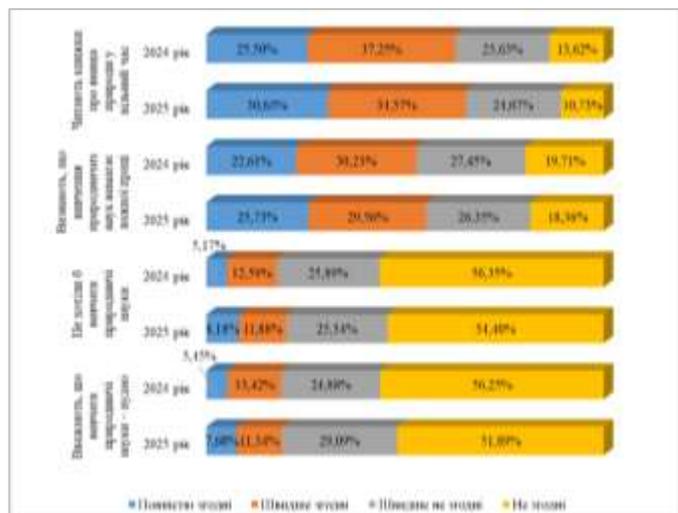
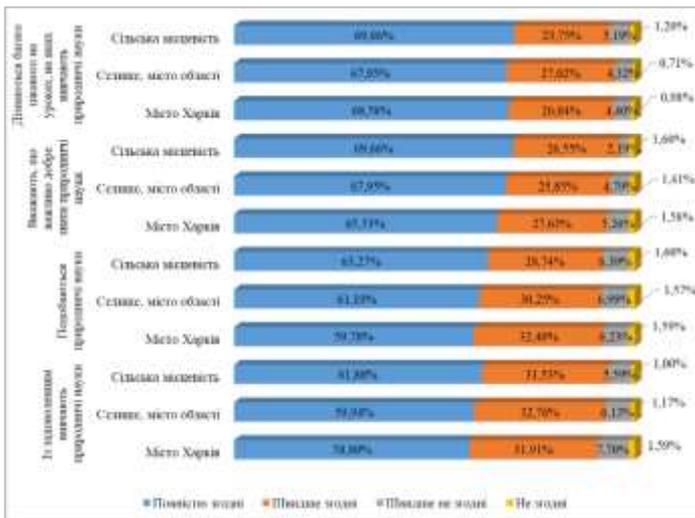

Рис. 2.37. Думки учнів 5-х класів щодо вивчення предметів природничої освітньої галузі (продовження)

У сільській місцевості **70 %** п'ятикласників повністю погодилися з тим, що дізнаються багато цікавого на уроках про природничі науки та вважають, що важливо добре знати природничі науки. При цьому природничі науки подобаються 63 % учнів сільських шкіл, а із задоволенням їх вивчають **62 %**. У селищах, містах області та місті Харкові таких учнів було менше (рис. 2.38).

Рис. 2.38. Думки учнів 5-х класів щодо вивчення предметів природничої освітньої галузі (за місцем розташування ЗЗСО)

Найвищий індекс мотивації учнів до вивчення математики (**18,47**) виявлено серед п'ятикласників міста Харкова. Показник, нижчий за середній, зафіксовано в учнів селищ та міст області. **Найнижче** його значення (**17,96**) було серед учнів сільської місцевості (рис. 2.39).

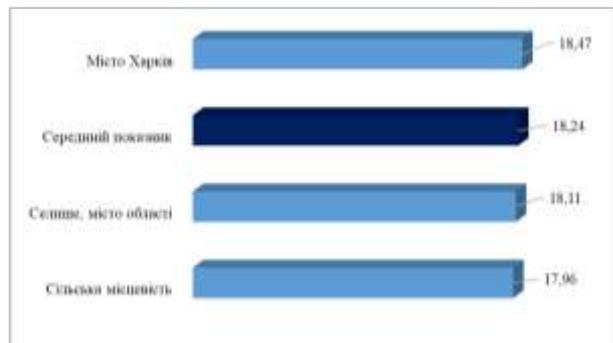
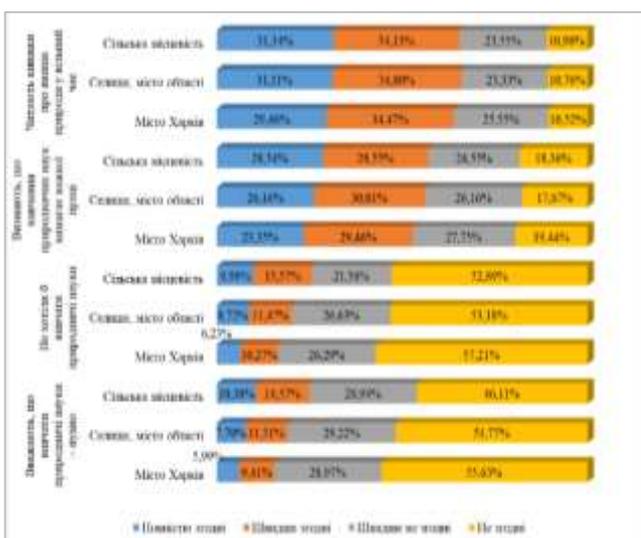

Рис. 2.39. Індекс мотивації учнів до вивчення предметів природничої освітньої галузі (за місцем розташування ЗЗСО)

Незалежно від місця розташування ЗЗСО **понад 60 %** учнів 5-х класів повністю або швидше погодилися з тим, що читають книжки про явища природи у вільний час. Більша частка п'ятикласників у сільській місцевості вважає, що вивчення природничих наук вимагає важкої праці (578 %). При цьому в сільських школах **кожен четвертий** учень не хотів би вивчати природничі науки, і **кожен четвертий** вважає, що вивчати природничі науки – нудно (рис. 2.40).

Рис. 2.40. Думки учнів 5-х класів щодо вивчення предметів природничої освітньої галузі (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

Самооцінка учнями здібностей з предметів природничої освітньої галузі

Характеристика та розрахунок індексу

Індекс самооцінки учнями здібностей з предметів природничої освітньої галузі спрямований на вимірювання рівня сприйняття ними своєї успішності, швидкості засвоєння матеріалу, сприйняття труднощів, а також наполегливості у вивченні предметів природничої освітньої галузі. При цьому пропонувалися індикатори, що відповідали таким твердженням:

- мають якісні знання з природничих наук (I_1);
- засвоюють природничі науки швидко (I_2);
- чують від учителів, що добре знають природничі науки (I_3);
- виконують завдання з природничих наук, доки не отримають результат (I_4);
- знання з природничих наук не надто високі (I_5);
- природничі науки даються важче, ніж багатьом однокласникам (I_6);
- природничі науки даються, ніж інші предмети (I_7).

За індикаторами $I_1 - I_4$ респонденти обирали свій варіант відповіді за шкалою Лайкерта від 3 до 0:

- 3 – «повністю згоден/-на»;
- 2 – «швидше згоден/-на»;
- 1 – «швидше не згоден/-на»;
- 0 – «зовсім не згоден/-на».

Обчислення індикаторів $I_5 - I_7$ здійснювалося за оберненою шкалою:

- 0 – «повністю згоден/-на»;
- 1 – «швидше згоден/-на»;
- 2 – «швидше не згоден/-на»;
- 3 – «зовсім не згоден/-на».

Усі відповіді мали однакову вагомість, оскільки припускається, що всі вони характеризують ключові аспекти здібностей учнів з предметів природничої освітньої галузі.

Мінімальне значення індексу – 0, максимальне – 21. Максимальне значення індексу вказує на більш високий рівень самооцінки учнями здібностей учнів з предметів природничої освітньої галузі.

Формула для обчислення індексу:

$$I = I_1 + I_2 + I_3 + I_4 + I_5 + I_6 + I_7$$

$$I_1 = I_2 = I_3 = I_4 = (3 \cdot N_3 + 2 \cdot N_2 + 1 \cdot N_1 + 0 \cdot N_0) / N,$$

$$I_5 = I_6 = I_7 = (0 \cdot N_3 + 1 \cdot N_2 + 2 \cdot N_1 + 3 \cdot N_0) / N, \text{ де}$$

N_0 – кількість респондентів, які відповіли: «зовсім не згоден/-на»;

N_1 – кількість респондентів, які відповіли: «швидше не згоден/-на»;

N_2 – кількість респондентів, які відповіли: «швидше згоден/-на»;

N_3 – кількість респондентів, які відповіли: «повністю згоден/-на»;

N – загальна кількість респондентів.

Результати дослідження

У 2025 році індекс самооцінки учнями здібностей з предметів природничої збільшився на 0,04 і склав 14,30 (рис. 2.41).

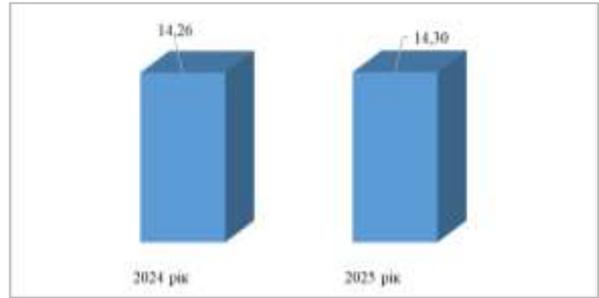

Рис. 2.41. Індекс самооцінки учнями здібностей з предметів природничої освітньої галузі

Близько 50 % п'ятикласників, як і в минулому році, повністю погодилися з тим, що виконують завдання з природничих наук, доки не отримають результату. Водночас у 2025 році збільшилася частка учнів 5-х класів, які повністю погодилися з тим, що мають якісні знання з природничих дисциплін (з 37 % до 41 %), швидко засвоюють природничі науки (з 37 % до 40 %) та чують від учителів, що вони добре знають природничі науки (з 28 % до 32 %) – рис. 2.42.

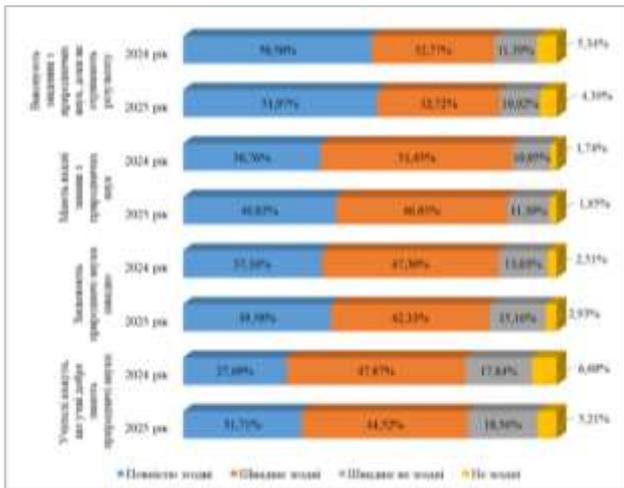
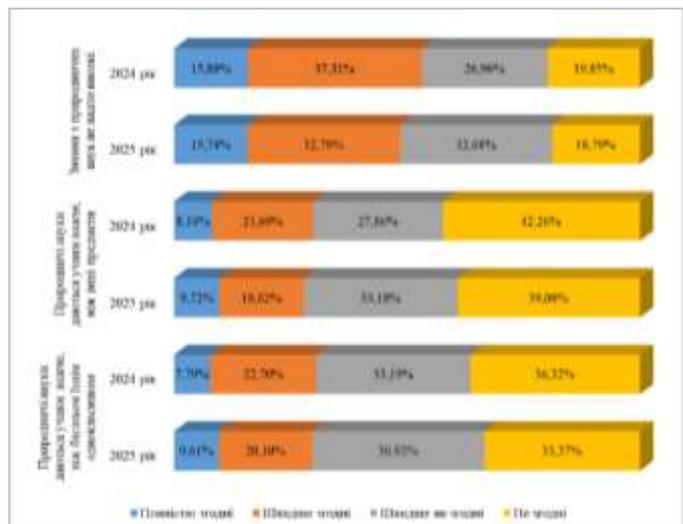

Рис. 2.42. Думки учнів 5-х класів щодо природничих наук

Порівняно з минулим роком зменшився відсоток п'ятикласників, які повністю або швидше погодилися з тим, що знання з природничих наук не надто високі (з 53 % до 49 %), а також з тим, що природничі науки даються учням важче, ніж інші предмети (з 30 % до 28 %). Як і в 2024 році, 30 % учнів зазначили, що природничі науки даються їм важче, ніж багатьом їхнім однокласникам (рис. 2.43).

Рис. 2.43. Думки учнів 5-х класів щодо природничих наук (продовження)

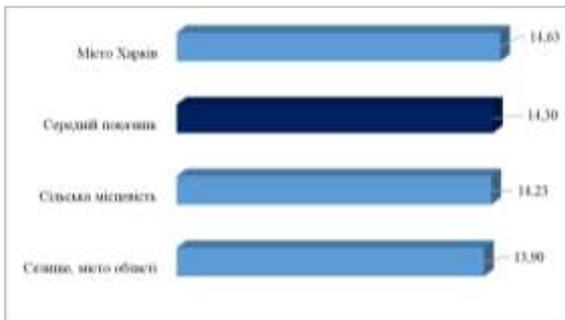

Рис. 2.44. Індекс самооцінки учнями здібностей з предметів природничої освітньої галузі (за місцем розташування ЗЗСО)

Найвищий індекс самооцінки учнями здібностей з предметів природничої (14,63) виявлено серед п'ятикласників міста Харкова. Показник, нижчий за середній, зафіксовано в учнів сільської місцевості. **Найнижче** його значення (13,90) було серед учнів селищ та міст області (рис. 2.44).

У місті Харкові **найбільша** частка учнів 5-х класів, які повністю погодилися з тим, що виконують завдання з природничих наук, доки не отримають результату (54 %). При цьому в сільській місцевості **найбільший** відсоток тих, хто чує від учителів, що вони добре знають природничі науки (34 %).

Незалежно від місця розташування ЗЗСО **близько 40 %** п'ятикласників повністю погодилися з тим, що мають якісні знання з природничих наук, та швидко засвоюють природничі науки (рис. 2.45).

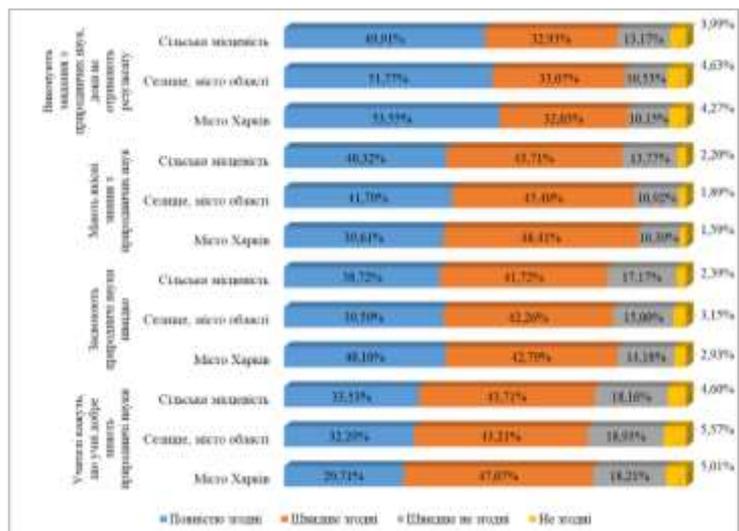

Рис. 2.45. Думки учнів 5-х класів щодо природничих наук (за місцем розташування ЗЗСО)

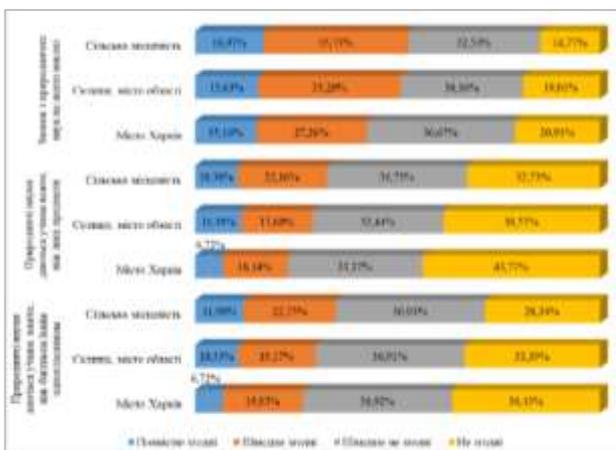

Рис. 2.46. Думки учнів 5-х класів щодо природничих наук (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

У сільській місцевості виявилось **більше**, ніж у селищах, містах області та місті Харкові, п'ятикласників, які повністю або швидше погодилися з тим, що їхні знання з природничих наук не надто високі (53 %), природничі науки даються їм важче, ніж багатьом їхнім однокласникам (більше третини) та важче, ніж інші предмети (кожен третій) – рис. 2.46.

Сприйняття учнями уроків з предметів природничої освітньої галузі

Характеристика та розрахунок індексу

Індекс сприйняття учнями уроків з предметів природничої освітньої галузі спрямований на вимірювання таких аспектів, як зрозумілості пояснень вчителя, актуальності завдань, рівень зацікавленості, зосередженості, а також розуміння очікувань, та обчислювався на основі індикаторів, що відповідали таким твердженням:

- цікаво слухати вчителя/вчительку (I_1);
- учителі пояснюють матеріал зрозуміло (I_2);
- пропонуються цікаві завдання (I_3);
- знають, що очікує від них учитель/вчителька (I_4);
- важко зосередитися на уроках (I_5);
- думають про речі, не пов'язані з уроком (I_6).

За індикаторами $I_1 - I_4$ респонденти обирали свій варіант відповіді за шкалою Лайкерта від 3 до 0:

- 3 – «повністю згоден/-на»;
- 2 – «швидше згоден/-на»;
- 1 – «швидше не згоден/-на»;
- 0 – «зовсім не згоден/-на».

Обчислення індикаторів $I_5 - I_6$ здійснювалося за оберненою шкалою:

- 0 – «повністю згоден/-на»;
- 1 – «швидше згоден/-на»;
- 2 – «швидше не згоден/-на»;
- 3 – «зовсім не згоден/-на».

Усі відповіді мали однакову вагомість, оскільки припускається, що всі вони характеризують ключові аспекти *сприйняття учнями уроків з предметів природничої освітньої галузі*.

Мінімальне значення індексу – 0, максимальне – 18. Максимальне значення індексу вказує на більш високий рівень *сприйняття учнями уроків з предметів природничої освітньої галузі*.

Формула для обчислення індексу:

$$I = I_1 + I_2 + I_3 + I_4 + I_5 + I_6$$

$$I_1 = I_2 = I_3 = I_4 = (3 \cdot N_3 + 2 \cdot N_2 + 1 \cdot N_1 + 0 \cdot N_0) / N,$$

$$I_5 = I_6 = (0 \cdot N_3 + 1 \cdot N_2 + 2 \cdot N_1 + 3 \cdot N_0) / N, \text{ де}$$

N_0 – кількість респондентів, які відповіли: «зовсім не згоден/-на»;

N_1 – кількість респондентів, які відповіли: «швидше не згоден/-на»;

N_2 – кількість респондентів, які відповіли: «швидше згоден/-на»;

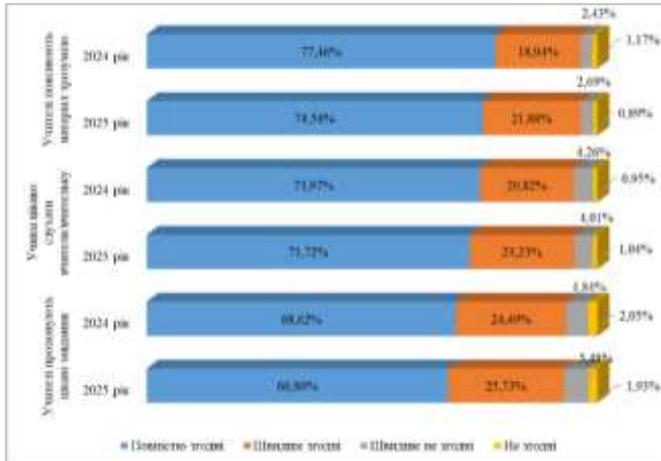
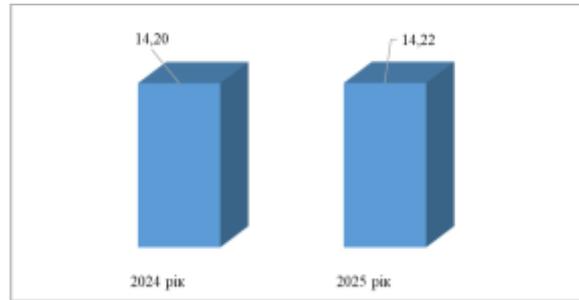
N_3 – кількість респондентів, які відповіли: «повністю згоден/-на»;

N – загальна кількість респондентів.

Результати дослідження

У 2025 році *індекс сприйняття учнями уроків з предметів природничої освітньої галузі* і збільшився на 0,02 і склав 14,22 (рис. 2.47).

Рис. 2.47. Індекс сприйняття учнями уроків з предметів природничої освітньої галузі

Знизилася частка учнів, які повністю погодилися з твердженнями, що вчителі зрозуміло пояснюють матеріал (з 77 % до 75 %), їм цікаво слухати вчителя/вчительку (з 74 % до 72 %) та вчителі пропонують цікаві завдання (з 69 % до 67 %) – рис. 2.48.

Рис. 2.48. Думки учнів 5-х класів щодо уроків з предметів природничої освітньої галузі

У 2025 році **зріс** відсоток п'ятикласників, які повністю погодилися, що знають, чого очікує від них шкільний учитель (з 45 % до 49 %). Водночас **зменшилася** частка учнів, які повністю або швидше погодилися з тим, що їм важко зосередитися на уроці (з 36 % до 32 %). Як і в минулому році **близько 26 %** учнів визнали, що думають про речі, не пов'язані з уроком (рис. 2.49).

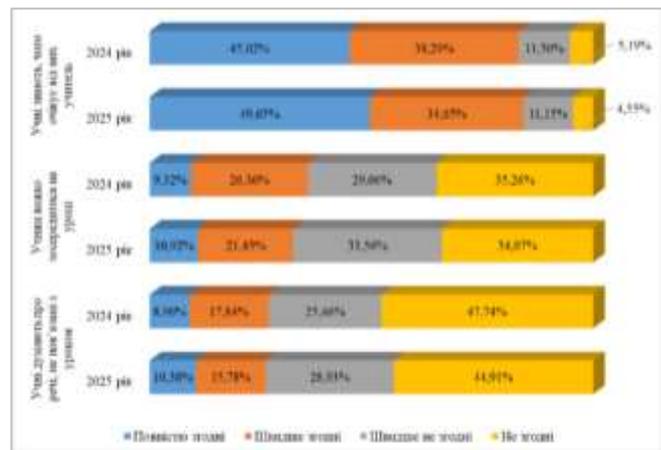

Рис. 2.49. Думки учнів 5-х класів щодо уроків з предметів природничої освітньої галузі (продовження)

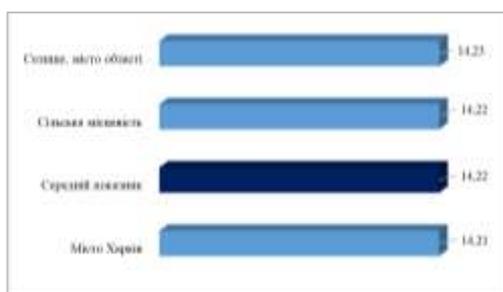

Рис. 2.50. Індекс сприйняття учнями уроків з предметів природничої освітньої галузі (за місцем розташування ЗЗСО)

Найвищий індекс сприйняття учнями уроків з предметів природничої освітньої галузі (**14,23**) виявлено серед п'ятикласників селищ та міст області. В учнів сільської місцевості зафіксовано показник, що відповідає середньому значенню індексу. **Найнижче** його значення (**14,21**) було серед учнів міста Харкова (рис. 2.50).

Як і в 2024 році, незалежно від місця розташування ЗЗСО три чверті учнів 5-х класів повністю погодилися з твердженням, що вчителі зрозуміло пояснюють матеріал. При цьому в сільській місцевості виявилася **найбільша** частка п'ятикласників, які повністю погодилися з тим, що їм цікаво слухати вчителя/вчительку (75 %), а також, що вчителі пропонують цікаві завдання (70 %) – рис. 2.51.

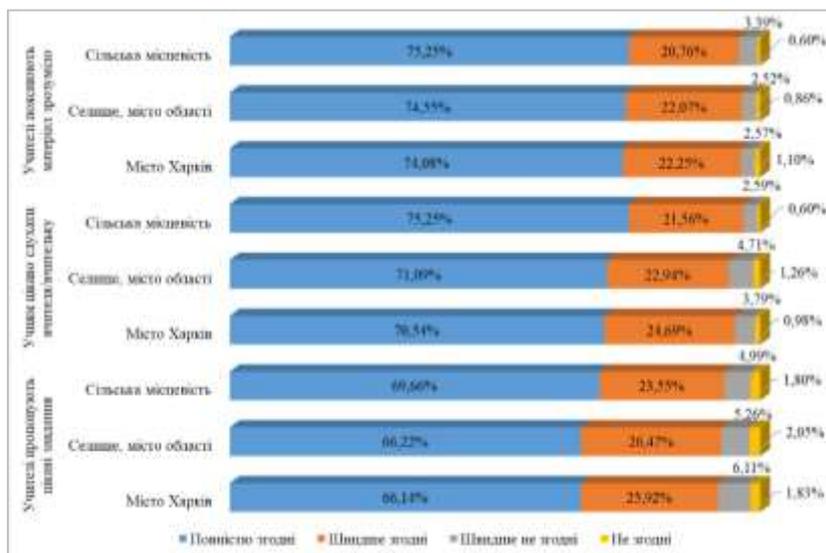

Рис. 2.51. Думки учнів 5-х класів щодо уроків з предметів природничої освітньої галузі (за місцем розташування ЗЗСО)

У сільській місцевості **більше** учнів, ніж у селищах, містах області та місті Харкові, які повністю погодилися з тим, що знають, чого очікує від них учитель (53 %). Однак у місті Харкові **найменша** частка тих, хто визнав, що їм важко зосередитися на уроці (30 %), та вони думають про речі, не пов'язані з уроком (кожен четвертий) – рис. 2.52.

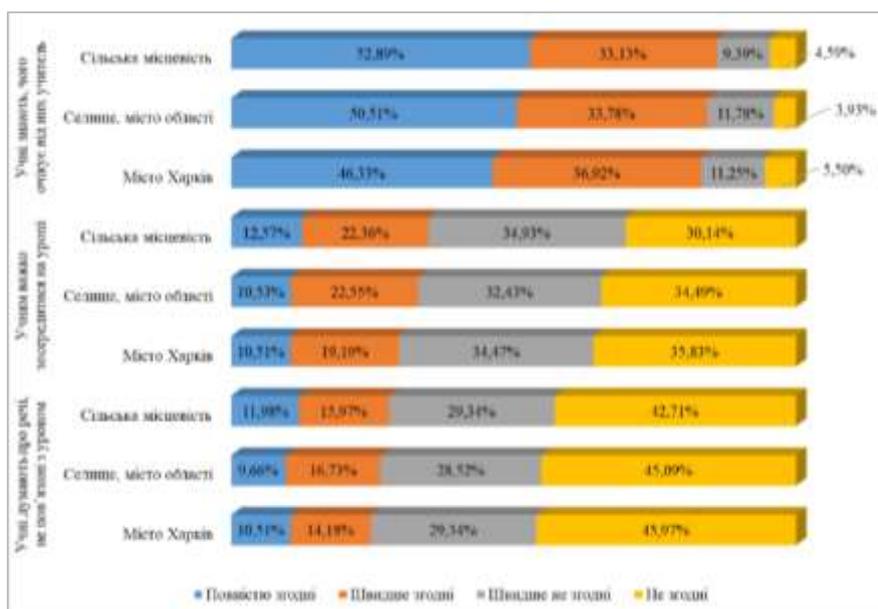

Рис. 2.52. Думки учнів 5-х класів щодо уроків з предметів природничої освітньої галузі (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

Висновки до розділу 2

І. Читання

1. У 2025 році порівняно з попереднім періодом спостерігається зростання індексів:

- мотивації учнів до читання (макс. 9): з **5,74** до **5,86**;
- сприйняття учнями уроків літературного читання (макс. 27): з **20,88** до **21,01**.

Разом із тим дещо **знизився** індекс самооцінки учнями вправності у читанні (макс. 21): з **14,55** до **14,54**.

2. Виявлено відмінності у значеннях цих індексів залежно від місця розташування ЗЗСО:

- у сільській місцевості спостерігається перевага за індексом сприйняття учнями уроків літературного читання (**21,09**);
- у місті Харкові зафіксовано **найвище** значення індексу самооцінки учнями вправності у читанні (**14,79**), проте **найнижче** – за індексом мотивації учнів до читання (**5,85**);
- у селищах та містах області виявлено **найвищі** показники за індексом мотивації учнів до читання (**5,88**), а **найнижчі** – за індексами самооцінки учнями вправності у читанні (**14,14**) та сприйняття учнями уроків літературного читання (**20,86**).

Мотивація до читання

1. **Провідний мотив:** понад **40 %** п'ятикласників читають *кожен або майже кожен день* для пошуку фактів, що відповідає показнику минулого року.

2. **Вторинні мотиви:** читання для розваги (кожен четвертий учень) та читання творів за власним вибором (кожен п'ятий) є менш поширеними.

3. **Регіональні особливості:**

- у сільській місцевості та місті Харкові **частіше** читають для пошуку інформації (**45 %**);
- у місті Харкові **активніше** читають для розваги (**28 %**);
- у сільській місцевості **найчастіше** обирають твори на власний розсуд (**22 %**).

Самооцінка читацьких умінь

1. **Стабільний показник:** **82 %** учнів погоджуються, що вчитель вважає їх вправними читачами (як і минулого року).

2. **Позитивна динаміка:** **знизилася** кількість учнів, які визнали, що їм:

- важко читати оповідання зі складними словами (з **64 %** до **60 %**);
- читання дається важче, ніж однокласникам (з **35 %** до **32 %**) або інші предмети (з **31 %** до **29 %**).

3. **Тенденція до зниження** (порівняно з 2024 р.): зменшилась частка учнів, які погодилися з такими твердженнями:

- з читанням усе гаразд (з 92 % до 89 %);
- читання дається легко (з 90 % до 86 %);
- готові читати складну, але цікаву книгу (з 85 % до 81 %).

4. Регіональні особливості:

- у місті Харкові п'ятикласники мають **найвищу** самооцінку (88 % вважають, що читання дається легко, 83 % не бояться складних книг), однак **найменша** частка учнів, які вважають читання важчим за інші предмети (25 %);
- у сільській місцевості учні **найменш впевнені** у своїх уміннях (найменша частка учнів, згодних, що у них усе гаразд з читанням (84 %) і що вчитель вважає їх вправними читачами (81 %).

Сприйняття уроків літературного читання

1. **Висока оцінка:** переважна більшість учнів **позитивно** оцінює уроки (94 % було цікаво слухати вчителя, 93 % подобались твори та завдання).

2. **Позитивна динаміка (порівняно з 2024 р.):** зменшилася частка учнів, які на уроці

- думають про сторонні речі (з 37 % до 33 %);
- важко зосереджуються (з 38 % до 33 %);
- вважають запропоновані твори складними (з 33 % до 27 %).

Регіональні особливості:

- у сільській місцевості **найвищий рівень зацікавленості:** три чверті учнів повністю погодилися, що їм було цікаво слухати вчителя;
- у місті Харкові **найменша задоволеність змістом уроків:** **найменша** частка учнів, які повністю згодні, що завдання (67 %), твори (62 %) та сам процес читання (63 %) були цікавими; водночас тут **найменше** учнів, яким важко зосередитись (29 %) або які вважають твори складними (22 %).

II. Математика

1. У 2025 році порівняно з попереднім періодом залишився **стабільним** *індекс самооцінки учнями здібностей з математики (макс. 24): 15,82*. Водночас **дещо підвищився** *індекс сприйняття учнями уроків математики (макс. 18): з 14,04 до 14,06*. Проте **знизився** *індекс мотивації учнів до вивчення математики (макс. 21): з 17,11 до 16,95*.

2. Виявлено **відмінності** у значеннях цих індексів залежно від місця розташування ЗЗО:

- у місті Харкові спостерігаються **найвищі** показники за *індексами мотивації учнів до вивчення математики (17,08)* та *самооцінки учнями здібностей з цього предмета (16,14)*;
- у селищах, містах області зафіксовано **найвищий** рівень *сприйняття учнями уроків математики (14,06)*, проте **найнижчі**

рівні мотивації учнів до вивчення математики (16,78) та самооцінки ними своїх здібностей (15,40);

- у сільській місцевості **найнижчий** індекс сприйняття учнями уроків математики (13,81).

Мотивація до вивчення

1. **Позитивне ставлення:** близько 70 % п'ятикласників дізнаються на уроках багато цікавого, близько 60 % зазначили, що їм подобається математика.

2. **Зміни порівняно з 2024 р.:**

- **позитивні:** зросла частка тих, хто із задоволенням вивчає математику (з 57 % до 60 %);
- **негативні:** зменшилась частка тих, хто вважає важливим добре знати математику (з 85 % до 80 %).

3. **Негативні аспекти:**

- **близько 37 %** вважають, що вивчення математики вимагає важкої праці;
- **21 %** не хотіли б вивчати математику взагалі;
- **16 %** вважають математику нудним предметом.

4. **Регіональні особливості:**

- у *сільській місцевості*: **найменша** частка учнів, які вважають математику важливою (77 %), однак **найбільше** тих, хто вважає її вивчення важкою працею (близько 70 %), нудною (кожен п'ятий) та небажаною для вивчення (кожен четвертий);
- у *місті Харкові*: **найменший рівень інтересу** (67 % дізнаються щось цікаве) та **59 %** подобається математика).

Самооцінка математичних здібностей

1. **Зміни порівняно з 2024 р.:**

- **позитивні:** збільшилась кількість учнів, які наполегливо розв'язують задачі (з 83 % до 84 %) та чують від вчителів, що добре знають математику (з 77 % до 78 %);
- **негативні:** зменшилась частка тих, хто вважає свої знання якісними (з 92 % до 90 %) та швидко засвоює матеріал (з 84 % до 81 %).

2. **Регіональні особливості:**

- у *місті Харкові* **найвища** самооцінка: **найбільша** частка учнів, які вважають свої знання якісними (91 %), швидко засвоюють матеріал (82 %) та наполегливі у розв'язанні задач (87 %);
- у *сільській місцевості* **найнижча** самооцінка: **найбільша** частка учнів вважає свої знання не надто високими (57 %), а математику – важчою за інші предмети (41 %) та важчою, ніж для однокласників (39 %).

Сприйняття уроків математики

1. Позитивна динаміка:

- зросла кількість учнів, які знають, чого очікує від них вчитель (з 44 % до 47 %);
- зменшилась частка тих, кому важко зосередитись (з 40 % до 36 %).

2. Тенденція до зниження (порівняно з 2024 р.): зменшилась частка учнів, які повністю згодні, що:

- учителі зрозуміло пояснюють матеріал (з 78 % до 75 %);
- учням цікаво слухати вчителя (з 74 % до 71 %).

3. Регіональні особливості:

- у сільській місцевості **найвище** сприйняття якості навчання (понад 75 % учнів вважають, що вчителі пояснюють зрозуміло, 75 % – що їм цікаво слухати); водночас тут **найбільше** учнів, яким важко зосередитись (41 %);
- у місті Харкові **найменше** учнів, які думають про сторонні речі під час уроку (24 %).

III. Предмети природничої освітньої галузі

1. У 2025 році порівняно з попереднім періодом спостерігається зростання індексів:

- *самооцінки учнями здібностей з предметів природничої освітньої галузі (макс. 21): з 14,26 до 14,30;*
- *сприйняття учнями уроків з цих предметів (макс. 18): з 14,26 до 14,30.*

Разом із тим **дещо знизився** індекс мотивації учнів до вивчення предметів природничої освітньої галузі (макс. 24): з 18,26 до 18,24.

2. Виявлено відмінності у значеннях цих індексів залежно від місця розташування ЗЗСО:

- у місті Харкові спостерігаються **найвищі** показники за індексами мотивації учнів до вивчення предметів природничої освітньої галузі (18,47) та самооцінки учнями своїх здібностей (14,63), проте **найнижчі** – за індексом сприйняття учнями уроків (14,21);
- у селищах, містах області зафіксовано **найвищий** рівень сприйняття учнями уроків з предметів природничої освітньої галузі (14,23), проте **найнижчий** рівень самооцінки учнями своїх здібностей (13,90);
- у сільській місцевості **найнижчий** індекс мотивації учнів до вивчення предметів природничої освітньої галузі (17,96).

Мотивація до вивчення

1. Зміни порівняно з 2024 р.:

- **позитивні: збільшився** відсоток учнів, які вивчають науки із задоволенням (з 58 % до 60 %) та читають про природу у вільний час (з 63 % до 65 %).

- **негативні:** зменшилась частка тих, хто дізнається багато цікавого (з 72 % до 69 %), вважає науки важливими (з 69% до 68%) та кому вони подобаються (з 63 % до 61 %); проте зросла частка тих, хто не хотів би їх вивчати (з 18 % до 20 %).

2. **Регіональні особливості:** у *сільській місцевості* найвищий рівень *інтересу та усвідомлення важливості* (70 %); однак тут **найбільша** частка учнів, які вважають вивчення нудним та небажаним (кожен четвертий).

Самооцінка здібностей

1. Позитивна динаміка (порівняно з 2024 р.):

- зросла частка учнів, які вважають свої знання якісними (з 37 % до 41 %);
- збільшилася кількість тих, хто швидко засвоює матеріал (з 37 % до 40 %) та чують від вчителів, що добре знають предмет (з 28 % до 32 %);
- зменшилась частка тих, хто вважає свої знання не надто високими (з 53 % до 49 %).

2. Регіональні особливості:

- у *місті Харкові* **найбільша** наполегливість у виконанні завдань (54 %);
- у *сільській місцевості* **найнижча** самооцінка: **найбільша** частка учнів вважає свої знання недостатніми (53 %), а предмет – важчим, ніж для однокласників (більше третини) та важчим за інші предмети (кожен третій).

Сприйняття уроків

1. Позитивна динаміка:

- зріс відсоток учнів, які знають, чого очікує від них вчитель (з 45 % до 49 %);
- зменшилася частка тих, кому важко зосередитися (з 36 % до 32 %).

2. **Тенденція до зниження (порівняно з 2024 р.):** зменшилася частка учнів, які вважають, що вчителі зрозуміло пояснюють матеріал (з 77 % до 75 %), цікаво навчають (з 74 % до 72 %) та пропонують цікаві завдання (з 69 % до 67 %).

3. Регіональні особливості:

- у *сільській місцевості* **найвищий** інтерес до уроків: **найбільша** частка тих, кому цікаво слухати вчителя (75 %) та хто вважає завдання цікавими (70 %);
- у *місті Харкові* **найменша** частка учнів, яким важко зосередитися (30 %) або які думають про сторонні речі (кожен четвертий).

Розділ 3. Результати анкетування вчителів початкових класів

Участь учителів початкової школи у різних формах професійного розвитку

У 2024/2025 навчальному році **81 %** учителів початкових класів брали участь у вебсемінарах, конференціях, а **80 %** – проходили курси на онлайн-платформах (Prometheus, EdEra тощо). **Три чверті** педагогів відвідували курси підвищення кваліфікації у КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», **понад 60 %** – брали участь у роботі територіальних методичних об'єднань. **Більше третини** вчителів віддали перевагу курсам підвищення кваліфікації в інших закладах вищої освіти, **32 %** – професійним спільнотам, а **кожен восьмий** – продовгованим заходам у КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» (рис. 3.1).

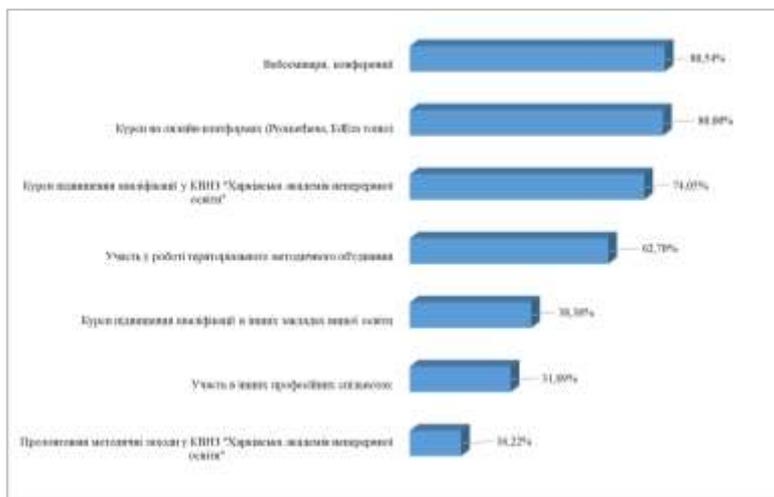
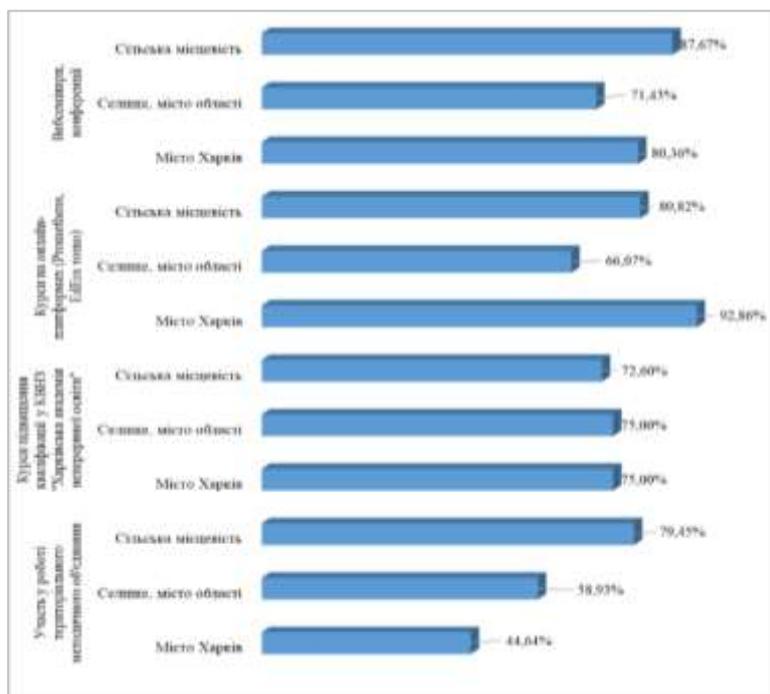

Рис. 3.1. Участь учителів початкових класів у різних формах професійного розвитку в 2024/2025 навчальному році

Незалежно від місця розташування ЗЗСО **понад 70 %** учасників анкетування у 2024/2025 навчальному році проходили курси підвищення кваліфікації у КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».

У місті Харкові вчителі початкових класів **частіше** віддавали перевагу курсам на онлайн-платформах (92 %), тоді як у сільській місцевості – вебсемінарам, конференціям (88 %), і участі в роботі територіального методичного об'єднання (79 %) – рис. 3.2.

Рис. 3.2. Участь учителів початкових класів у різних формах професійного розвитку в 2024/2025 навчальному році (за місцем розташування ЗЗСО)

У сільській місцевості **44 %** учителів проходили курси підвищення кваліфікації в інших закладах вищої освіти, **36 %** брали участь у професійних спілнотах. У селищах, містах області та місті Харкові таких педагогів було менше. Водночас у селищах та містах області частіше, ніж у сільській місцевості та місті Харкові, віддавали перевагу пролонгованим методичним заходам у КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» (**18 %**) – рис. 3.3.

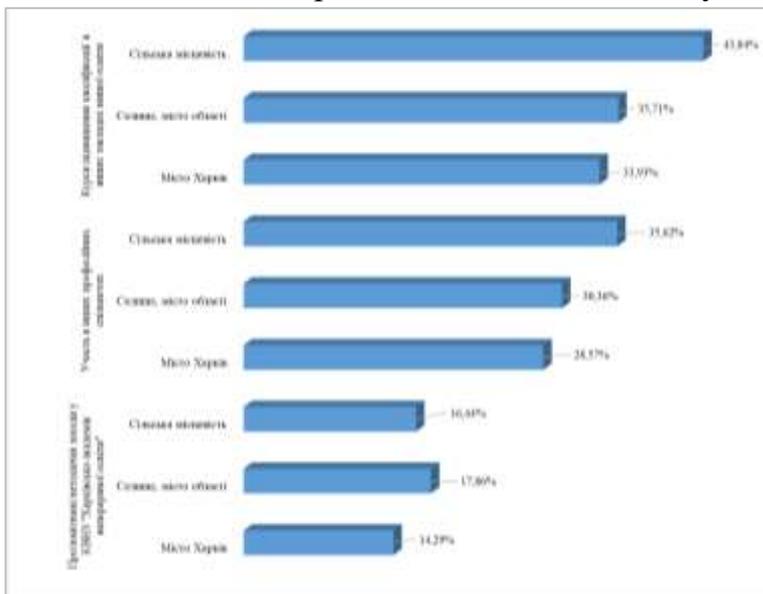
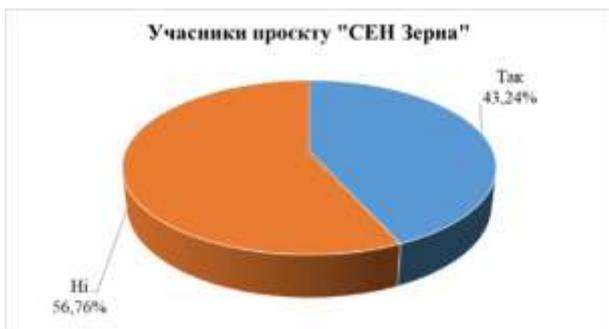

Рис. 3.3 Участь учителів початкових класів у різних формах професійного розвитку в 2024/2025 навчальному році (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

Серед учителів, які брали участь в опитуванні, **57 %** – учасники проєкту «СЕН Зерна» (рис. 3.4).

Рис. 3.4. Учасники проєкту «СЕН Зерна»

Найбільша частка учасників проєкту «СЕН Зерна» серед учителів селищ, міст області (близько **40 %**), а **найменша** – серед педагогів міста Харкова (**18 %**) – рис. 3.5.

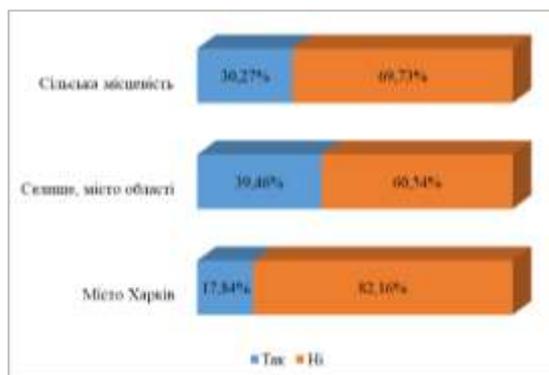

Рис. 3.5. Учасники проєкту «СЕН Зерна» (за місцем розташування ЗЗСО)

I. Читання

1.1. Діяльність учителів початкових класів на уроках літературного читання

Характеристика та розрахунок індексу

Індекс якості діяльності вчителів на уроках літературного читання спрямований на вимірювання частоти виконання вчителями ключових педагогічних дій під час освітнього процесу та обчислювався на основі відповідей на запитання: «Як часто у минулому навчальному році Ви виконували зазначені дії на уроках літературного читання в класі, у якому проводиться дослідження?» При цьому пропонувалися такі індикатори:

- узагальнювали матеріал уроку (I_1);
- пов'язували тему уроку з повсякденним життям (I_2);
- проводили опитування з метою з'ясування ходу думок учнів (I_3);
- заохочували всіх учнів покращувати свою успішність у навчанні (I_4);
- хвалили учнів за докладені ними зусилля (I_5);
- пропонували учням на уроках цікаві матеріали (I_6).

За кожним індикатором респонденти обирали свій варіант відповіді за шкалою **від 3 до 0**:

3 – «на кожному або майже кожному уроці»;

2 – «приблизно на половині уроків»;

1 – «на деяких уроках»;

0 – «ніколи».

Усі відповіді мали однакову вагомість, оскільки припускається, що всі вони характеризують ключові аспекти діяльності вчителя.

Мінімальне значення індексу – 0, максимальне – 18. Максимальне значення індексу вказує на більш високий рівень якості діяльності педагогів.

Формула для обчислення індексу:

$$I = I_1 + I_2 + I_3 + I_4 + I_5 + I_6$$

$$I_1 = I_2 = I_3 = I_4 = I_5 = I_6 = (3 \cdot N_3 + 2 \cdot N_2 + 1 \cdot N_1 + 0 \cdot N_0) / N, \text{ де}$$

N_0 – кількість респондентів, які відповіли: «ніколи»;

N_1 – кількість респондентів, які відповіли: «на деяких уроках»;

N_2 – кількість респондентів, які відповіли: «приблизно на половині уроків»;

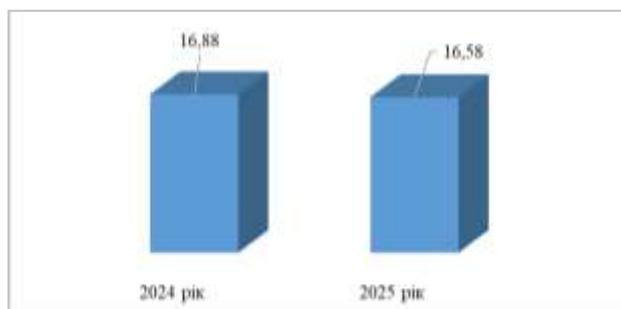
N_3 – кількість респондентів, які відповіли: «на кожному або майже кожному уроці»;

N – загальна кількість респондентів.

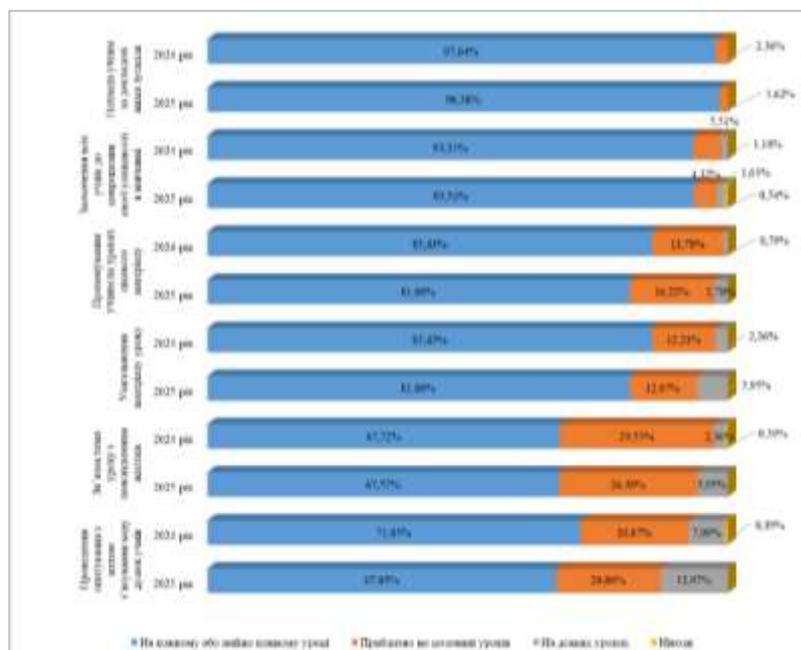
Результати дослідження

У 2025 році *індекс якості діяльності вчителів на уроках літературного читання зменшився на 0,30 і склав 16,58* (рис. 3.6).

Рис. 3.6. Індекс якості діяльності вчителів на уроках літературного читання

Як і в минулому році, **98 %** учителів початкової школи визнали, що на *кожному або майже кожному уроці літературного читання хвалили учнів за докладені ними зусилля*, **93 %** – заохочували до покращення успішності в навчанні, а **дві третини** – пов'язували тему уроку з повсякденним життям.

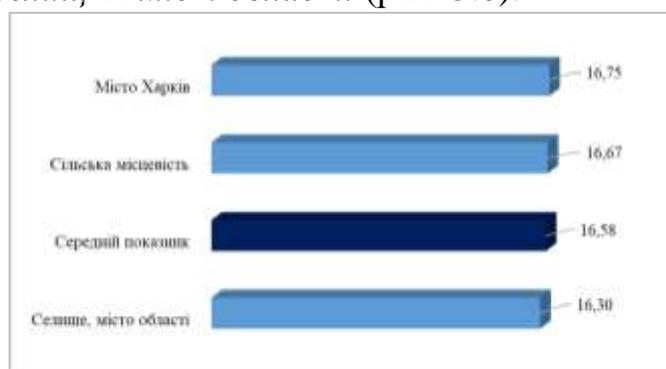

Разом із тим **зменшилася** частка педагогів, які віддавали перевагу використанню на уроках цікавого матеріалу (з **85 %** до **81 %**), узагальненню матеріалу уроку (з **85 %** до **81 %**) та проведенню опитування з метою з'ясування ходу думок учнів (з **72 %** до **67 %**) – рис. 3.7.

Рис. 3.7. Дії вчителів початкової школи на уроках літературного читання

Найвищий індекс якості діяльності вчителів на уроках літературного читання (**16,75**) виявлено серед педагогів міста Харкова. Показник, **вищий за середній**, зафіксовано у вчителів ЗЗСО сільської місцевості. **Найнижче** його значення (**16,30**) було серед учителів селищ та міст області (рис. 3.8).

Рис. 3.8. Індекс якості діяльності вчителів на уроках літературного читання за місцем розташування ЗЗСО

Незалежно від місця розташування ЗЗСО переважна більшість учителів (**98 %**) на *кожному або майже кожному уроці хвалили учнів за докладені ними зусилля*.

Водночас у селищах, містах області педагоги частіше заохочували учнів до покращення успішності в навчанні (96 %), пов'язували тему уроку з повсякденним життям (73 %), у місті Харкові – пропонували учням на уроці цікавий матеріал (82 %), проводили опитування з метою з'ясування ходу думок учнів (77 %), а в сільській місцевості – узагальнювали матеріал уроку (84 %) – рис. 3.9.

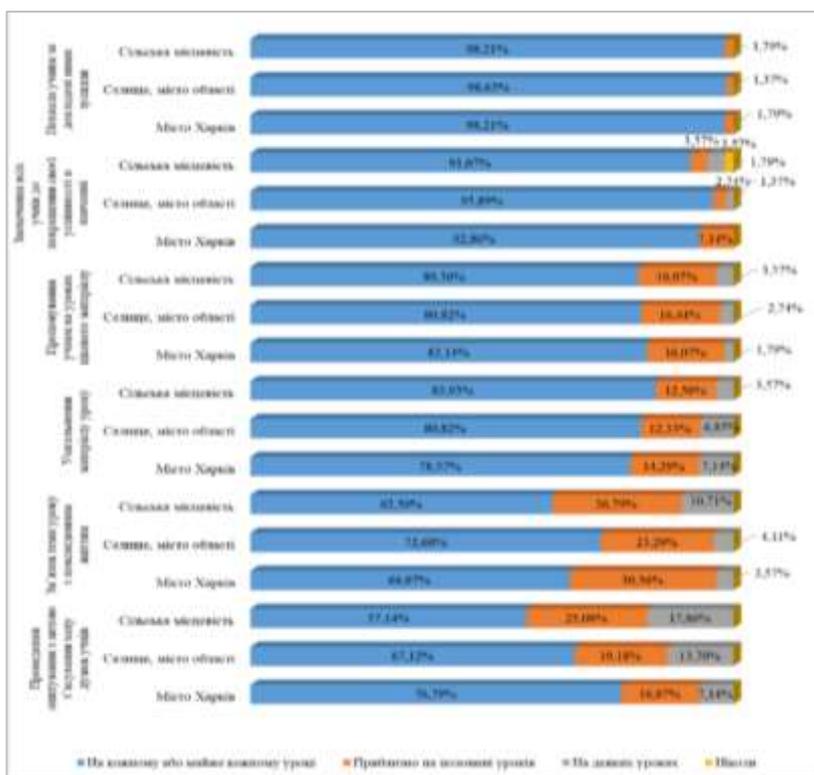

Рис. 3.9. Дії вчителів початкової школи на уроках літературного читання (за місцем розташування ЗЗСО)

1.2. Організація роботи з учнями на уроках літературного читання

Характеристика та розрахунок індексу

Індекс якості організації роботи з учнями на уроках літературного читання спрямований на вимірювання частоти використання різних форм роботи під час освітнього процесу та обчислювався на основі відповідей на запитання: «Під час вправ та/або занять з читання наскільки часто Ви працювали у такий спосіб з учнями класу, у якому проводиться дослідження?» При цьому пропонувалися такі індикатори:

- проводили заняття з літературного читання для всіх учнів класу водночас (I_1);
- створювали групи учнів з однаковими здібностями (I_2);
- створювали групи учнів з різними здібностями (I_3);
- використовували індивідуальний підхід у навчанні читанню (I_4);
- організовували самостійну роботу учнів за наданим їм планом чи завданням (I_5);
- організовували самостійну роботу учнів, що передбачала самостійний вибір ними завдань без сторонньої допомоги (I_6).

За кожним індикатором респонденти обирали свій варіант відповіді за шкалою від 3 до 0:

3 – «завжди або майже завжди»;

- 2 – «часто»;
- 1 – «іноді»;
- 0 – «ніколи».

Усі відповіді мали однакову вагомість, оскільки припускається, що всі вони характеризують основні способи взаємодії вчителя з учнями.

Мінімальне значення індексу – 0, максимальне – 18. Максимальне значення індексу вказує на більш високий рівень якості організації роботи з учнями на уроках літературного читання.

Формула для обчислення індексу:

$$I = I_1 + I_2 + I_3 + I_4 + I_5 + I_6$$

$$I_1 = I_2 = I_3 = I_4 = I_5 = I_6 = (3 \cdot N_3 + 2 \cdot N_2 + 1 \cdot N_1 + 0 \cdot N_0) / N, \text{ де}$$

N_0 – кількість респондентів, які відповіли: «ніколи»;

N_1 – кількість респондентів, які відповіли: «часто»;

N_2 – кількість респондентів, які відповіли: «іноді»;

N_3 – кількість респондентів, які відповіли: «завжди або майже завжди»;

N – загальна кількість респондентів.

Результати дослідження

У 2025 році **індекс організації роботи з учнями на уроках літературного читання знизився на 0,30 і склав 12,32** (рис. 3.10).

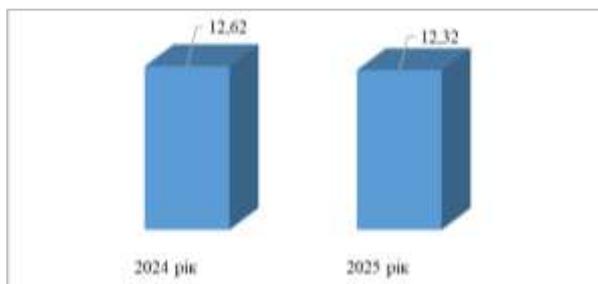
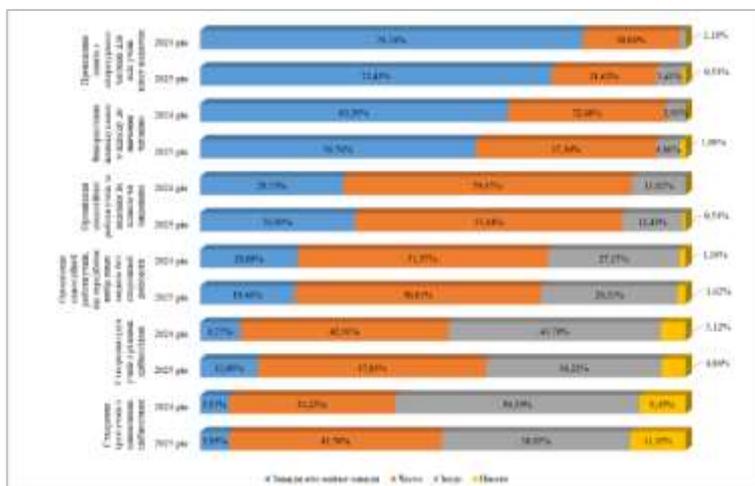

Рис. 3.10. Індекс якості організації роботи з учнями на уроках літературного читання

У 2025 році **зменшилася частка вчителів початкових класів, які зазначили, що завжди або майже завжди проводили заняття з літературного читання для всіх учнів класу водночас (з 79 % до 72 %), застосовували індивідуальний підхід до навчання читанню (з 63 % до 57 %).** Дещо збільшилася кількість педагогів, які стали віддавати перевагу організації самостійної роботи учнів за наданим їм

планом чи завданням (з 30 % до 32 %) та створенню груп учнів з різними здібностями (з 8 % до 12 %). Як і в минулому році, **6 % педагогів визнали, що завжди або майже завжди організовували роботу груп учнів з однаковими здібностями** (рис. 3.11).

Рис. 3.11. Організація роботи з учнями на уроках літературного читання

Найвищий *індекс організації роботи з учнями на уроках літературного читання (12,59)* виявлено серед педагогів *сільської місцевості*. Показник, нижчий за середній, зафіксовано у вчителів ЗЗСО міста Харкова. **Найнижче** його значення (12,05) було серед учителів *селищ та міст області* (рис. 3.12).

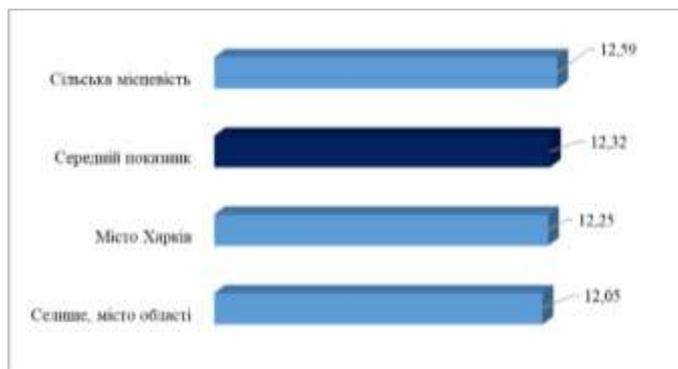

Рис. 3.12. Індекс якості організації роботи з учнями на уроках літературного читання (за місцем розташування ЗЗСО)

Понад 70 % педагогів незалежно від місця розташування ЗЗСО зазначили, що завжди або майже завжди проводили заняття з літературного читання для всіх учнів класу водночас.

У селищах, містах області учителі частіше віддавали перевагу використанню індивідуального підходу до навчання читанню (близько 61 %),

тоді як у сільській місцевості – організації самостійної роботи учнів за наданим їм планом чи завданням (більше третини).

Проте у сільській місцевості рідше порівняно з селищами, містами області та містом Харковом педагоги створювали групи учнів з однаковими або різними здібностями (близько 55 %) та організовували самостійну роботу учнів, що передбачає вибір ними завдань без сторонньої допомоги (кожен третій) – рис. 3.13.

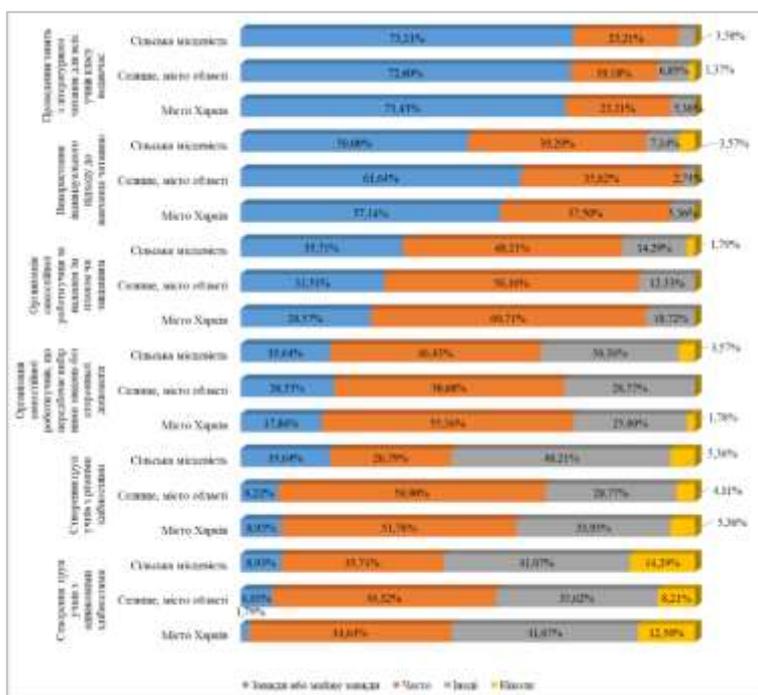

Рис. 3.13. Організація роботи з учнями на уроках літературного читання (за місцем розташування ЗЗСО)

1.3. Використання вчителями засобів та прийомів для вдосконалення навичок читання або кращого розуміння прочитаного

Характеристика та розрахунок індексу

Індекс використання вчителями засобів та прийомів для вдосконалення навичок читання спрямований на вимірювання частоти зазначених засобів та прийомів під час уроків літературного читання та обчислювався на основі відповідей на запитання: «Наскільки часто Ви пропонували учням класу, у якому проводиться дослідження, такі засоби, прийоми для вдосконалення навичок читання або кращого розуміння прочитаного?» При цьому пропонувалися такі індикатори:

- пошук інформації в тексті (I_1);
- визначення головної ідеї прочитаного (I_2);
- пояснення або підтвердження (схвалення) їхнього розуміння прочитаного (I_3);
- порівняння прочитаного учнями та їхнього власного досвіду (I_4);
- порівняння прочитаного учнями та раніше прочитаного ними матеріалу (I_5);
- передбачення того, що далі може трапитися в тексті, який вони читають (I_6);
- узагальнення прочитаного та формулювання висновків (I_7);
- визначення стилю чи будови прочитаного тексту (I_8);
- визначення думки та мети автора (I_9).

За кожним індикатором респонденти обирали свій варіант відповіді за шкалою **від 3 до 0**:

3 – «щодня або майже щодня»;

2 – «1 або 2 рази на тиждень»;

1 – «1 або 2 рази на місяць»;

0 – «ніколи».

Усі відповіді мали однакову вагомість, оскільки припускається, що всі вони характеризують *основні засоби та прийоми для вдосконалення навичок читання*.

Мінімальне значення індексу – 0, максимальне – 27. Максимальне значення індексу вказує на більш високий рівень використання вчителями *засобів та прийомів для вдосконалення навичок читання та кращого розуміння тексту*.

Формула для обчислення індексу:

$$I = I_1 + I_2 + I_3 + I_4 + I_5 + I_6 + I_7 + I_8 + I_9$$

$I_1 = I_2 = I_3 = I_4 = I_5 = I_6 = I_7 = I_8 = I_9 = (3 \cdot N_3 + 2 \cdot N_2 + 1 \cdot N_1 + 0 \cdot N_0) / N$, де N_0 – кількість респондентів, які відповіли: «ніколи»;

N_1 – кількість респондентів, які відповіли: «1 або 2 рази на місяць»;

N_2 – кількість респондентів, які відповіли: «1 або 2 рази на тиждень»;

N_3 – кількість респондентів, які відповіли: «щодня або майже щодня»;

N – загальна кількість респондентів.

Результати дослідження

У 2025 році індекс використання вчителями засобів та прийомів для вдосконалення навичок читання зменшився на **0,23** і склав **23,99** (рис. 3.14).

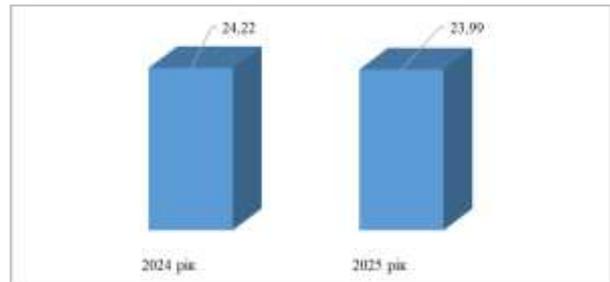
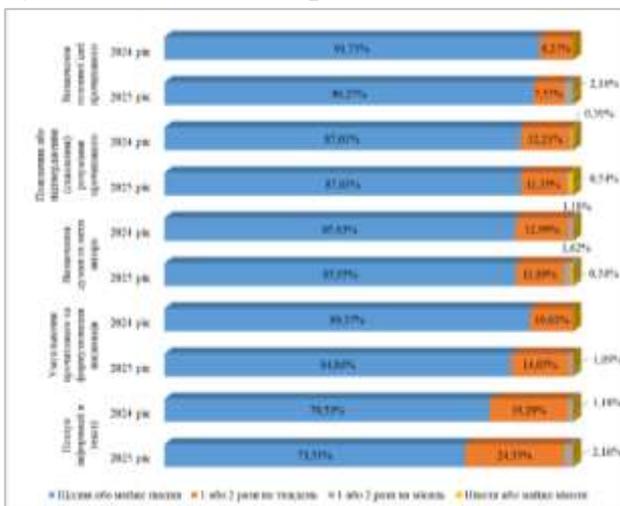

Рис. 3.14. Індекс використання вчителями засобів та прийомів для вдосконалення навичок читання

Як і в минулому році, **87 %** учителів зазначили, що для кращого розуміння прочитаного щодня або майже щодня віддавали перевагу поясненню або підтвердженню (схваленню) учнями розуміння прочитаного, 86 % – визначенню думки та мети автора.

Порівняно з минулим роком зменшилася частка педагогів, які визнали, що щодня або майже щодня пропонували учням визначити головну ідею прочитаного (з 92 % до 90 %), узагальнити та сформулювати висновки (з 89 % до 85 %), знайти інформацію в тексті (з 80 % до 74 %) – рис. 3.15.

Рис. 3.15. Використання вчителями початкової школи засобів та прийомів для вдосконалення навичок читання або кращого розуміння прочитаного

Залишилася незмінною частка вчителів, які щодня або майже щодня залучали учнів до визначення стилю чи будови прочитаного тексту (62 %). Водночас **збільшився** відсоток педагогів, які щодня або майже щодня використовували такі прийоми, як порівняння прочитаного з їхнім власним досвідом (з 56 % до 59 %) та передбачення учнями подій у творі, який вони читають (з 54 % до 56 %). Однак зменшилася частка тих, хто з такою частотою пропонував учням завдання на порівняння прочитаного з раніше вивченим (з 40 % до 37 %) – рис. 3.16.

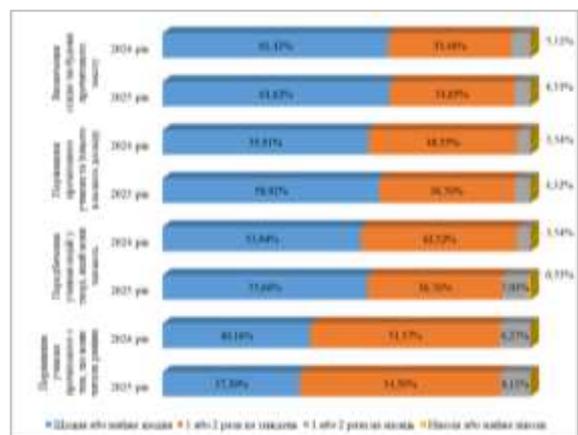

Рис. 3.16. Використання вчителями початкової школи засобів та прийомів для вдосконалення навичок читання або кращого розуміння прочитаного (продовження)

Найвищий індекс використання вчителями засобів та прийомів для вдосконалення навичок читання (**24,23**) виявлено серед педагогів міста Харкова. Показник, вищий за середній, зафіксовано у вчителів ЗЗСО сільської місцевості. **Найнижче** його значення (**23,57**) було серед учителів селищ та міст області (рис. 3.17).

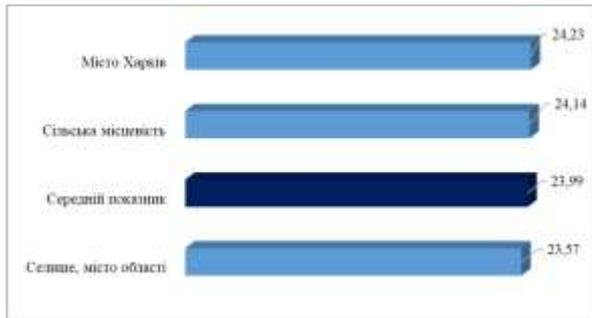

Рис. 3.17. Індекс використання вчителями засобів та прийомів для вдосконалення навичок читання (за місцем розташування ЗЗСО)

Учителі міста Харкова на уроках частіше віддавали перевагу підтвердженню (схваленню) учнями розуміння прочитаного (95 % – щодня або майже щодня), визначенню думки та мети автора (91 %), узагальненню та формулюванню висновків (89 %), а педагоги селищ, міст області – визначенню головної ідеї прочитаного (93 %) та пошуку інформації в тексті (75 %) – рис. 3.18.

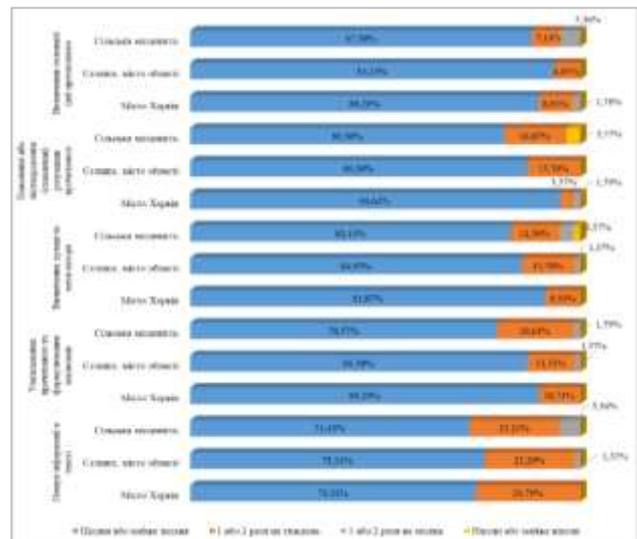
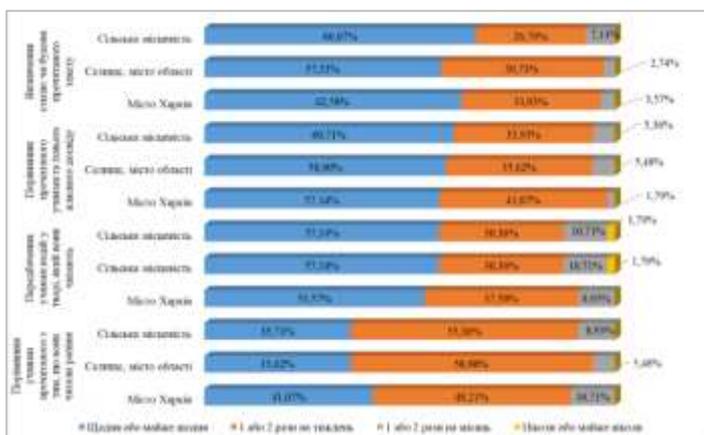

Рис. 3.18. Використання вчителями початкової школи засобів та прийомів для вдосконалення навичок читання або кращого розуміння прочитаного (за місцем розташування ЗЗСО)

У сільській місцевості вчителі частіше використовували завдання на визначення стилю чи будови прочитаного тексту (66 % – щодня або майже щодня), порівняння прочитаного з власним досвідом учнів (61 %).

Разом із тим у місті Харкові педагоги рідше пропонували учням передбачити події в творі, який вони читають (38 % – 1-2 рази на тиждень), а в селищах, містах області рідше залучали їх до порівняння прочитаного з раніше вивченим (59 %) – рис. 3.19.

Рис. 3.19. Використання вчителями початкової школи засобів та прийомів для вдосконалення навичок читання або кращого розуміння прочитаного (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

II. Математика

2.1. Діяльність учителів початкових класів на уроках математики

Характеристика та розрахунок індексу

Індекс якості діяльності вчителів на уроках математики спрямований на вимірювання частоти виконання вчителями ключових педагогічних дій під час освітнього процесу та обчислювався на основі відповідей на запитання: «Як часто Ви виконували зазначені дії на уроках математики в класі, у якому проводиться дослідження?» При цьому пропонувалися такі індикатори:

- узагальнювали матеріал уроку (I_1);
- пов'язували тему уроку з повсякденним життям (I_2);
- проводили опитування з метою з'ясування ходу думок учнів (I_3);
- заохочували всіх учнів покращувати свою успішність у навчанні (I_4);
- хвалили учнів за докладені ними зусилля (I_5);
- пропонували учням на уроках цікаві матеріали (I_6).

За кожним індикатором респонденти обирали свій варіант відповіді за шкалою від 3 до 0:

3 – «на кожному або майже кожному уроці»;

2 – «приблизно на половині уроків»;

1 – «на деяких уроках»;

0 – «ніколи».

Усі відповіді мали однакову вагомість, оскільки припускається, що всі вони характеризують ключові аспекти діяльності вчителя.

Мінімальне значення індексу – 0, максимальне – 18. Максимальне значення індексу вказує на більш високий рівень якості діяльності педагогів.

Формула для обчислення індексу:

$$I = I_1 + I_2 + I_3 + I_4 + I_5 + I_6$$

$$I_1 = I_2 = I_3 = I_4 = I_5 = I_6 = (3 \cdot N_3 + 2 \cdot N_2 + 1 \cdot N_1 + 0 \cdot N_0) / N, \text{ де}$$

N_0 – кількість респондентів, які відповіли: «ніколи»;

N_1 – кількість респондентів, які відповіли: «на деяких уроках»;

N_2 – кількість респондентів, які відповіли: «приблизно на половині уроків»;

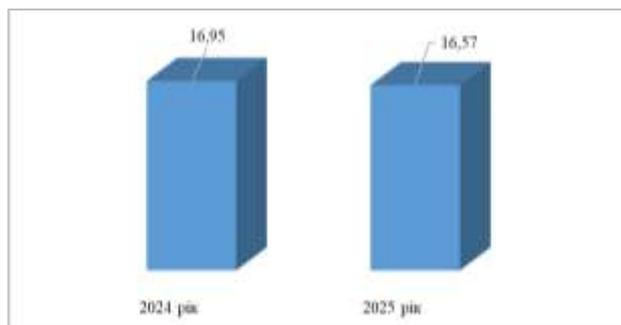
N_3 – кількість респондентів, які відповіли: «на кожному або майже кожному уроці»;

N – загальна кількість респондентів.

Результати дослідження

У 2025 році індекс якості діяльності вчителів на уроках математики зменшився на 0,38 і склав 16,57 (рис. 3.20).

Рис. 3.20. Індекс якості діяльності вчителів на уроках математики

Як і в минулому році, **98 %** учителів початкової школи зазначили, що на кожному або майже кожному уроці математики хвалили учнів за докладені ними зусилля, **близько 89 %** – узагальнювали матеріал уроку, а **близько 78 %** – пропонували учням на уроках цікавий матеріал.

Разом із тим зменшилася частка педагогів, які на кожному або майже кожному уроці заохочували до покращення успішності в навчанні (з 95 % до 92 %), пов'язували тему уроку з повсякденним життям (з 69 % до 66 %), проводили опитування з метою з'ясування ходу думок учнів (з 74 % до 61 %) – (рис. 3.21).

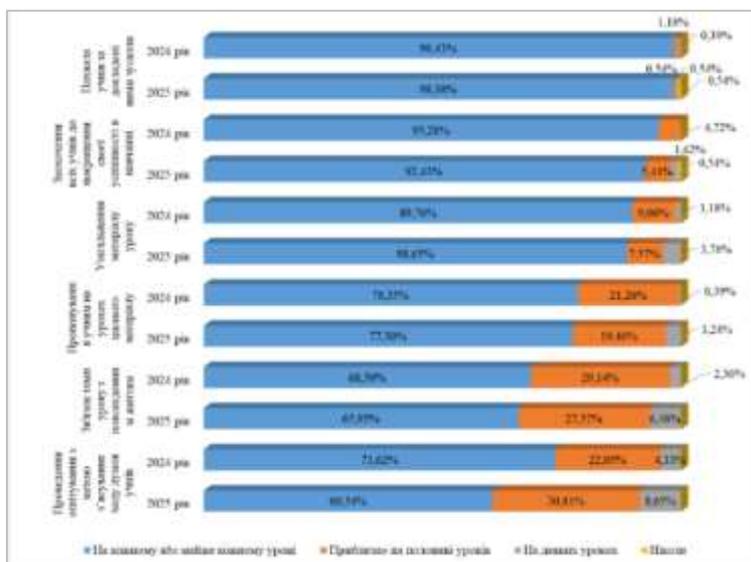

Рис. 3.21. Дії вчителів початкової школи на уроках математики

Найвищий індекс якості діяльності вчителів на уроках математики (**16,82**) виявлено серед педагогів *сільської місцевості*. Показник, **вищий за середній**, зафіксовано у вчителів *ЗЗСО міста Харкова*. **Найнижче** його значення (**16,04**) було серед учителів *селищ та міст області* (рис. 3.22).

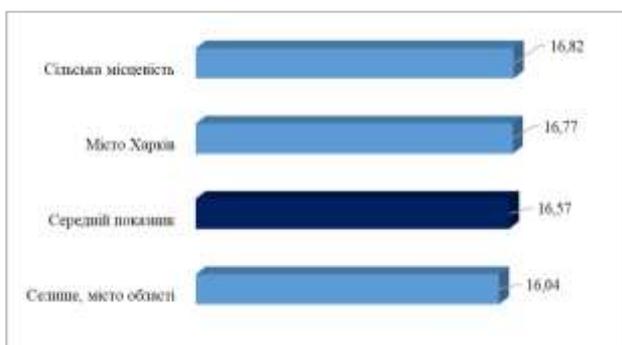
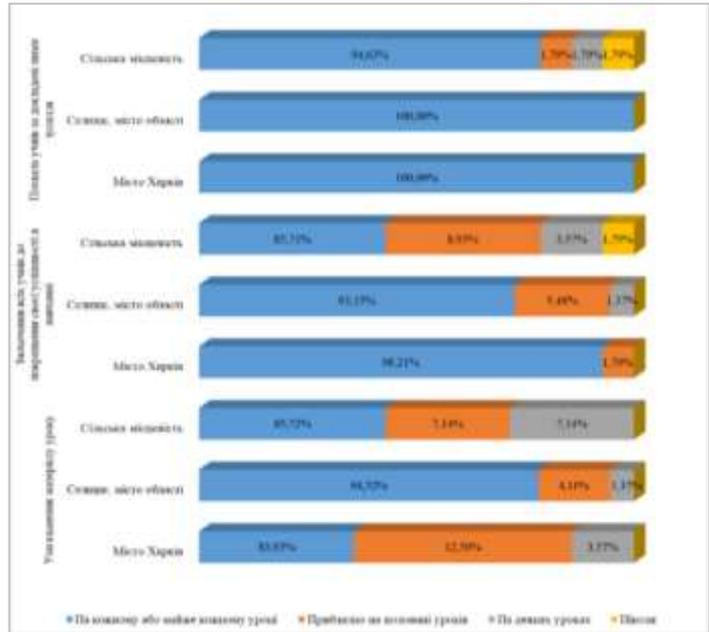

Рис. 3.22. Індекс якості діяльності вчителів на уроках математики (за місцем розташування ЗЗСО)

У селищах, містах області та місті Харкові **всі** вчителі відповіли, що на кожному або майже кожному уроці хвалили учнів за докладені ними зусилля. Водночас у місті Харкові педагоги **частіше заохочували учнів до покращення успішності в навчанні (98 % – на кожному або майже кожному уроці)**, тоді як у селищах, містах області віддавали перевагу узагальненню матеріалів уроку (95 %) – рис. 3.23.

Рис. 3.23. Дії вчителів початкової школи на уроках математики (за місцем розташування ЗЗСО)

Також у селищах, містах області спостерігалася **найбільша** частка вчителів, які на кожному або майже кожному уроці пропонували учням цікавий матеріал (81 %) та пов'язували тему з повсякденним життям (70 %). Проте у місті Харкові виявилось **найбільше** педагогів, які так само часто проводили опитування з метою з'ясування ходу думок учнів (**66 %**) – рис. 3.24.

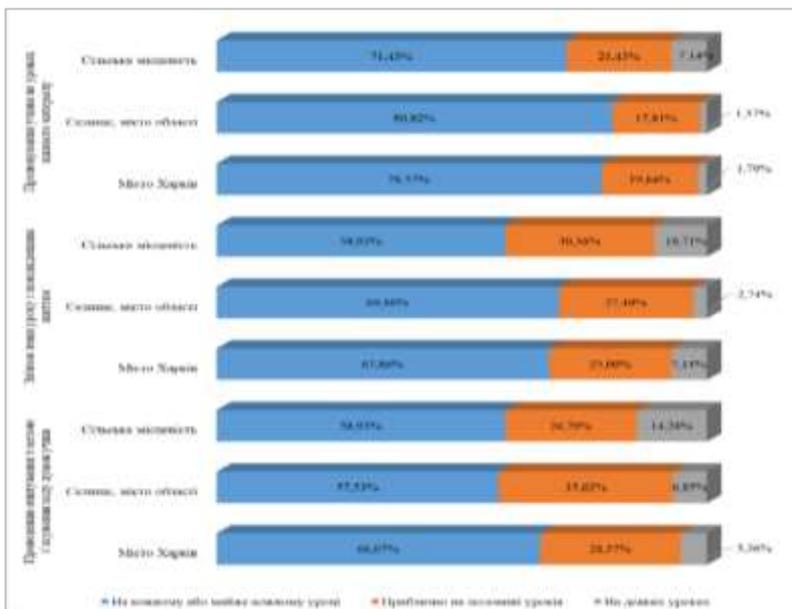

Рис. 3.24. Дії вчителів початкової школи на уроках математики (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

2.2. Упевненість учителів початкових у своїх діях на уроках математики

Характеристика та розрахунок індексу

Індекс упевненості вчителів у своїх діях на уроках математики спрямований на з'ясування рівня впевненості вчителів у виконанні ключових педагогічних дій під час освітнього процесу та обчислювався на основі відповідей на запитання: «Наскільки впевнено Ви почувалися, коли на уроках математики в класі, у якому проводиться дослідження, виконували такі дії?» При цьому пропонувалися такі індикатори:

- відповідали на всі запитання учнів з математики (I_1);
- демонстрували різні методи розв'язування задач (I_2);
- пропонували завдання підвищеної складності для здібних учнів (I_3);
- змінювали методику викладання, щоб підвищити зацікавленість учнів (I_4);
- допомагали учням усвідомити важливість вивчення математики (I_5).

За кожним індикатором респонденти обирали свій варіант відповіді за шкалою **від 2 до 0**:

- 2 – «упевнено»;
- 1 – «не зовсім впевнено»;
- 0 – «не впевнено».

Усі відповіді мали однакову вагомість, оскільки припускається, що всі вони характеризують ключові дії вчителя.

Мінімальне значення індексу – 0, максимальне – 10. Максимальне значення індексу вказує на більш високий рівень упевненості вчителів у своїх діях на уроках математики.

Формула для обчислення індексу:

$$I = I_1 + I_2 + I_3 + I_4 + I_5$$

$$I_1 = I_2 = I_3 = I_4 = I_5 = (2 \cdot N_2 + 1 \cdot N_1 + 0 \cdot N_0) / N, \text{ де}$$

N_0 – кількість респондентів, які відповіли: «не впевнено»;

N_1 – кількість респондентів, які відповіли: «не зовсім впевнено»;

N_2 – кількість респондентів, які відповіли: «упевнено».

N – загальна кількість респондентів.

Результати дослідження

У 2025 році *індекс упевненості вчителів у своїх діях на уроках математики зменшився на 0,16 і склав 9,41* (рис. 3.25).

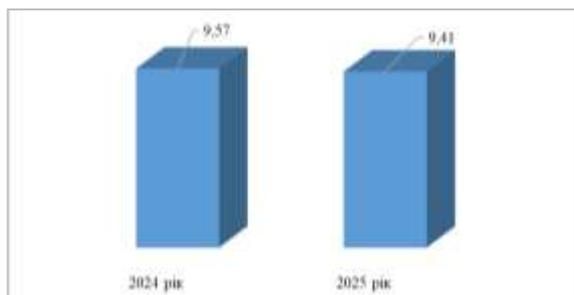
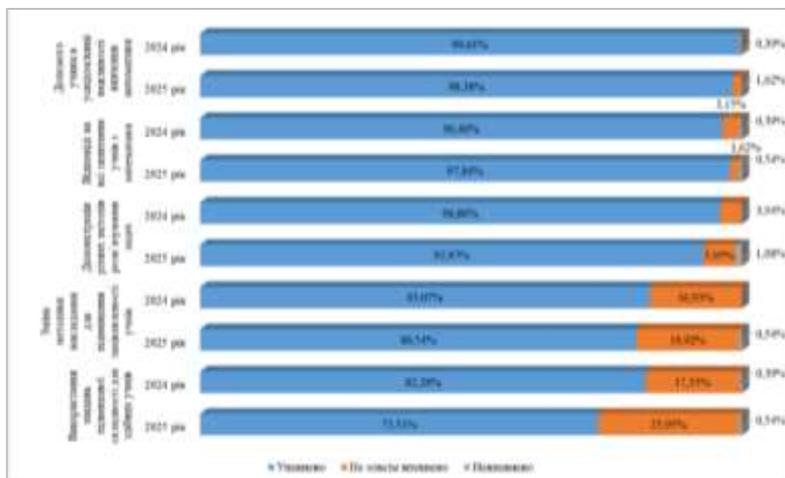

Рис. 3.25. Індекс упевненості вчителів у своїх діях на уроках математики

У 2025 році, як і в минулому, **високий рівень впевненості** педагоги висловили щодо надання учням допомоги в усвідомленні важливості вивчення математики (близько 100 %) та відповідей на їхні запитання (близько 97 %). При цьому **зменшилася** частка педагогів, які почувалися впевнено, коли демонстрували різні методи розв'язування задач (з 96 % до 93 %) та змінювали методику викладання для підвищення зацікавленості учнів (з 83 % до 81 %).

Однак відсоток учителів, які були **не зовсім впевнені** під час використання завдань підвищеної складності для здібних учнів, збільшився (з 17 % до 26 %) – рис. 3.26.

Рис. 3.26. Упевненість учителів початкової школи під час виконання дій на уроках математики

Найвищий індекс упевненості вчителів у своїх діях на уроках математики (**9,44**) виявлено серед педагогів *сільської місцевості*. Показник, **нижчий за середній**, зафіксовано у вчителів *ЗЗСО селищ та міст області*. **Найнижче** його значення (**9,38**) було серед учителів *міста Харкова* (рис. 3.27).

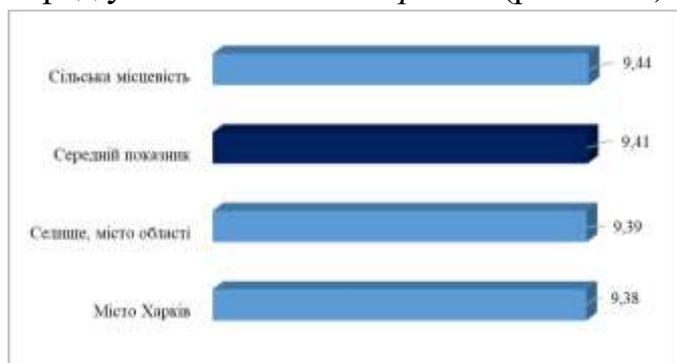

Рис. 3.27. Індекс упевненості вчителів у своїх діях на уроках математики (за місцем розташування ЗЗСО)

Високий рівень впевненості у своїх діях демонструють учителі *селищ, міст області* під час допомоги учням в усвідомленні важливості вивчення математики (100 %) та надання відповідей на запитання учнів (99 %). При цьому в *сільській місцевості найбільше* педагогів, які відчували себе впевненими під час демонстрації різних методів розв'язування задач (95 %), а в *місті Харкові* – при зміні методики викладання для підвищення зацікавленості учнів (84 %).

Проте в *місті Харкові* **кожен третій** вчитель почувався **не зовсім впевненим** у використанні завдань підвищеної складності для здібних учнів (рис. 3.28).

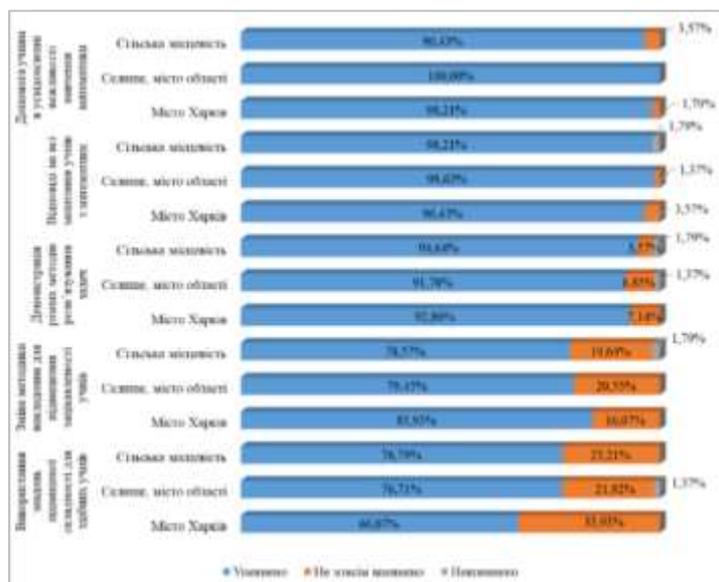

Рис. 3.28. Упевненість учителів початкової школи під час виконання дій на уроках математики (за місцем розташування ЗЗСО)

2.3. Організація роботи з учнями на уроках математики

Характеристика та розрахунок індексу

Індекс якості організації роботи з учнями на уроках математики спрямований на вимірювання частоти використання різних форм роботи з учнями під час освітнього процесу та обчислювався на основі відповідей на запитання: «Як часто на уроках математики учням класу, у якому проводиться дослідження, Ви пропонували виконати такі дії?» При цьому пропонувалися такі індикатори:

- слухати ваші пояснення щодо розв'язання задачі (I_1);
- вчити напам'ять правила, методи розв'язування (I_2);
- розв'язувати задачі індивідуально (або в групах) під вашим керівництвом (I_3);
- розв'язувати задачі усім класом під вашим керівництвом (I_4);
- розв'язувати задачі індивідуально (або в групах) без вашої допомоги (I_5);
- пояснювати власні відповіді (I_6);
- пов'язувати вивчений матеріал з математики з повсякденним життям (I_7);
- виконувати тести або відповідати на питання письмово (I_8).

За кожним індикатором респонденти обирали свій варіант відповіді за шкалою від 3 до 0:

- 3 – «щодня або майже щодня»;
- 2 – «1 або 2 рази на тиждень»;
- 1 – «1 або 2 рази на місяць»;
- 0 – «ніколи».

Усі відповіді мали однакову вагомість, оскільки припускається, що всі вони характеризують основні способи взаємодії вчителя з учнями.

Мінімальне значення індексу – 0, максимальне – 24. Максимальне значення індексу вказує на більш високий рівень якості організації роботи з учнями на уроках математики.

Формула для обчислення індексу:

$$I = I_1 + I_2 + I_3 + I_4 + I_5 + I_6 + I_7 + I_8$$

$$I_1 = I_2 = I_3 = I_4 = I_5 = I_6 = I_7 = I_8 = (3 \cdot N_3 + 2 \cdot N_2 + 1 \cdot N_1 + 0 \cdot N_0) / N,$$

N_0 – кількість респондентів, які відповіли: «ніколи»;

N_1 – кількість респондентів, які відповіли: «1 або 2 рази на місяць»;

N_2 – кількість респондентів, які відповіли: «1 або 2 рази на тиждень»;

N_3 – кількість респондентів, які відповіли: «щодня або майже щодня»;

N – загальна кількість респондентів.

Результати дослідження

У 2025 році *індекс організації роботи з учнями на уроках математики зменшився на 0,81 і склав 19,29* (рис. 3.29).

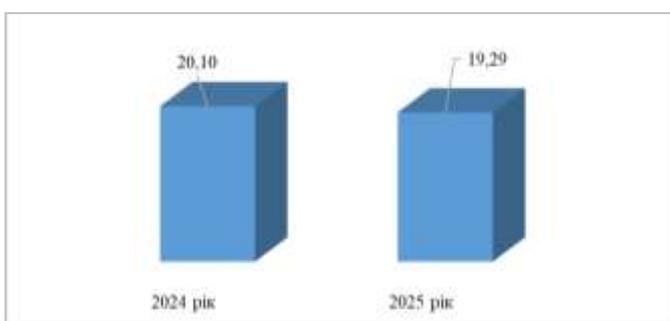

Рис. 3.29. Індекс якості організації роботи з учнями на уроках математики

Порівняно з минулим роком **зменшився** відсоток учителів, які зазначили, що на уроках **математики щодня або майже щодня** пропонували учням пояснити свою відповідь (з **96 %** до **91 %**), розв'язати задачу разом усім класом під їх керівництвом (з **77 %** до **71 %**) та пов'язували вивчений матеріал з повсякденним життям (з **75 %** до **70 %**). Але в 2025 році **збільшилася** частка педагогів, які визнали, що так само часто надавали учням пояснення щодо розв'язання задач (з **76 %** до **78 %**) – рис. 3.30.

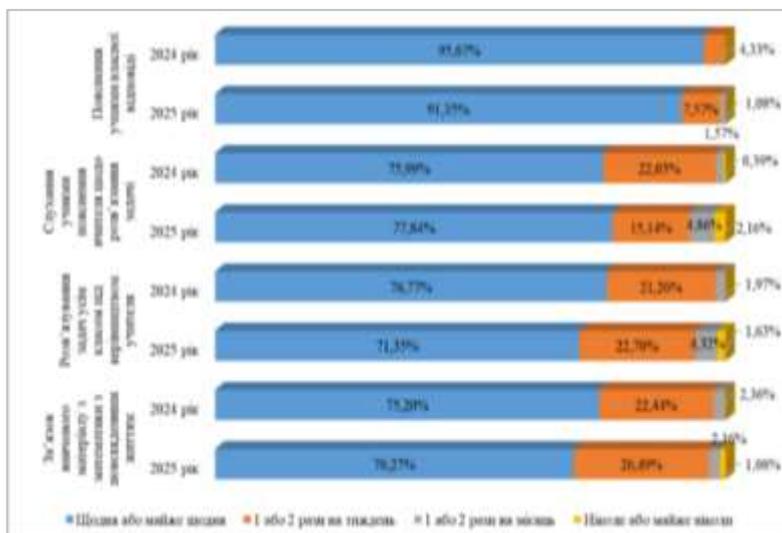
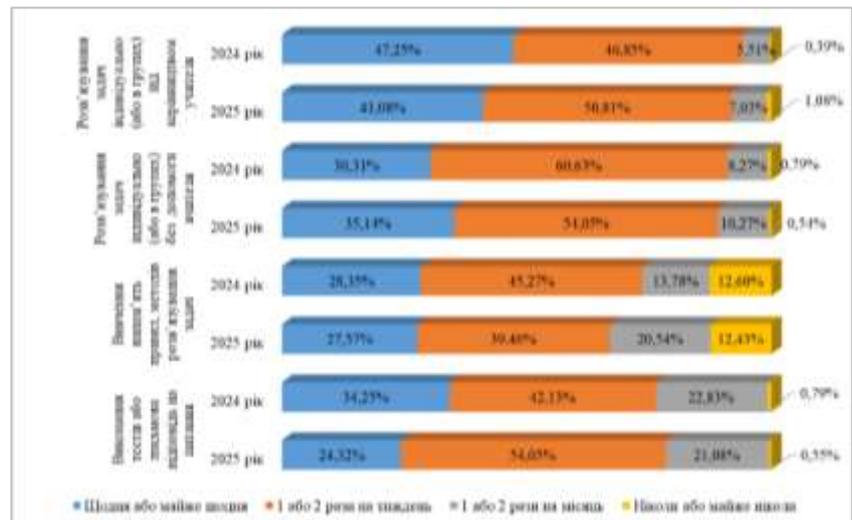

Рис. 3.30. Організація роботи з учнями на уроках математики в початковій школі

Зменшився відсоток педагогів, які щодня або майже щодня залучали учнів до розв'язування задач індивідуально (або в групах) під своїм керівництвом (з **47 %** до **41 %**) та виконання тестів або надання письмової відповіді на питання (з **34 %** до **24 %**). Однак **збільшилася** частка педагогів, які з такою ж частотою використовували задачі для розв'язування без допомоги вчителя (з **30 %** до **35 %**).

Як і в минулому році, **28 %** учителів зазначили, що щодня або майже щодня приділяли увагу вивченню учнями напам'ять правил, методів розв'язування задач (рис. 3.31).

Рис. 3.31. Організація діяльності учнів на уроках математики в початковій школі (продовження)

Найвищий індекс організації роботи з учнями на уроках математики (**19,44**) виявлено серед педагогів сільської місцевості. Показник, **вищий за середній**, зафіксовано у вчителів ЗЗСО міста Харкова. **Найнижче** його значення (**19,02**) було серед учителів селищ та міст області (рис. 3.32).

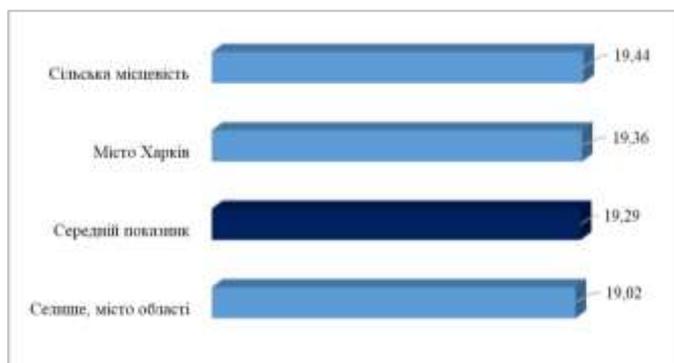
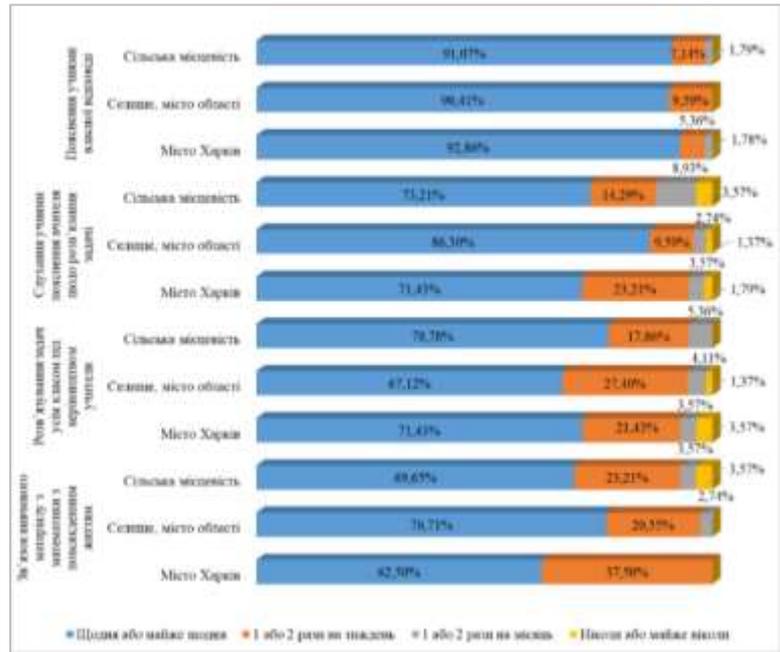

Рис. 3.32. Організація роботи з учнями на уроках математики за місцем розташування ЗЗСО

У місті Харкові виявилася **найбільша** частка вчителів, які щодня або майже щодня пропонували учням пояснити свою відповідь (**93 %**). Водночас у селищах, містах області **найбільше** педагогів, які так само часто надавали пояснення щодо розв'язання задач (**86 %**), пов'язували вивчений матеріал з математики з повсякденним життям (**77 %**). А в сільській місцевості **найбільший** відсоток учителів, які щодня або майже щодня приділяли увагу розв'язуванню задач усім класом під своїм керівництвом (**79 %**) – рис. 3.33.

Рис. 3.33. Організація діяльності учнів на уроках математики в початковій школі (за місцем розташування ЗЗСО)

У сільській місцевості учителі **активніше** залучали учнів до розв'язування задач індивідуально (або в групах) під своїм керівництвом (48 % – щодня або майже щодня), а в місті Харкові **частіше** фокусувалися на самостійному розв'язуванні задач, без допомоги вчителя (38 %).

Разом із тим у місті Харкові педагоги **рідше** зосереджувалися на вивченні учнями напам'ять правил, методів розв'язування задач (кожен другий робив це 1 або 2 рази на тиждень). А в селищах, містах області **найбільша** частка вчителів (**60 %**) так само **рідко** віддавала перевагу виконанню тестів або наданню письмових відповідей на питання (рис. 3.34).

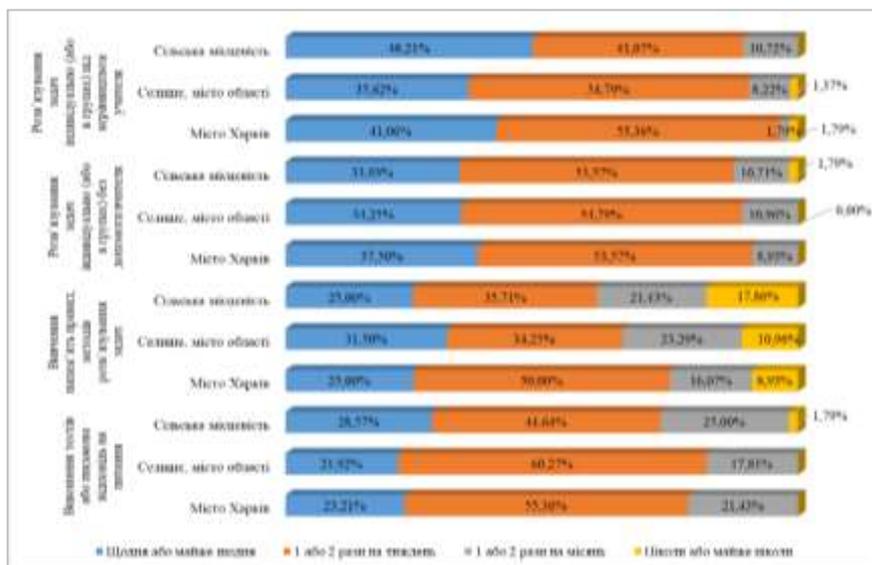

Рис. 3.34. Організація діяльності учнів на уроках математики в початковій школі (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

III. Предмети природничої освітньої галузі

3.1. Діяльність учителів початкових класів на уроках з предметів природничої галузі

Характеристика та розрахунок індексу

Індекс якості діяльності вчителів на уроках з предметів природничої освітньої галузі спрямований на вимірювання частоти виконання вчителями ключових педагогічних дій під час освітнього процесу та обчислювався на основі відповідей на запитання: «Як часто Ви виконували зазначені дії на уроках з предметів природничої освітньої галузі у класі, у якому проводиться дослідження?» При цьому пропонувалися такі індикатори:

- узагальнювали матеріал уроку (I_1);
- пов'язували тему уроку з повсякденним життям (I_2);
- проводили опитування з метою з'ясування ходу думок учнів (I_3);
- заохочували всіх учнів покращувати свою успішність у навчанні (I_4);
- хвалили учнів за докладені ними зусилля (I_5);
- пропонували учням на уроках цікаві матеріали (I_6).

За кожним індикатором респонденти обирали свій варіант відповіді за шкалою від 3 до 0:

3 – «на кожному або майже кожному уроці»;

2 – «приблизно на половині уроків»;

1 – «на деяких уроках»;

0 – «ніколи».

Усі відповіді мали однакову вагомість, оскільки припускається, що всі вони характеризують ключові аспекти діяльності вчителя.

Мінімальне значення індексу – 0, максимальне – 18. Максимальне значення індексу вказує на більш високий рівень якості діяльності педагогів.

Формула для обчислення індексу:

$$I = I_1 + I_2 + I_3 + I_4 + I_5 + I_6$$

$$I_1 = I_2 = I_3 = I_4 = I_5 = I_6 = (3 \cdot N_3 + 2 \cdot N_2 + 1 \cdot N_1 + 0 \cdot N_0) / N, \text{ де}$$

N_0 – кількість респондентів, які відповіли: «ніколи»;

N_1 – кількість респондентів, які відповіли: «на деяких уроках»;

N_2 – кількість респондентів, які відповіли: «приблизно на половині уроків»;

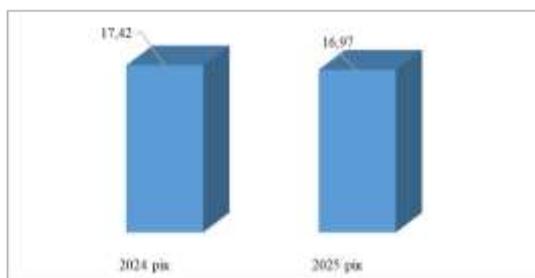
N_3 – кількість респондентів, які відповіли: «на кожному або майже кожному уроці»;

N – загальна кількість респондентів.

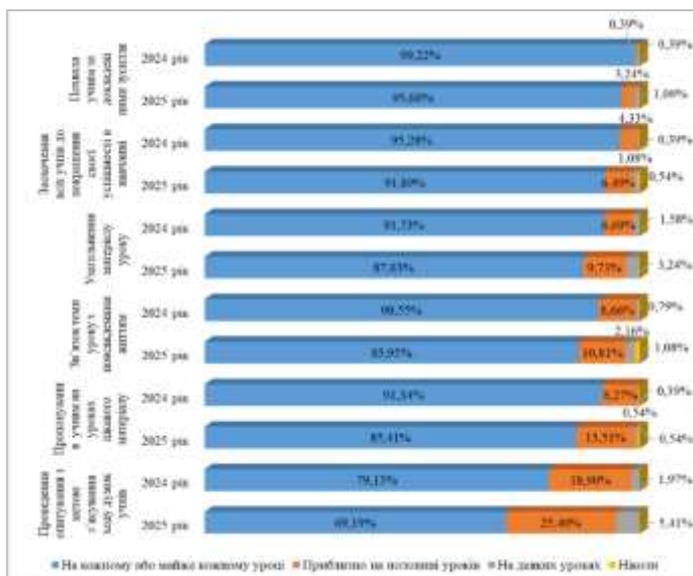
Результати дослідження

У 2025 році індекс якості діяльності вчителів на уроках з предметів природничої освітньої галузі зменшився на 0,45 і склав 16,97 (рис. 3.35).

Рис. 3.35. Індекс якості діяльності вчителів на уроках з предметів природничої освітньої галузі

У 2025 році зменшився відсоток учителів початкових класів, які відповідали, що на *кожному або майже кожному уроці з предметів природничої освітньої галузі хвалили учнів за докладені ними зусилля* (з 99 % до 96 %), *заохочували до покращення успішності в навчанні* (з 95 % до 92 %), *узагальнювали матеріал уроку* (з 92 % до 87 %), *пов'язували тему уроку з повсякденним життям* (з 91 % до 86 %), *пропонували учням цікавий матеріал* (з 91 % до 85 %), а також *проводили опитування з метою з'ясування ходу думок учнів* (з 79 % до 69 %) – рис. 3.36.

У 2025 році зменшився відсоток учителів початкових класів, які відповідали, що на *кожному або майже кожному уроці з предметів природничої освітньої галузі хвалили учнів за докладені ними зусилля* (з 99 % до 96 %), *заохочували до покращення успішності в навчанні* (з 95 % до 92 %), *узагальнювали матеріал уроку* (з 92 % до 87 %), *пов'язували тему уроку з повсякденним життям* (з 91 % до 86 %), *пропонували учням цікавий матеріал* (з 91 % до 85 %), а також *проводили опитування з метою з'ясування ходу думок учнів* (з 79 % до 69 %) – рис. 3.36.

Рис. 3.36. Дії вчителів початкової школи на уроках з предметів природничої освітньої галузі

Понад 95 % учителів селищ, міст області та міста Харкова зазначили, що на *кожному або майже кожному уроці хвалили учнів за докладені ними зусилля* та *заохочували учнів до покращення успішності в навчанні*. У *сільській місцевості* таких педагогів було менше. При цьому у *селищах, містах області* спостерігалася **найбільша** частка вчителів, які на *кожному або майже кожному уроці віддавали перевагу узагальненню матеріалу уроку* (90 %) – рис. 3.37.

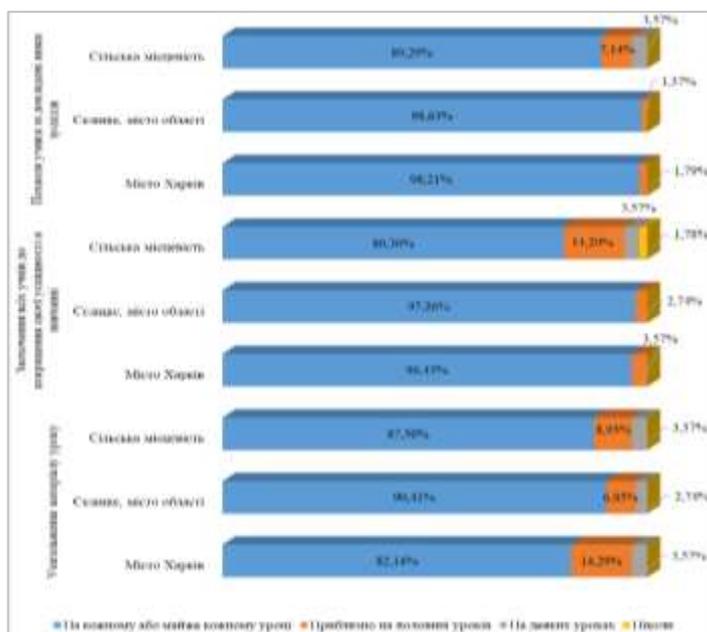
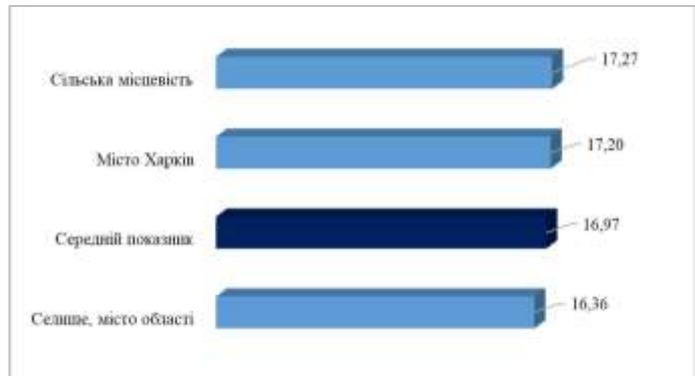

Рис. 3.37. Дії вчителів початкової школи на уроках з предметів природничої освітньої (за місцем розташування ЗЗСО)

Найвищий індекс якості діяльності вчителів на уроках з предметів природничої освітньої галузі (**17,27**) виявлено серед педагогів сільської місцевості. Показник, вищий за середній, зафіксовано у вчителів ЗЗСО міста Харкова. **Найнижче** його значення (**16,36**) було серед учителів селищ та міст області (рис. 3.38).

Рис. 3.38. Індекс якості діяльності вчителів на уроках з предметів природничої освітньої галузі за місцем розташування ЗЗСО

У селищах, містах області виявився **найбільшим** відсоток учителів, які на кожному або майже кожному уроці пов'язували тему уроку з повсякденним життям (**89 %**), тоді як у місті Харкові **найбільше** педагогів, які так само часто пропонували учням на уроках цікавий матеріал (**91 %**). При цьому в сільській місцевості **найменше** вчителів, які на кожному або майже кожному уроці проводили опитування з метою з'ясування ходу думок учнів (**63 %**) – рис. 3.39.

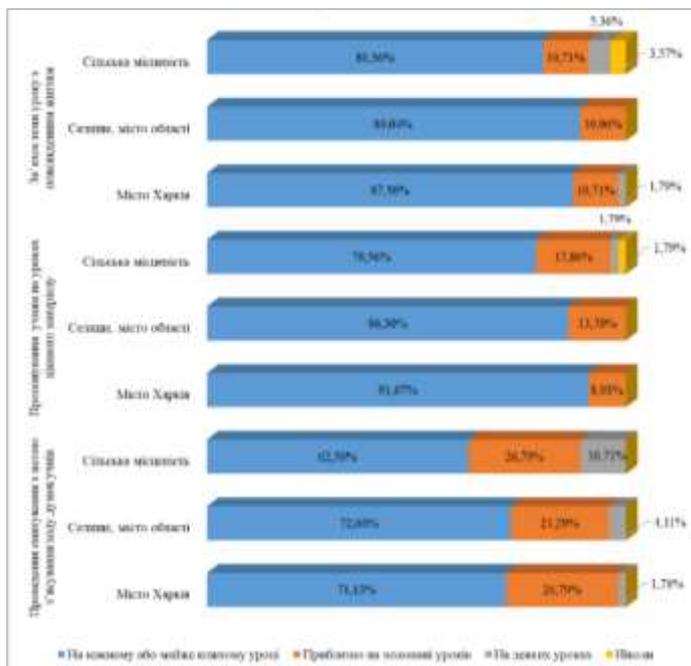

Рис. 3.39. Дії вчителів початкової школи на уроках з предметів природничої освітньої (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

3.2. Упевненість учителів початкових у своїх діях на уроках з предметів природничої освітньої галузі

Характеристика та розрахунок індексу

Індекс упевненості вчителів у своїх діях на уроках з предметів природничої освітньої галузі спрямований на з'ясування рівня впевненості вчителів у виконанні ключових педагогічних дій під час освітнього процесу та обчислювався на основі відповідей на запитання: «Наскільки впевнено Ви почувалися, коли на уроках з предметів природничої освітньої галузі в класі, у якому проводиться дослідження, виконували такі дії?» При цьому пропонувалися такі індикатори:

- відповідали на всі запитання учнів з природничих наук (I_1);
- роз'яснювали поняття та закони природничої науки шляхом проведення наукових експериментів (I_2);
- пропонували завдання підвищеної складності для здібних учнів (I_3);
- змінювали методику викладання з метою підвищення зацікавленості учнів (I_4);
- допомагали учням усвідомити важливість вивчення природничих наук (I_5).

За кожним індикатором респонденти обирали свій варіант відповіді за шкалою **від 2 до 0**:

2 – «упевнено»;

1 – «не зовсім впевнено»;

0 – «не впевнено».

Усі відповіді мали однакову вагомість, оскільки припускається, що всі вони характеризують ключові дії вчителя.

Мінімальне значення індексу – 0, максимальне – 10. Максимальне значення індексу вказує на більш високий рівень упевненості вчителів у своїх діях на уроках з предметів природничої освітньої галузі.

Формула для обчислення індексу:

$$I = I_1 + I_2 + I_3 + I_4 + I_5$$

$$I_1 = I_2 = I_3 = I_4 = I_5 = (2 \cdot N_2 + 1 \cdot N_1 + 0 \cdot N_0) / N, \text{ де}$$

N_0 – кількість респондентів, які відповіли: «не впевнено»;

N_1 – кількість респондентів, які відповіли: «не зовсім впевнено»;

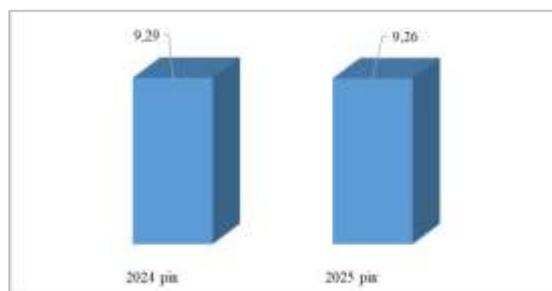
N_2 – кількість респондентів, які відповіли: «упевнено».

N – загальна кількість респондентів.

Результати дослідження

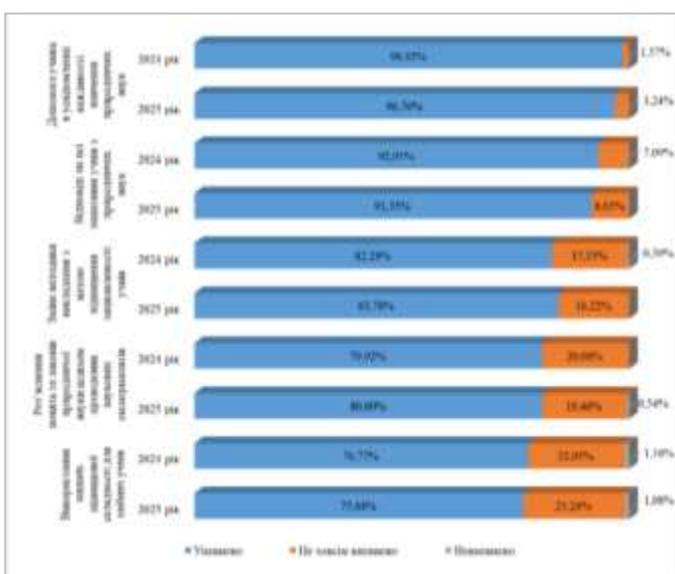
У 2025 році *індекс упевненості вчителів у своїх діях на уроках з предметів природничої освітньої галузі зменшився на 0,03 і склав 9,26* (рис. 3.40).

Рис. 3.40. Індекс упевненості вчителів у своїх діях на уроках з предметів природничої освітньої галузі

У 2025 році **високу впевненість** педагоги продемонстрували щодо допомоги учням в усвідомленні важливості вивчення природничих наук (97 %) та надання відповіді на запитання учнів з природничих наук (91 %). Порівняно з минулим роком ці показники **майже не змінилися**.

Як і в минулому році, **понад 80 %** учителів зазначили, що були впевненими під час зміни методики викладання з метою підвищення зацікавленості учнів,

тоді як **кожен п'ятий педагог** почувався не зовсім впевненим під час роз'яснення понять та законів природничої науки шляхом проведення наукових експериментів, а **кожен четвертий** – під час використання завдань підвищеної складності для здібних учнів (рис. 3.41).

Рис. 3.41. Упевненість учителів початкової школи під час виконання дій на уроках з предметів природничої освітньої галузі

Найвищий індекс упевненості вчителів у своїх діях на уроках з предметів природничої освітньої галузі (**9,29**) виявлено серед педагогів міста Харкова. Показник, вищий за середній, зафіксовано у вчителів ЗЗО сільської місцевості. **Найнижче** його значення (**9,21**) було серед учителів селищ та міст області (рис. 3.42).

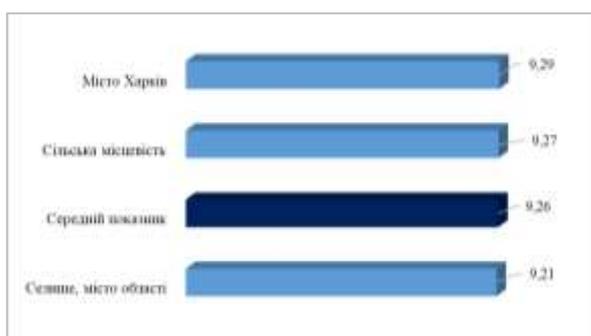
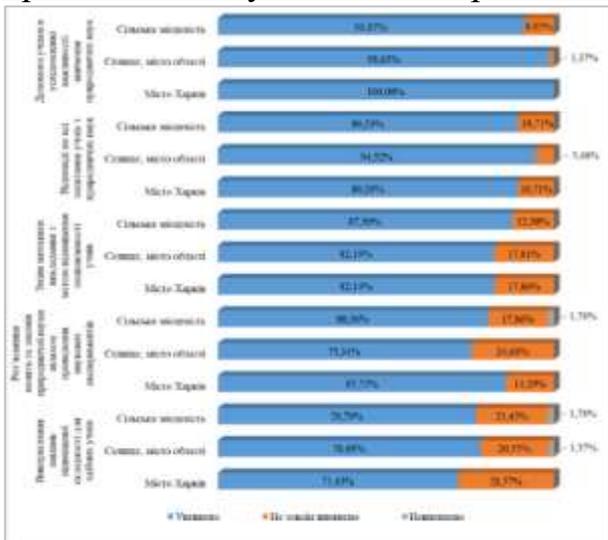

Рис. 3.42. Індекс упевненості вчителів у своїх діях на уроках з предметів природничої освітньої галузі (за місцем розташування ЗЗО)

У місті Харкові **100 %** учителів висловили **впевненість** у своїх діях під час допомоги учням в усвідомленні важливості вивчення природничих наук. У селищах та містах області спостерігається **найвища** частка педагогів, які

почувалися впевненими під час надання відповідей на запитання учнів (95 %). У сільській місцевості найбільше вчителів відзначили впевненість під час зміни методики викладання з метою підвищення зацікавленості учнів (88 %), а в місті Харкові – під час роз'яснення понять і законів природничих наук шляхом проведення наукових експериментів (86 %). Однак у місті Харкові 29 % педагогів зазначили, що почувалися не зовсім упевнено під час використання завдань підвищеної складності для здібних учнів. Цей показник є вищим, ніж у сільській місцевості, селищах та містах області (рис. 3.43).

Однак у місті Харкові 29 % педагогів зазначили, що почувалися не зовсім упевнено під час використання завдань підвищеної складності для здібних учнів. Цей показник є вищим, ніж у сільській місцевості, селищах та містах області (рис. 3.43).

Рис. 3.43. Упевненість учителів початкової школи під час виконання дій на уроках з предметів природничої освітньої галузі (за місцем розташування ЗЗСО)

3.3. Організація роботи з учнями на уроках з предметів природничої освітньої галузі

Характеристика та розрахунок індексу

Індекс якості організації роботи з учнями на уроках з природничої освітньої галузі спрямований на вимірювання частоти використання різних форм роботи з учнями під час освітнього процесу та обчислювався на основі відповідей на запитання: «Як часто на уроках з предметів природничої освітньої галузі учням класу, у якому проводиться дослідження, Ви пропонували виконати такі дії?» При цьому пропонувалися такі індикатори:

- спостерігати за різними природними явищами (зокрема, за погодою, ростом рослин) та описували їх (I_1);
- спостерігати за демонстрацією вами експерименту чи ходом дослідження (I_2);
- розробляти план проведення експериментів та досліджень (I_3);
- проводити експерименти та дослідження (I_4);
- запам'ятовувати поняття, правила, закони та факти (I_5);
- пояснювати вивчений матеріал (I_6);
- пов'язувати одержані на уроках природничі знання з повсякденним життям (I_7);
- виконувати практичні роботи в позаурочний час (I_8);
- виконувати самостійні чи контрольні роботи (I_9).

За кожним індикатором респонденти обирали свій варіант відповіді за шкалою від 3 до 0:

- 3 – «щодня або майже щодня»;
- 2 – «1 або 2 рази на тиждень»;

1 – «1 або 2 рази на місяць»;

0 – «ніколи».

Усі відповіді мали однакову вагомість, оскільки припускається, що всі вони характеризують основні способи взаємодії вчителя з учнями.

Мінімальне значення індексу – 0, максимальне – 27. Максимальне значення індексу вказує на більш високий рівень організації роботи з учнями на уроках з предметів природничої освітньої галузі.

Формула для обчислення індексу:

$$I = I_1 + I_2 + I_3 + I_4 + I_5 + I_6 + I_7 + I_8 + I_9$$

$$I_1 = I_2 = I_3 = I_4 = I_5 = I_6 = I_7 = I_8 = I_9 = (3 \cdot N_3 + 2 \cdot N_2 + 1 \cdot N_1 + 0 \cdot N_0) / N, \text{ де}$$

N_0 – кількість респондентів, які відповіли: «ніколи»;

N_1 – кількість респондентів, які відповіли: «1 або 2 рази на місяць»;

N_2 – кількість респондентів, які відповіли: «1 або 2 рази на тиждень»;

N_3 – кількість респондентів, які відповіли: «щодня або майже щодня»;

N – загальна кількість респондентів.

Результати дослідження

У 2025 році *індекс якості організації роботи з учнями на уроках з предметів природничої освітньої галузі зменшився на 0,03 і склав 19,86* (рис. 3.44).

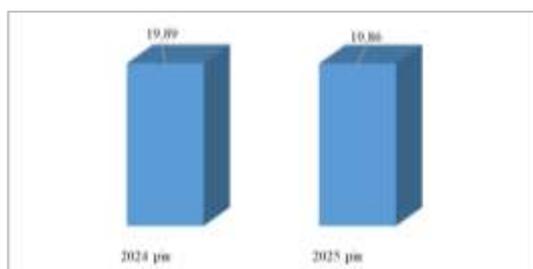
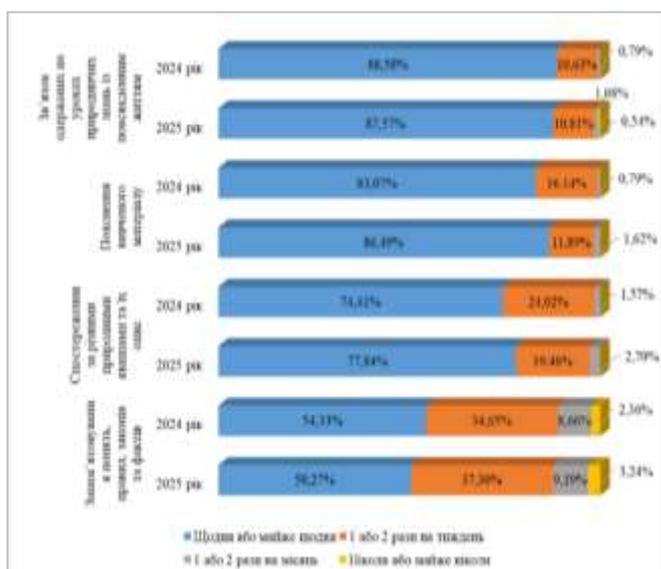

Рис. 3.44. Індекс якості організації роботи з учнями на уроках з предметів природничої освітньої галузі

Як і в минулому році, **близько 88 %** учителів зазначили, що щодня або майже щодня пов'язували природничі знання із повсякденним життям. **Збільшилася** частка педагогів, які щодня або майже щодня приділяли увагу поясненню учнями вивченого матеріалу (з 83 % до 86 %), спостереженню за різними природними явищами та їх опису (з 74 % до 78 %). Проте зменшився відсоток учителів, які так само часто залучали учнів до запам'ятовування понять, правил, законів та фактів (з 54 % до 50 %) – рис. 3.45.

Рис. 3.45. Організація діяльності учнів на уроках з предметів природничої освітньої галузі в початковій школі

Порівняно з минулим роком зросла частка педагогів, які засвідчили, що щодня або майже щодня віддавали перевагу спостереженню за демонстрацією вчителем експерименту чи ходом дослідження (з 21 % до 29 %), проведенню експериментів та досліджень (з 15 % до 22 %), а також розробці плану проведення експериментів та досліджень (з 15 % до 20 %).

Як і в минулому році, **близько 40 %** учителів визнали, що один або два рази на місяць пропонували учням виконати практичну роботу в позаурочний час.

Разом із тим за підсумками анкетування педагогів у 2025 році спостерігається тенденція до **зменшення частоти виконання самостійних чи контрольних робіт**. Зокрема, **збільшилася** частка вчителів, які проводили їх лише один або два рази на місяць (з 52 % до 56 %) – рис. 3.46.

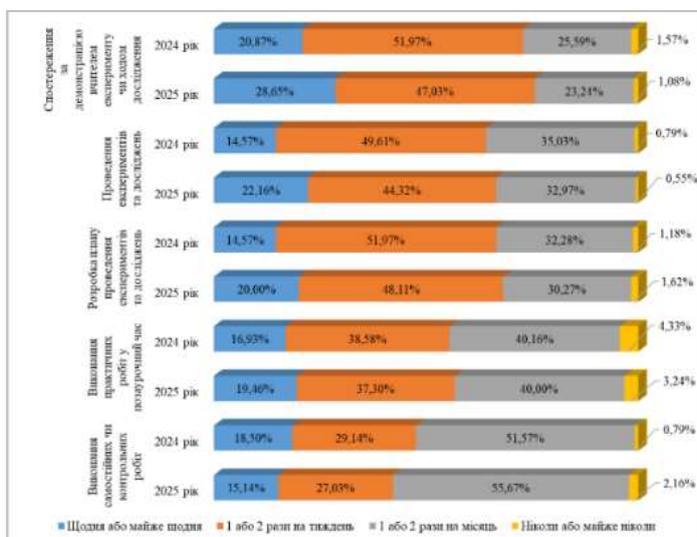
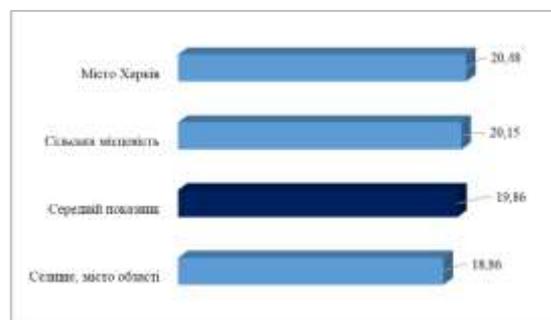

Рис. 3.46. Організація діяльності учнів на уроках з предметів природничої освітньої галузі в початковій школі (продовження)

Найвищий індекс якості організації роботи з учнями на уроках з предметів природничої освітньої галузі (**20,48**) виявлено серед педагогів міста Харкова. Показник, **вищий за середній**, зафіксовано у вчителів ЗЗСО сільської місцевості. **Найнижче** його значення (**18,86**) було серед учителів селищ та міст області (рис. 3.47).

Рис. 3.47. Індекс якості організації роботи з учнями на уроках з предметів природничої освітньої галузі (за місцем розташування ЗЗСО)

У селищах, містах області вчителі **частіше** приділяли увагу зв'язку одержаних на уроках природничих знань із повсякденним життям (89 % – щодня або майже щодня), поясненню вивченого матеріалу (89 %), тоді як у місті Харкові – запам'ятовуванню понять, правил, законів та фактів (55 %). У сільській

місцевості педагоги **найрідше** (порівняно з іншими категоріями) віддавали перевагу спостереженню за різними природними явищами та їх опису (73 %) (рис. 3.48).

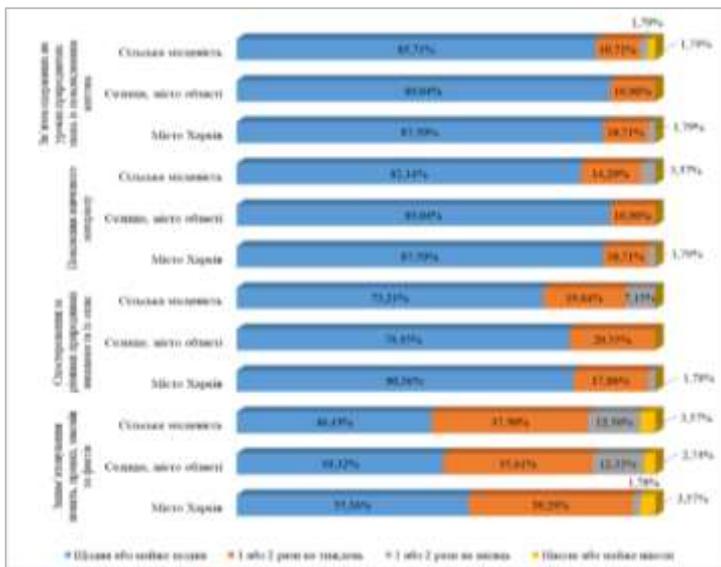
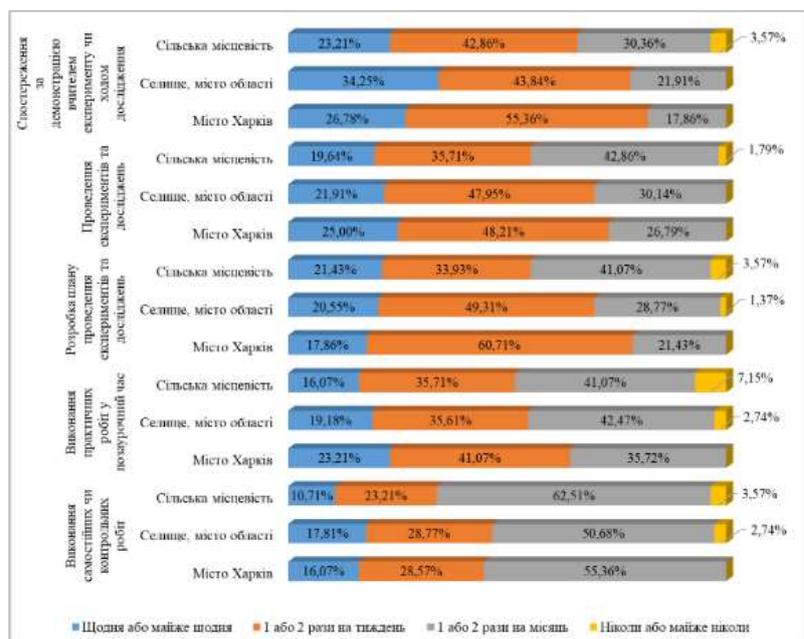

Рис. 3.48. Організація діяльності учнів на уроках з предметів природничої освітньої галузі в початковій школі (за місцем розташування ЗЗСО)

Також у селищах, містах області педагоги **активніше** залучали учнів до спостереження за демонстрацією вчителем експерименту чи ходом дослідження (кожен третій – щодня або майже щодня). Вони та їхні колеги ЗЗСО сільської місцевості **частіше** віддавали перевагу розробці плану проведення експериментів та досліджень (кожен п'ятий), тоді як учителі міста Харкова – проведенню експериментів та досліджень (кожен четвертий).

У сільській місцевості вчителі **рідше**, ніж у селищах, містах області та місті Харкові, організовували виконання учнями практичних робіт в позаурочний час (48 % – 1-2 рази на місяць та рідше) та проведення самостійних чи контрольних робіт (66 %) – рис. 3.49.

Рис. 3.49. Організація діяльності учнів на уроках з предметів природничої освітньої галузі в початковій школі (за місцем розташування ЗЗСО) – продовження

Висновки до розділу 3

I. Читання

1. У 2025 році порівняно з попереднім періодом спостерігається **зниження** показників за **всіма** індексами, що характеризують окремі аспекти освітньої діяльності на уроках **літературного читання**, а саме:

- **якості діяльності вчителів (макс. 18): з 16,88 до 16,58;**
- **організації роботи з учнями (макс. 18): з 12,62 до 12,32;**
- **використання вчителями засобів та прийомів для вдосконалення навичок читання або кращого розуміння прочитаного (макс. 27): з 24,22 до 23,99.**

2. Виявлено **відмінності** у значеннях цих індексів залежно від місця розташування ЗЗСО:

- у **сільській місцевості** зафіксовано **найвище** значення індексу **організації роботи з учнями (12,59);**
- у **місті Харкові** спостерігається перевага за індексами **якості діяльності вчителів (16,75)** та **використання ними засобів та прийомів для вдосконалення навичок читання або кращого розуміння прочитаного (24,23);**
- у **селищах та містах області** виявлено **найнижчі** показники за **всіма** індексами.

Діяльність вчителів на уроках

1. **Стабільні практики:** переважна більшість вчителів (**98 %**) на кожному уроці хвалить учнів за докладені зусилля, а **93 %** заохочують до покращення успішності.

2. **Тенденції до зниження (порівняно з минулим роком):**

- використання цікавого матеріалу: з **85 % до 81 %;**
- узагальнення матеріалу уроку: з **85 % до 81 %;**
- проведення опитування для з'ясування ходу думок учнів: з **72 % до 67 %.**

3. **Регіональні особливості:** учителі **міста Харкова частіше** пропонують цікавий матеріал (82 %) та проводять опитування (77 %), тоді як у **сільській місцевості частіше** узагальнюють матеріал (84 %).

Організація роботи з учнями

1. **Тенденції до зростання:**

- організація самостійної роботи за планом: з **30 % до 32 %;**
- створення груп учнів з різними здібностями: з **8 % до 12 %.**

2. **Тенденції до зниження:**

- проведення занять для всього класу водночас: з **79 % до 72 %;**
- застосування індивідуального підходу: з **63 % до 57 %.**

3. **Регіональні особливості:** учителі у **сільській місцевості рідше** створюють групи учнів (близько 55 %) та організують самостійну роботу з вільним вибором завдань (кожен третій).

Методи вдосконалення навичок читання

1. **Стабільні практики:** **найчастіше** використовуються пояснення учнями розуміння прочитаного (87 %) та визначення думки автора (86 %). Частота залучення учнів до визначення стилю тексту залишилася незмінною (62 %).

2. **Тенденції до зростання:**

- порівняння прочитаного з власним досвідом: з 56% до 59%;
- передбачення подій у творі: з 54% до 56%.

3. **Тенденції до зниження:**

- визначення головної ідеї: з 92 % до 90 %;
- узагальнення та формулювання висновків: з 89 % до 85 %;
- пошук інформації в тексті: з 80 % до 74 %.

II. Математика

1. У 2025 році порівняно з попереднім періодом спостерігається **зниження** показників за **всіма** індексами, що характеризують окремі аспекти освітньої діяльності на уроках **математики**, а саме:

- *якості діяльності вчителів (макс. 18):* з 16,95 до 16,57;
- *впевненості вчителів у своїх діях (макс. 10):* з 9,57 до 9,41;
- *організації роботи з учнями (макс. 24):* з 20,10 до 19,29.

2. Виявлено **відмінності** у значеннях цих індексів залежно від місця розташування ЗЗСО:

- у **сільській місцевості** зафіксовано **найвищі** показники за **всіма** індексами: *якості діяльності вчителів (16,82);* *впевненості вчителів у своїх діях (9,44);* *організації роботи з учнями (19,44);*
- у **місті Харкові** **найнижче** значення індексу *впевненості вчителів у своїх діях (9,38);*
- у **селищах та містах області** виявлено **найнижчі** індекси: *якості діяльності вчителів (16,04)* та *організації роботи з учнями (19,02).*

Діяльність вчителів на уроках

1. **Стабільні практики:** **98 %** учителів хвалять учнів за зусилля, **близько 89 %** узагальнюють матеріал, близько 78 % пропонують цікавий матеріал.

2. **Тенденції до зниження:**

- заохочення до покращення успішності: з 95 % до 92 %;
- зв'язок теми з повсякденним життям: з 69 % до 66 %;
- проведення опитування для з'ясування думок учнів: з 74 % до 61 %.

3. **Регіональні особливості:** у **місті Харкові частіше** заохочують учнів (98 %), а в **селищах та містах області** – узагальнюють матеріал (95 %) та пов'язують тему з життям (70 %).

Рівень впевненості вчителів

1. **Висока впевненість:** Педагоги впевнені у наданні допомоги учням в усвідомленні важливості математики (близько 100 %) та у відповідях на їхні запитання (близько 97 %).

2. **Зростання невпевненості:** частка вчителів, *не зовсім впевнених* у використанні завдань підвищеної складності, зросла з 17 % до 26 %. У місті Харкові цей показник досягає 33 % (кожен третій).

3. **Тенденції до зниження впевненості:**

- демонстрація різних методів розв'язування задач: з 96 % до 93 %;
- зміна методики для підвищення зацікавленості: з 83 % до 81 %.

Організація роботи з учнями

1. **Тенденції до зростання:**

- надання пояснень щодо розв'язання задач: з 76 % до 78 %;
- використання задач для розв'язування без допомоги вчителя: з 30 % до 35 %.

2. **Тенденції до зниження:**

- пропозиція учням пояснити свою відповідь: з 96 % до 91 %;
- розв'язання задач усім класом під керівництвом: з 77 % до 71 %;
- зв'язок матеріалу з повсякденним життям: з 75 % до 70 %.

III. Предмети природничої освітньої галузі

1. У 2025 році порівняно з попереднім періодом спостерігається **зниження** показників за **всіма** індексами, що характеризують окремі аспекти освітньої діяльності на уроках з **предметів природничої освітньої галузі**, а саме:

- *якості діяльності вчителів (макс. 18):* з 17,42 до 16,97;
- *впевненості вчителів у своїх діях (макс. 10):* з 9,29 до 9,26;
- *організації роботи з учнями (макс. 27):* з 19,89 до 19,86.

2. Виявлено **відмінності** у значеннях цих індексів залежно від місця розташування ЗЗСО:

- у *сільській місцевості* зафіксовано **найвище** значення індексу *якості діяльності вчителів (17,27)*;
- у *місті Харкові* спостерігається перевага за індексами *впевненості вчителів у своїх діях (9,29)*; *організації роботи з учнями (20,48)*;
- у *селищах та містах області* виявлено **найнижчі** показники за **всіма** індексами.

Діяльність вчителів на уроках

У цій галузі спостерігається **загальне зниження** частоти застосування **позитивних педагогічних практик** порівняно з минулим роком:

- похвала учнів за зусилля: з 99 % до 96 %;
- заохочення до покращення успішності: з 95 % до 92 %;
- узагальнення матеріалу уроку: з 92 % до 87 %;
- зв'язок теми з повсякденним життям: з 91 % до 86 %;

- пропозиція цікавого матеріалу: з **91 %** до **85 %**;
- проведення опитування: з **79 %** до **69 %**.

Рівень впевненості вчителів

1. **Висока впевненість**: педагоги демонструють її у допомозі учням усвідомити важливість природничих наук (97 %) та у відповідях на їхні запитання (91 %).

2. Проблемні зони:

- **кожен п'ятий (20 %)** учитель почувається *не зовсім впевненим* під час роз'яснення понять через експерименти;
- **кожен четвертий (25 %)** учитель почувається *не зовсім впевненим* під час використання завдань підвищеної складності. У місті *Харкові* цей показник становить **29 %**.

Організація роботи з учнями

1. Тенденції до зростання (практична діяльність):

- спостереження за демонстрацією експерименту: з **21 %** до **29 %**;
- самостійне проведення учнями експериментів: з **15 %** до **22 %**;
- розробка плану експериментів: з **15 %** до **20 %**.

2. Тенденції до зниження:

- запам'ятовування понять, правил, законів: з **54 %** до **50 %**;
- проведення самостійних/контрольних робіт: частка вчителів, які проводять їх *1-2 рази на місяць*, зросла з **52 %** до **56 %**, що свідчить про зменшення частоти.

Ключові висновки

1. У вересні 2025 року проведено *регіональне моніторингове дослідження якості початкової освіти*, у якому взяли участь **понад 2,6 тис.** учнів 5-х класів та **185** учителів початкових класів. Дослідження здійснювалося відповідно до *регіонального освітнього проекту «Моніторинг навчальних витрат і розривів у системі загальної середньої освіти Харківської області»* та включало:

- **тестування та анкетування** учнів 5-х класів з **читання, математики, предметів природничої освітньої галузі**;
- **анкетування** вчителів початкової школи, які навчали цих учнів у 2024/2025 навчальному році.

2. Аналіз результатів тестування свідчить про **позитивну динаміку** в розвитку **математичної компетентності та компетентностей у галузі природничих наук** порівняно з минулим роком на тлі певного **зниження рівня читацької компетентності**. Попри покращення загальних показників з окремих галузей, спільною **проблемою** залишається **недостатній рівень сформованості когнітивних навичок високого рівня**: аналізу, узагальнення, висування гіпотез та розв'язання комплексних проблем. **Найбільші труднощі** учні відчувають під час виконання завдань, що потребують не просто відтворення знань, а **критичного оцінювання змісту та самостійного формулювання висновків**.

3. **Уперше** в межах регіонального моніторингу якості початкової освіти проаналізовано **вплив факторів, в тому числі різних аспектів освітньої діяльності, на рівень сформованості в учнів початкових класів читацької, математичної компетентностей та компетентностей у галузі природничих наук** на основі розрахунку відповідних індексів за методикою Державної служби якості освіти України. Аналіз здійснювався за даними анкетування вчителів та учнів. Кожен індекс обчислювався як сума середніх значень за кількома індикаторами, що характеризують різні аспекти діяльності педагогів та здобувачів освіти. Більш високе значення індексу вказує на вищий рівень прояву показника.

4. У 2025 році порівно з попереднім спостерігається **незначне зниження мотивації та самооцінки** учнів у **читанні та математиці**. Водночас **самооцінка компетентностей у галузі природничих наук** продемонструвала **позитивну динаміку**. Загалом **по всіх предметах покращилась здатність учнів до зосередженості та розуміння очікувань вчителя**, хоча **суб'єктивна оцінка цікавості уроків дещо знизилась**.

5. Дослідження виявило чіткий **розрив у сприйнятті навчання** між учнями міста Харкова та сільської місцевості.

У місті Харкові учні демонструють **найвищу самооцінку та впевненість у своїх знаннях**, однак висловлюють **найнижчий рівень задоволеності змістом уроків та інтересу до предметів**. Вони є **найбільш сфокусованими та найменш схильними до відволікань**.

Учні **сільської місцевості** мають **найнижчу самооцінку своїх знань та найчастіше** вказують **на труднощі у навчанні**. При цьому вони показують

найвищий рівень зацікавленості предметами, **найбільш позитивно оцінюють** роботу вчителів та виявляють **найбільшу залученість** до освітнього процесу.

6. Спостерігаються також **предметні особливості**, а саме:

- з **читання**: мотивація учнів має *переважно інформаційно-прагматичний характер* (пошук інформації), тоді як читання для задоволення залишається на другому місці.
- з **математики**: існує стійка група учнів (**близько 21 %**), яка має виражене негативне ставлення до предмета, що є сигналом про системні труднощі у навчанні та сприйнятті дисципліни;
- з **предметів природничої освітньої галузі**: попри зниження інтересу до уроків, це єдина галузь, де *самооцінка учнями власних знань та здібностей помітно зростає*, що може свідчити про ефективність нових підходів у початковій школі.

7. У 2025 році порівняно з попереднім спостерігається **загальне зниження** всіх ключових індексів, що характеризують освітню діяльність. Це свідчить про **негативну динаміку** в якості діяльності вчителів, організації роботи з учнями, використанні навчальних прийомів з читання та впевненості педагогів у своїх діях. **Найбільш** суттєве падіння зафіксовано для **індексу якості організації роботи з учнями на уроках математики**, який **знизився на 0,81 пункта**.

8. Виявлено також чіткі відмінності за *місцем розташування ЗЗСО*: педагоги міста Харкова та сільської місцевості переважно демонструють **вищі** показники, тоді як **найнижчі** значення систематично фіксуються серед учителів *селищ та міст області*

9. У 2024/2025 навчальному році вчителі **активно** використовували *різноманітні форми професійного розвитку з акцентом на онлайн-формати*. Спостерігається чітка *диференціація за місцем розташування ЗЗСО*: педагоги міста Харкова тяжіють до онлайн-платформ, тоді як вчителі сільської місцевості – до вебсемініарів та методичних об'єднань. **Більше половини** вчителів (**57 %**) є учасниками проєкту «СЕН Зерна», з **найбільшою** концентрацією у *селищах та містах області*.

10. Зберігається **високий рівень емоційної підтримки учнів** на уроках **літературного читання**, однак **зменшилася** частка педагогів, які регулярно використовують на уроках цікавий матеріал, узагальнюють вивчене та проводять опитування. Учителі **рідше** застосовують фронтальну форму роботи, натомість **частіше** організовують самостійну роботу та створюють групи з різними здібностями. Спостерігається **зниження уваги** до таких навичок, як визначення головної ідеї та пошук інформації в тексті, але **зростає увага** до порівняння прочитаного з власним досвідом учнів.

11. На уроках **математики**, як і на інших, зберігається **високий рівень підтримки учнів через похвалу**, але **зменшилася** частота заохочень та зв'язку теми з життям. Упевненість вчителів залишається **високою** у базових аспектах, проте **значно зростає** частка тих, хто *не впевнений у роботі зі здібними учнями*. В організації роботи спостерігається зсув у бік самостійного розв'язування задач учнями та надання вчителем пояснень, тоді як колективне розв'язання під керівництвом вчителя використовується **рідше**.

12. На уроках з *предметів природничої освітньої галузі* зафіксовано помітне **зниження** інтенсивності **майже всіх видів** учительської діяльності, спрямованої на підтримку та залучення учнів. Рівень *впевненості* педагогів **високий** щодо загальних аспектів, але **низький** щодо проведення експериментів та використання складних завдань. Водночас *організація роботи учнів* демонструє **позитивну динаміку**: вчителі **значно частіше** залучають учнів до експериментальної та дослідницької діяльності, **зменшуючи** при цьому акцент на механічному запам'ятовуванні.

Матеріали рекомендовано директорам (консультантам) Центрів професійного розвитку педагогічних працівників, завідувачам (методистам) Центрів освітніх технологій, керівникам закладів загальної середньої освіти, їх заступникам з навчально-виховної роботи, учителям початкової школи для організації в закладах загальної середньої освіти роботи щодо подолання навчальних втрат і розривів.

Технічне редагування: *Севіль Семисошенко*

Електронне видання

Харківська академія неперервної освіти
61057, м. Харків, вул. Григорія Сковороди, 24,
тел. / факс (057) 731-21-31,
E-mail: kvnz.hano@gmail.com
Web-сайт: edu-post-diploma.kharkov.ua